

Jon

Jisas Kraisa Manö Aij u Jon kali kliš rika

God Manö nipe ram minöŋ it i aua

1 ¹ Ram minöŋ hadame dagol gau gi laga ñin u, God Manö mideia. God Manö nipe God aip mideia. God Manö nipe u rö nöp God me.^a ² Ram minöŋ hainö gi la; nöd yabił God Manö nipe God aip mideia. ³ God nipe gö, God Manö nipe nan gau magöŋhalö gi la. Nan ap ke laga; nipe ke gi la nan gau nöp midöp.^b ⁴ God Manö nipe kamiŋ midep it u. Kamiŋ midep magö anibu nibi bi kalip mailö ña.^c ⁵ Mailö anibu amöm nibi bi sibön göp aŋ au midpal gau ñi lab niŋöm sibön mailö anibu pałog göl rö lagöp.^d

⁶⁻⁷ Nibi bi gau magöŋhalö Mailö anibu nip niŋ udöl, a göm, God bi ap nip hag lö, nipe apöm Bi Mailö halö anibu manö hag ñimidöp. Bi manö hag ñimidöp bi anibu hib nipe Jon.^e ⁸ Jon nipe Mailö anibu wasö. Nipe yihariŋ bi an Mailö midöp manö u nibi bi gau kalip hag ñinig aua. ⁹ Mailö niŋö yabił anibu nipe ram minöŋ it i apöm nibi bi gau magöŋhalö kalip mailö ñöl gimidöp.^f

¹⁰ God Manö nipe ram minöŋ it i apöm midmidöp. God nipe gö, God Manö nipe ke minöŋ naböŋ it i gi löm, nibi bi gau gi löm ga. Pen nipe ke ram minöŋ it i ap mideia u, nibi bi nip amgö niŋöm Bi Kub u a göm niŋagla. ¹¹ Nipe ram minöŋ nipe ke aua u pen nibi bi nipe ke nip udagla. ¹² Pen nibi bi au, Kraisa manö aij nipe u niŋ udöm, nip Bi Kub hon, a göm, udla gau, kalip geia God ñi pai nipe midpal. ¹³ God ñi pai nipe midpal u, bi ber gau udöm, ñi pai yag daulö midpal rö midagpal. God nipe ke gö ñi pai nipe midpal.^g

^a 1:1 Jon 17:5; 1Jn 1:1-2; Rep 19:13 ^b 1:3 1Ko 8:6; Kol 1:16-17; Hib 1:2 ^c 1:4 Jon 5:26

^d 1:5 Jon 3:19 ^e 1:6-7 Mad 3:1; Luk 1:13-17,76 ^f 1:9 Jon 8:12 ^g 1:13 Jon 3:3-6; Plp 2:7; Jon 2:11; 1Pi 1:23

¹⁴Pen Manö anibu, nipe apöm bi hañ romanj löm, hanip aip han midmidöp. Anib u, hon mailö magö aij nipe hadö niñbun. Nipe Bap Ñi nipe añi yabił u me, Bap nipe ke mailö magö aij ke halö midöp rö, Ñi nipe u rö nöp midöp. Pen nipe hañ romanj löm bi rö apöm, hanip magöñhalö mög niñöm midmagö yabił löm, God Manö niñö u magöñhalö hag ñi aij gimidöp.

¹⁵God Manö nipe aua u, Jon nipe niñöm, wiñ alöm nibi bi gau kalip haga, “Bi miñi auöp i nöp me, yad kalöp nöd hagnö, ‘Bi ap nipe yad hain aunab u pen yip yag dauagep adö u, nipe hadame dagol gau midmidöp. Anib u, nipe yad rö wasö; nipe Bi Kub yabił,’ a ginö u, bi anibu me u,” a ga.

¹⁶Nipe hanip nibi bi magöñhalö mög yabił niñöm, ud aij göm, nan aij aij iru nöp ñöb. ¹⁷Apiabö u lo manö adö u, God Mosis nip ñö, Mosis hanip ña u pen God nibi bi mög niñöm ud aij gab manö niñö anibu, Jisas Krai aua u me, miñi waiö niñabun.^h ¹⁸Nibi bi rimnap God nip niñagal. Ñi añi nipe u nöp nipe ke God. Nipe Nap aip midpil. Nipe Nap nipe hag waiö la niñöm miñi hon Bap God hadö niñbun.ⁱ

Jon Bi Ñig Pak Ñeb u, “Yad Mesaia u, wasö,” ga

(Mad 3:1-12; Mak 1:7-8; Luk 3:15-17)

¹⁹Juda bi kub Jerusalem nibö gau kale bi God nip nan sabe gep bi rimnap abe, bi God sabe gep ram wög gi ñimidal bi rimnap abe hag yuöm hagla, “Kale Jon midöp ammim, ‘Ne an?’ ö gimim hag niñmim,” a gila.

²⁰Kale Jon mideia u amjaköm, nip hag niñöm hagla, “Ne bi an?” ö gila.

Hag niñeila, nipe wai ñaga. Kalpe waiö hagöm haga, “Yad Krai u wasö,” ga.

²¹Anig hageia, kale pen hagla, “Anig hagpan u, ne an? Ne Ilaija aka?” gila.

Anig hageila, Jon haga, “Yad Ilaija wasö,” ga.

Anig hageia, kale pen hagla, “Ne bi God manö hagep pör abad midpun u aka?” gila.

Hageila, Jon wasö ga.^k

²²Anig hageia, bi anib gau pen hagla, “Anib u, ne an? Pen yad bi an a gimön hagnabön, hon amun bi kub hanip hag yubal gau kalip hag ñinabun,” a gila.

²³Hageila, Jon kalip haga, “Yad miñi gabin i, bi God manö hagep Aisaia nöd haga rö nöp gabin. Nipe haga,

^h 1:17 Eks 34:28; Ro 6:14 ⁱ 1:18 Eks 33:20; Jon 6:46; 1Di 6:16 ^j 1:20 manö “Krais u” abe, Hibru manö “Mesaia u” abe ił añi ap nöp midöp: “God hag la Bi u.”

^k 1:21 Dud 18:15,18; Mad 11:14

‘Yad bi ap ram minöŋ nibi bi iru midagpal,
 ram minöŋ kabö nöp midöp aŋ au midem, wiñ kub alem hagabin,
 “Pör Bi Kub auab a gimim,
 adan hik gi aij gimim,” a gabin,’ a ga.

Yad Jon miñi gabin me u,” a ga.^l

²⁴Pen bi Jon nip hag niñnig aula anib gau, bi Perisi rimnap aip aula.
²⁵Kale Jon nip hag niñöm hagla, “Ne hagpan, yad Krai wasö, Ilaija
 wasö, bi God manö hagep abad midpun u wasö gipan gö ji nihön ginig
 nibi bi gau kalip ñig pak ñabön?” ö gila.

²⁶Hageila, Jon haga, “Yad kalip yihariñ ñig pak ñabin. Pen bi ap aŋ
 kalöp aui midöp, nipe aigale bi rö midöp a gimim niñagpim. ²⁷Bi anibu
 nipe yad hain aunab pen nipe yad rö wasö; nipe bi kub yabiñ, yad bi pro.
 Yad ma rirup nipe u nagi hubiknam rö lagöp,” a ga.^m

²⁸Jon nibi bi gau kalip ñig pak ñimidöp ram riñig aŋlö Bedani, ñig
 Jodan goñ böñ nö lödañ niñöm bi anib gau apöm nip manö anibu hag
 niñla.

Jisas nipe God Sipsip Pi nipe

²⁹Ruö Jisas auö niñöl göm, Jon Jisas niñöm nibi bi gau kalip haga,
 “Niñim! God Sipsip Pi nipe hanip hag yuöp me u. Nipe me nibi bi minöŋ
 naböŋ ih i gau gau magöŋhalö nan si nan naij gipal gac u hik gi yunab.”ⁿ

³⁰Bi anibu me, yad hagnö, ‘Bi ap nipe yad hain aunab u pen yip yag
 dauagep adö u, nipe hadame dagol gau midmidöp. Anib u, nipe yad rö
 wasö; nipe Bi Kub yabiñ,’ a ginö.^o ³¹Bi kub anibu bi an a gem niñagmidin.
 Pen Isrel nibi bi, bi kub anibu bi aigale bi rö midöp u niñöl a gem, kalip
 ñig pak ñinig aunö,” a ga.

³²⁻³³Pen Jon Jisas manö adö anibu nöp hagöm haga, “Bi anibi bi an,
 a gem, yad ke niñagbnep; pen bi yip hag yuöp apem nibi bi kalip ñig pak
 ñabin u haga, ‘Ne niñnabön, Ana nipe bi an apöm, aip mideinab, bi anibu
 nöp nibi bi gau kalip Ana Uñ pak ñinab,’ a ga. Haga anibu me, miñi Ana u
 kumi kabö adö lañ nibö yaur dapo rö u gi nip auajip^p ³⁴niñem yad niñ aij
 gem kalip manö niñö hagabin, bi anibi nipe God Ni nipe u nöp,” a ga.^q

Jisas bi nipe mihöp nöd uda

³⁵Ruö pen, Jon bi nipe mihau aip, kauyaŋ ap ñig pak ñimidöp ka u
 midlö niñöl gi, ³⁶Jisas ap padiö, Jon nipe Jisas niñöm nibi bi gau kalip
 haga, “Bi anibi God Sipsip Pi nipe me u,” a ga.^r ³⁷Anig hagö, Jon bi nipe
 mihau, manö anibu niñmil, Jisas areia miñan u hain arlö. ³⁸Pen Jisas ado
 göm kalip mihöŋ niñöm haga, “Nihön ginig auabil?” ö ga. Hageia haglö,

^l 1:23 Ais 40:3 ^m 1:27 Jon 1:15 ⁿ 1:29 Ais 53:6-7; 1Pi 1:18-19 ^o 1:30 Jon 1:15

^p 1:32-33 Mad 3:16 ^q 1:34 Mad 3:17 ^r 1:36 Jon 1:29

“Rabai! Ne hanban gai?” ö gilö. Hibru manö hagöm “Rabai” a gilö manö anibu it u “Manö Hag Ñeb Bi.” ³⁹Pen kale anig gimil hag niñlö, Jisas haga, “Anib u, yad aip ammil niñnabil,” a ga. Haga ñin anibu nöp dugo magö u ammil, nipe aip mideila.

⁴⁰Jon bi nipe anib mihau, bi ap hib nipe Edru. Edru nimam nipe me Saimon Pida.^s ⁴¹Edru magö anibu nöp am nimam Saimon nip ulhai niñöm haga, “Mesaia u aunab a gun pör abad midpun u miñi niñbul,” a ga. “Mesaia” a ga manö magö u, Grik manö hagöm “Krais” a gipal.

⁴²Edru anig hagöm, nimam Saimon nip ul göm Jisas mideia u arö, Jisas Saimon nip niñöm haga, “Jon ñi nipe Saimon. Nöp Sipas a göl,” a ga. Arameik manö hagöm, hib Sipas a ga manö magö anibu, Grik manö hagöm Pida a gipal. Sipas abe Pida abe it añi anibu “kabö.”^t

Jisas Pilip aip Nadanyel aip kalip mihöñ uda

⁴³Ruö, Jisas ram minöñ Galili arnig, am Pilip nip niñöm haga, “Yad aip arul,” a ga. ⁴⁴Pilip, Edru, Pida, ram minöñ kale Bedsaida nibö. ⁴⁵Pen Pilip am Nadanyel nip niñöm haga, “Hon bi u, Mosis abe, bi God manö hagep rimnap abe kali kñiñ riköm hagla u, nip miñi niñbun. Nipe me Jisas, Josep ñi nipe. Ram minöñ nipe Nasared nibö,” a ga.^u

⁴⁶Pilip anig hageia, Nadanyel haga, “Bi aij ap ram minöñ naj anibu nibö auagnab,” a ga.

Hageia, Pilip haga, “Anig hagpan u, auö am niñul!” a ga.

⁴⁷Anig hagöm, kale bi mihau ammil söl söl gilö niñöl gi, Jisas Nadanyel nip niñöm haga, “Bi anibu bi Isrel yijig göl u me, nipe piral adö u hagagnab; nipe niñö nöp waiö hagnab,” a ga.

⁴⁸Anig hagö, Nadanyel haga, “Ne aige gimön yip niñban?” ö ga.

Hageia, Jisas haga, “Pilip nöp hainö ul ginig nöb; yad nöp nöd niñbin, ne asik midajan rauan it au,” a ga.

⁴⁹Anig hagö, Nadanyel haga, “Manö hag ñeb bi. Nöp niñbin! Ne God Ñi nipe, Isrel nibi bi Kiñ hon,” a ga.^v

⁵⁰Anig hageia, Jisas haga, “Nöp yihariñ rauan it au niñbin a gipin u me, yip niñ udpan? Hainö nan ke nibö rimnap niñnabön,” a ga.

⁵¹Jisas anig hagöm haga, “Kalöp magöñhalö niñö hagabin, kumi kabö adö lañ au piral hiikö, ejol gau apöm, yip Bi Ñi nipe niñ amil apil, niñ amil apil geinaböl niñnabim,” a ga.^w

Jisas nipe ñig yabiñ u gö ñig wain la

2 ¹⁻²Ñin mihöp midöm, bi ap nibi udnig göm, nibi bi wiñ alö amöm, nan ñinla Kena daun, ram minöñ Galili añ au. Ñin anibu, Jisas abe,

^s 1:40 Mad 4:18-20 ^t 1:42 Mad 16:18 ^u 1:45 Dud 18:18; Ais 7:14; 9:6; Jer 23:5; Esi 34:23

^v 1:49 Mad 14:33; 16:16; Mak 3:11 ^w 1:51 Jen 28:12

bi nipe gau abe, kalip u rö nöp wiñ alla arla. Pen Jisas nime abe am ram anibu mideia. ³Ñig wain u ñiñ hakeila, Jisas nime apöm Jisas nip haga, “Wain u ñiñ hakpal,” a ga.

⁴Anig hageia, Jisas haga, “Yip anig gi anig gi, a gimön, yip hagagmön. Ñin yad u auagöp,” a ga.^x

⁵Hageia, nime nipe am bi wög gi ñeb gau kalip haga, “Jisas manö ap hagainim, hagnim rö nöp gimim,” a ga.

⁶Pen Juda nibi bi kabö udöm gipal rin kub yabił unbö kagoł jin u ud lilö mideia. Rin kub añi añi ñig lida unbö ñinjuöl mamid u mil dap lep. Pen Juda nibi bi nagi adö kale gimidal rö, God amgö ilö nibi bi uł aij midaiun, a göm, rin anib gau ñig mil dap hoñ göm, ñin ma li yumidal. ⁷Jisas pen, bi wög gi ñeb gau kalip haga, “Kabö rin gai i, ñig mil dapim hoñ gipe, ajmañ raunim,” a ga.

Hageia, haga rö geila haga, ⁸“Miñi ñig mil dap libim u, mil dammim, bi nan ñiñabun i abad midöp u nip ñimim,” a ga.

⁹Hageia, ñig yabił anibu mil dam bi kub u nip ñeila, nipe udöm ñiñ niña, ñig wain aij u mideia. Pen nipe ñig wain anibu gai nibö göm niñaga; bi wög gi ñeb gau kale nöp niñla. Pen nipe niñaga rö me, bi nibi udnig ga anibu nip wiñ alö aueia haga, ¹⁰“Pör nöp, ñig wain aij u nöd dap ñilö ñiñ haklö me, hainö ñig wain naij u ñilö ñiñbal. Pen ne ñig wain aij u dap lö midajip, miñi nöp dap ñabön,” a ga.

¹¹Jisas nan gagep nöd nibö ga anibu, nipe Kena daun, ram minöñ Galili añ au midöm ga. Nan gagep anibu göm, nipe aige bi rö mideia u yamö bi nipe gau niñöm, nip niñ udla. ¹²Pen Kena daun arö göm, Jisas nipe ke, nime, nimam hain, bi nipe gau aip daun pro Kapaneam amöm, yöp ñin bad ap anib au mideila.^y

God sabe gep ram u nan sikim geila, Jisas kalip ridik gi höñ yañ yua
(*Mad 21:12-13; Mak 11:15-17; Luk 19:45-46*)

¹³Juda kai Pasopa ñin kub kale u söl ga niñöm Jisas Jerusalem ara.^z ¹⁴Jisas Jerusalem amöm, God sabe gep ram raul u niña, bi rimnap kale kaj kau, kaj sipsip, yaur dapo gau dap sikim göm, bi rimnap abañ bad gau löm, mab po adö asiköm, mani yimjiköm geila. ¹⁵Jisas niñöm, nagi ap udöm maliköm, kaj sipsip kaj kau gau ridik gi höñ yañ yuöm, mani dap pen pen yimjiköm geila abañ bad gau mani halö ud hoñ gi yua. ¹⁶Anig göm, nibi bi yaur dapo dap sikim geila gau kalip haga, “Nan anib gau ud arim. Bapi yad ram nipe u gipe sikim ram rö lagnim,” a ga.

¹⁷Jisas anig geia, bi nipe gau gasi kale ara God Manö kali kliñ rikla manö ap adö u. Manö anibu kali kliñ riköm hagla, “Sabe gep ram ne u midmagö yabił lem umnabin,” a gila.^a

^x 2:4 Jon 7:30; 8:20 ^y 2:12 Mad 4:13 ^z 2:13 Eks 12:1-27 ^a 2:17 Sam 69:9

¹⁸Pen Juda bi kub rimnap apöm, Jisas nip hag niñöm hagla, “Nöp an hagajip apön anig gabön? God nöp hagö apem gabin a gimön, nan gagep rö ap gö niñun, ‘Niñö hagpan,’ a gun,” a gila.

¹⁹Anig hageila, Jisas kalip pen haga, “Kale God sabe gep ram anibi rib wał geinabim, ñin mihau nigañ kauyañ gi linabin,” a ga.^b

²⁰Anig hageia hagla, “God sabe gep ram anibi, mi ñinjuöl mihöp ado gi da unbö kagoł jin (46) gi hakla u pen ne ñin mihau nigañ kauyañ gi linabin a gan ar?” a gila. ²¹Pen Jisas nipe sabe gep ram manö haga anibu, hañ romañ nipe ke nöp haga.^c ²²Anib u me, hainö Jisas nipe umöm uraka u, bi nip hain gimidal gau God Manö u abe, Jisas nipe ke manö haga anibu abe gasi niñöm, “Niñö hagöp,” a göm niñ udla.^d

Jisas nibi bi gau magöñhalö niñöb

²³Jisas, Juda kai Pasopa ñin kub kale u Jerusalem midöm, nan gagep rö rimnap geia u niñöm, nibi bi gau, “Nipe nöp Mesaia u,” a göm nip niñ udla.^e ²⁴⁻²⁵Pen Jisas nibi bi gipal adö u ke niñ aij göp rö, nibi bi anib gau gasi kale adö mai araia u niñ aij ga u me, nipe kalip nibi bi niñeb yad gau a göm udaga.

Jisas Nikodimas nip hag ñi aij ga

3 ¹Bi Juda Kansol kub u bi ap midmidöp, hib nipe u Nikodimas. Nipe Perisi bi ap.^f ²Nipe sib yañ, Jisas nip niñnig, mideia u apöm haga, “Manö hag ñeb bi. Hon niñbun, nan gagep rö gipan gau, ne ke gagbnap; God nipe ke nöp nöp aip midöp u me, nan gagep rö anib gau gipan. Anib u, hon niñbun, God nipe nöp nöp yuö apön hanip manö hag ñimidan,” a ga.

³Hageia, Jisas haga, “Yad nöp niñö yabił hagabin, nibi bi ke kamiñ hain nibö linaböl gau nöp, God kalip udöm, ‘Nibi bi yad’ a göm, abad mideinab,” a ga.^g

⁴Anig hageia, Nikodimas aiö göm gasi iru niñöm haga, “Nibi bi rik lilö kub gipal gau, kauyañ nime mudun añ au arlö, kauyañ yag daulö, nibi bi ke kamiñ hain nibö lilañ a gimön hagabön aka niñön?” ö ga.

⁵Hageia, Jisas haga, “Nöp niñö yabił hagabin, nibi bi au, ñig u abe, God Ana u abe udöm ke kamiñ hain nibö linaböl gau nöp, God kalip udöm, ‘Nibi bi yad’ a göm, abad mideinab. ⁶Nibi bi yag daubal rö yag daulö midpal, pen God Ana nipe apöm ana magö kale añ dañ gö kamiñ mideinabim.^h ⁷Anib u, “Kale nibi bi magöñhalö ke kamiñ hain nibö limim,” manö hagajin anibu, ne aiö gimön gasi iru niñagmön. ⁸Yigön u gasi nipe ke apöm arab. Yigön udajip niñbim u pen auöp lau halö, aröp

^b 2:19 Mad 26:61; 27:40 ^c 2:21 1Ko 6:19 ^d 2:22 Luk 24:6-8; Jon 12:16 ^e 2:23 Jon 7:31

^f 3:1 Jon 7:50; 19:39 ^g 3:3 Mad 18:3; 1Pi 1:23 ^h 3:6 Jon 1:13

lau halö, kale niṇagim. Anib u rö me, nibi bi God Ana ba lö, ke kamiṇ hain nibö libal gau,” a ga.

⁹Anig hageia, Nikodimas haga, “Ne hagabön adö anibu, aigegö ginim?” ö ga.

¹⁰Hageia, Jisas haga, “Ne Isrel nibi bi manö hag ñeb bi kub kale ap, pen ne niṇagpan ar? ¹¹Nöp niṇö yabiḷ hagabin, hon ke nan niḥön niṇ aij gun, nan niḥön amgö ke niṇun, niṇbun anibu nöṇ kalöp hag ñibun u pen manö hagnö, niṇ udnabim? ¹²Yad kalöp minöṇ naböṇ iḷ i göṇ rö hagnö, niṇ udnabim rö, aige gimim God ram minöṇ kumi kabö adö laṇ au göṇ rö hagnö, niṇ udnabim? ¹³Pen nibi bi ap God ram minöṇ kumi kabö adö laṇ au ajöm niṇaga; yad ke Bi Ñi nipe nöṇ anib laṇ midem aunö.

¹⁴“Pen hadame nöṇ haiṇo naij gau Isrel nibi bi kalip haulö umla, niṇöm Mosis haiṇo naij anib gau rö ap mab ba au laṇ lö, nibi bi an an haiṇo anib laṇ niṇla gau, kalip kamiṇ la. Anib u rö me, Bi Ñi nipe nip mab ba laṇ al pak lilö,ⁱ ¹⁵nibi bi an an nip niṇ udnaböl gau, kamiṇ pör midep u udnaböl.^j ¹⁶God nibi bi ram minöṇ iḷ i midpal gau kalip midmagö yabiḷ löm, Ñi nipe aṇi yabiḷ u kalip nan a göm ña. Anib u, nibi bi an an Ñi nipe anibu nip niṇ udnaböl gau, kalip kamiṇ pör midep u ñö, umöm ur gagnaböl.^k ¹⁷God Ñi nipe yua u, nibi bi gau kalip manö kub hagnim, a göm yuaga; nibi bi gau ud kamiṇ yunim, a göm yua.^l

¹⁸“Nibi bi an an Ñi nipe nip niṇ udnaböl gau, God kalip manö kub hagöm pen ilön ñagnab. Pen nibi bi nip niṇ udagnaböl gau, God Ñi nipe aṇi yabiḷ anibu nip niṇ udagnaböl rö, God kalip hadö manö kub hagöm, pen ilön udnaböl a ga.^m ¹⁹God nibi bi gau kalip manö kub hagöm pen ilön ñinab, iḷ anibu anig göl midöp: Mailö minöṇ naböṇ adö iḷ i auöp u pen nibi bi gau, mailö midöp au arun, a gi gasi u niṇagal. Kale nan si nan naij gi midpal rö, sib göṇ gau nöṇ midaiun a gi gasi u niṇbal.ⁿ ²⁰Mailö anibu niṇlö mulu lugö, ‘Naij gipun u, waiö niṇagöl,’ a göm, mailö midöp au auagnaböl. ²¹Pen nibi bi kabö rö ginaböl gau hagnaböl, ‘God hagöp rö nöṇ gabun u, waiö niṇlaṇ,’ a göm, mailö midöp au aubal,” a ga.

Jon Ñig Pak Ñeb Bi u, Jisas bi aigale bi rö midöp, a göm, manö hag ña

²²Hainö Jisas bi nipe gau aip am ram minöṇ Judia aṇ gau am midöl gi, nibi bi gau kalip ñig pak ñi mideia.^o ²³Ainon ram minöṇ Salim söl anib au mideia. Pen ram minöṇ Ainon au ñig iru mideia. Anib u, ñin aṇ anib au, Jon nipe Ainon au midöm, nibi bi gau iru nöṇ aueila niṇöm nipe kalip ñig pak ñi mideia. ²⁴Ñin anibu kale Jon bi ñig pak ñeb nip nagi lagla. ²⁵Pen Juda bi ap apöm, Juda nagi adö kale, ñig li yuun God amgö

ⁱ 3:14 Nab 21:9; Jon 8:28; 12:32 ^j 3:15 Jon 20:31 ^k 3:16 Jon 3:36; 10:28; Ro 5:8; 8:32; 1Jn 4:9-10 ^l 3:17 Luk 19:10 ^m 3:18 Jon 5:24 ⁿ 3:19 Jon 1:5,9; 8:12 ^o 3:22 Jon 4:1-2

ilö mid aij gun a gimidal manö adö u hagöm, Jon bi nipe rimnap aip pen pen hagla. ²⁶Pen pen hagöm, Jon bi nipe gau apöm nip hagla, “Manö hag ñeb bi. Bi au ñig Jodan goł böñ lödañ midö, nip Bi Kub a gaina u, miñi ap nibi bi kalip ñig pak ñab niñöm nibi bi magöñhalö nip araböl,” a gila.

²⁷Anig hageila, Jon haga, “God gasi nipe ke niñöb rö, hanip wög adö ke ke hag löp. ²⁸Kale ke niñbim yad kalöp hagnö, ‘Yad Kraiss wasö; God hagö yad yihariñ adan nipe u hik gabin,’ a ginö.^p ²⁹Bi ap nibi udnab ñin u, nipe nibi nipe udnab. Nibi anibu nibi nipe me u. Bi nibi udnab bi u, bi niñeb nipe ap apöm nip gi ñinab. Mañ mai nibi nipe udnig aunab a göm, nip abad mideinab. Pen nipe nibi udnig apöm ‘Aubin’ a ginab u, bi niñeb nipe miñ miñ ginab. Yad me anibu rö. Jisas nipe nibi bi gau kalip anig göm gab u, yip aij göp. Uri yad miñ miñ yabił gabin. ³⁰Hib nipe ap ranö niñöl gi, hib yad ap lugnab u aij.

³¹“Bi kumi kabö adö lañ au nibö auöp u, nipe nibi bi gau magöñhalö adö lañöl midöp. Bi minöñ naböñ il i nibö bi u, nipe minöñ naböñ il i nibö u me, minöñ naböñ il i gasi niñöm manö hagnal rö hagab. Pen bi kumi kabö adö lañ au nibö auöp u, nipe nibi bi gau magöñhalö adö lañöl midöp.^q ³²Nipe kumi kabö adö lañ au midöm nan nihön amgö niñöb u, manö nihön apdi niñöb u, nibi bi gau kalip hag ñab, pen manö nipe u udagaböl.^r ³³Pen nibi bi manö nipe niñ udpal gau, God manö niñö u nöp hagöp a göm niñ udpal. ³⁴God nipe Jisas yua u, Ana nipe u nip ñö ajman rauö, God manö magö nipe nöp hag ñab. ³⁵Nap Ñi nipe nip midmagö löm, ‘Nan gau magöñhalö abad midaimön,’ a göm, ud ñimagö adö nipe u löp.^s ³⁶Nibi bi an an Ñi nipe nip niñ udpal gau, pör midep magö u hadö udpal. Pen nibi bi an an Ñi nipe nip niñ udagnaböl gau, kale pör midep magö u udagnaböl; God nibi bi anib gau kalip hadö manö kub hagö, marö udöl gi nöp mideinaböl,” a ga.^t

Jisas nibi Sameria nibö ap nip manö hag ña

4 ¹Pen bi Perisi gau manö rimnap apdi niñla, nibi bi iru nöp, Jisas pig midaiun, a göm, nip aueila kalip ñig pak ña; pen nibi bi iru nöp Jon nip auagla.^u ²Pen Jisas nipe ke nibi bi gau kalip ñig pak ñaga; bi nipe gau nöp kalip ñig pak ñila. ³Pen Perisi kai manö anibu rö hageila niñöm Jisas ram minöñ Judia arö göm, ado gi ram minöñ Galili ara. ⁴Pen adan añ au aramöm nipe ram minöñ Sameria amjaka. ⁵Pen ram minöñ Sameria añ au aramöm, Sikar daun amjaka. Sikar söl anib au me, hadame nöp Jekop ñi nipe Josep nip minöñ naböñ ap haga.^v ⁶Pen Jekop ñig ulöm uda u mideia u me, Jisas auö auö, sidö añ lañ magö u iru ga rö, am ñig ulöm goł söl anib au asika.

^p 3:28 Jon 1:20; Mad 11:10 ^q 3:31 Jon 8:23 ^r 3:32 Jon 3:11 ^s 3:35 Mad 11:27; Jon 5:20
^t 3:36 Jon 3:16-18; 1Jn 5:12 ^u 4:1 Jon 3:22 ^v 4:5 Jen 33:19; Jos 24:32

7-8 Pen bi nipe gau nan magö raunig, Sikar daun anibu arla. Jisas ñig ulöm söl au asik mideia niñöm nibi Sameria nibö ap ñig milnig aua. Aueia, Jisas niñöm haga, “Yip ñig mil nö ñiñin,” a ga.

9 Hageia, nibi anibu haga, “Kale Juda nibi bi, hanip Sameria nibi bi niñmim, asi masi gi aij gipim rö, nihön ginig, ‘Yip ñig mil nö ñiñin,’ a gimön hagabön?” ö ga.^w

10 Anig hageia, Jisas pen haga, “God nan aij nibi bi ñinig gab u niñmön, yad nöp ñig mil dap limön a gabin yad bi an rö midpin niñbnap u, ne yip hagbnap, yad nöp ñig kamiñ magö ñeb ñibnep.^x

11 Hageia, nibi anibu haga, “Bi kub. Ñig milep rin ne ap midagöp; ñig ulöm u rö nöp i giyañ midöp. Anib u, ñig kamiñ magö ñeb anibu gai nibö udnabön? 12 Bac iñan hon Jekop ñig ulöm anibi hanip ña. Ñig anibi nöp, nipe ke abe, ñi nipe bi abe niñöm, kaj sipsip nan nipe gau niñöm gimidal. Anib u, yad bi kub, Jekop bi pro, a gi gasi niñban ar?” a ga.^y

13 Hageia, Jisas haga, “Nibi bi ñig i niñnaböl gau, kalip kauyañ ñig nan ginig gab; 14 pen nibi bi ñig yad ñinö niñnaböl gau, kalip kauyañ ñig nan gagnab. Pen ñig yad ñinabin anibu ñiñlö, kalip an dan ñig ilam ajöñ rö juöl gi, kalip pör midep u ñinab,” a ga.^z

15 Jisas anig hageia, nibi anibu pen haga, “Bi kub. Yip ñig anibu nö niñnö, hainö yip ñig nan ganim; apem ñig i milagnam,” a ga.

16 Anig hageia, Jisas haga, “Am nagamul ne pañid dau,” a ga.

17 Hageia haga, “Yad bi halö wasö,” a ga.

Hageia, Jisas haga, “Manö anibu niñö hagabön. 18 Bi unbö mamid u udna u pen bi miñi aip midpil u, nagamul ne wasö. Anib u, niñö hagabön,” a ga.

19 Anig hageia, nibi anibu haga, “Bi kub. Yad niñbin, ne bi God manö hagep bi ap. 20 Apis bac hon hadame nöp gau dum i God nip sabe gimidal rö, hon u rö nöp sabe gi midpun u pen kale Juda kai hagpim, ‘Jerusalem nöp God nip sabe göl,’ a gipim,” a ga.^a

21 Anig hageia, Jisas haga, “Yad manö niñö hagabin anibi nöñ. Hainö dum anibi abe Jerusalem abe Bapi nip sabe gagnabim. 22 Kale Sameria nibi bi sabe gipim pen bi aigale bi rö nip sabe gipim u niñagpim; pen hon Juda nibi bi, Bi sabe gimidun Bi u niñbun. Nihön ginig: God nipe aige göm nibi bi ud kamiñ yunab u, hanip Juda nibi bi haga.^b 23 Ñin söl auub, pen miñi hadö auöp i, God Ana nipe nibi bi gasi nö niñöl gi, kale Bapi nip kabö rö sabe ginaböl; anig ginaböl u, nip aij ginab. 24 God nipe Ana midöp u me, nibi bi God nip sabe göm, ana kalip an dan niñö nöp sabe göl.^c

^w 4:9 Esr 4:1-5 ^x 4:10 Jon 7:37-38; Rep 21:6 ^y 4:12 Jon 8:53 ^z 4:14 Jon 6:35

^a 4:20 Dud 12:5-14; Sam 122:1-5 ^b 4:22 2Ki 17:29-41; Ais 2:3; Ro 9:4-5 ^c 4:24 2Ko 3:17; Ro 12:1; Plp 3:3

²⁵ Jisas anig hageia, nibi anibu pen haga, “Yad niñbin, hainö Mesaia u apöm, hanip nan magöñhalö hag ñi aij ginab,” a ga.

²⁶ Hageia, Jisas haga, “Bi anibu me yad midpin. Ne aip manö hagabul i,” a ga.^d

²⁷ Jisas anig hageia niñöm magö anibu bi nipe gau apjaköm niñla, Jisas nibi ap aip manö gi midailö, niñöm kale pa gili gila. Pen bi kale ap uraköm, nibi u nip “Ne manö nihön midöp?” a göm hagagla. Jisas nip u rö nöp, “Nihön ginig nibi anibu aip manö adiñ adiñ gajil?” a göm hagagla.

²⁸ Pen nibi anibu, ñig rin u arö göm, kauyañ ado gi daun anibu amöm, nibi bi mideila anib gau kalip haga, ²⁹ “Apim, nan gau magöñhalö gipin rö hag ñöb bi u niñim! Nipe Mesaia u aka?” ga.

³⁰ Anig hageia, nibi bi anib gau daun anibu arö göm, Jisas nip niñun a göm aueila. ³¹ Pen Jisas bi nipe gau Jisas nip neb neb göm hagla, “Manö hag ñeb bi. Nan ñöñ!” a gila. ³² Hageila, nipe pen haga, “Nan ñineb yad midöp u kale niñagpim,” a ga. ³³ Anig hageia, bi nipe gau kale ke nöp hag niñ hag niñ göm hagla, “Nibi bi rimnap nip nan magö dap ñibal aka?” gila.

³⁴ Pen Jisas kalip haga, “Kalöp nan magö anib gau nan göp; yip pen nan magö anib gau nan gagöp. Bapi manö haga u nöp gasi lajip me, gasi anibu niñem, wög hagöp u gi junam a gi gasi niñbin. Nan ñineb yad me u.”^e ³⁵ Pen kale manö ap haggim, ‘Rakin mihau mihau midöl, wid magö po gö am rik daunabun,’ a gipim u pen miñi anig hagagmim. Amgö kale u niñ padimim niñim! Wid wög gau po göm rik dauerp rö midöp.^f ³⁶ Pen uri nöp, nibi bi wid po rik dauaböl nibi bi gau, miñ miñ göl gi wid po göp anibu rik dam kamiñ pör midep migan u löm, pe kale udaböl me u. Anib u me, nibi bi wid magö ranañ a göm dam yubal gau abe, nibi bi wid po göp rik dauaböl gau abe jim ñöm, wid po u kamiñ pör midep migan u midnab u niñöm, miñ miñ ginaböl. ³⁷ Hon manö ap haggun, ‘Nibi bi rimnap wid magö yulö rannab, nibi bi rimnap am rik daunaböl,’ a gipun u, niñö yabiñ haggun. ³⁸ Yad kalöp hag yunö, am wid rik daubim. Wid wög anibu kale wög ktö gimim gagpe; nibi bi rimnap ktö kale u gilö ranöb. Kale yihariñ am rik daumim nan aij udpim,” a ga.

³⁹ Nibi Sameria nibö anibu am nibi bi nipe gau kalip haga, “Bi anibu nan gipin gipin gau magöñhalö yip hag ñöb,” a ga u me, nibi bi Sameria nibö daun anibu mideila gau iru nöp Jisas nip niñ udla.

⁴⁰ Pen Sameria nibi bi, kale Jisas mideia au apöm, Jisas manö neb neb göm hagla, hon aip am midaiun a gilö, Jisas ñin mihöp am kale aip midöm, ⁴¹ manö hag ñö, nibi bi rimnap halö iru nöp manö anibu niñöm nip niñ udla. ⁴² Pen kale anig göm niñ udöm, nibi anibu nip hagla, “Miñi

^d 4:26 Mak 14:61-62 ^e 4:34 Jon 6:38 ^f 4:35 Luk 10:2

manö ne u nöp hagö niŋ udagpun; Jisas manö nipe u ke hagö niŋun niŋbun, nipe nöp nibi bi ram minöŋ iŋ i midpal gau gau magöŋhalö kalip ud kamiŋ yuniŋ aua.^g

Jisas, bi kub ap ñi nipe u nip gö, kamiŋ la

⁴³ Jisas ñin anib mihau ram minöŋ anibu midöm, ruö ram minöŋ Galili ara. ⁴⁴ Nipe nöd manö ap hagöm haga, “Bi God manö hagep bi gau, ram minöŋ kale ke au midöm manö hagnaböl u, manö kalip udagnaböl,” a ga.^h ⁴⁵ Pen Pasopa ñin u, Galili nibi bi rimnap am Jerusalem mideila. Kale Jerusalem mideila niŋöl gi, Jisas nan gagep rö gau gö niŋla u me, Jisas uri ram minöŋ Galili amjakö, kale nan gagep rö Jerusalem ga u gasi niŋöm, nip miñ miñ gila.ⁱ

⁴⁶ Pen Jisas am Galili midöm, kauyaŋ Kena daun ara. Kena daun anibu me, nöd ñig yabiŋ u gö ñig wain la.

Pen daun pro Kapaneam au, bi kub ap ñi nipe nan ga.^j ⁴⁷ Bi kub anibu manö ap niŋa, Jisas ram minöŋ Judia arö göm, ap ram minöŋ Galili mideia. Anib u, Jisas mideia u apöm, nip neb neb göl gi haga, “Ñi yad u nan gö umnig gab. Ne yiŋid am nip gö kamiŋ laŋ!” a ga.^k

⁴⁸ Anig hageia, Jisas haga, “Kale yi hariŋ yip niŋ udagnabim; nan gagep rö rimnap ginö niŋmim nöp, yip niŋ udnabim,” a ga.^l

⁴⁹ Pen bi kub anibu haga, “Bi Kub! Auö arul! Wasö u, ñi yad u umnab!” a ga.

⁵⁰ Hageia, Jisas haga, “Aru! Ñi ne u mideinab,” a ga.

Anig hageia, Jisas niŋö hagöp, a göm, hada.^m ⁵¹ Adan aŋ au arö niŋöl gi, bi wög gi ñeb nipe rimnap ap nip nable paköm hagla, “Ñi ne u umagöp; midöp,” a gila.

⁵² Anig hageila, ñi yad u magö mai rö kamiŋ löp, a göm, kalip hag niŋö hagla, “Rol sidö gamiŋ ga magö u, hañ piböŋ ga u kamiŋ la,” a gila.

⁵³ Anig hageila ñi nap nipe niŋa, Jisas, “Ñi ne u mideinab,” a ga magö u nöp kamiŋ la. Anib u me, nibi bi nipe gau aip magöŋhalö Jisas nip niŋ udla.

⁵⁴ Pen Jisas nipe nöd Kena apöm, nan gagep nöd nibö göm, ñig yabiŋ u gö ñig wain la; hainö pen nan gagep yigwö aŋ nibö u göm bi kub u ñi nipe nip gö kamiŋ la.ⁿ

Bi nan ga ap ñig waŋö goŋ au mideia, Jisas gö kamiŋ la

5 ¹ Hainö pen Juda kai nan kub ñiŋeb ñin u uri a göm, Jisas Jerusalem ara. ² Ram minöŋ Jerusalem anibu, kaj sipsip dap amil apil gimidal adan ramö goŋ au ñig waŋö kub ap mideia. Ñig waŋö anibu Arameik manö

^g 4:42 1Jn 4:14 ^h 4:44 Mad 13:57 ⁱ 4:45 Jon 2:23 ^j 4:46 Jon 2:1-11 ^k 4:47 Mad 8:5-6

^l 4:48 Jon 2:18; 1Ko 1:22 ^m 4:50 Mad 8:13 ⁿ 4:54 Jon 2:11

löm, Bedesda a gimidal. Pen ñig goł mihau mihau abe ñig ubiŋ aŋ au mideia adö u abe, ram badö milö unbö mamid mideia. ³Pen nibi bi nan ga gau iru nöp ap ram bada anib gau han mideila. Nibi bi anib gau, rimnap amgö we ga, rimnap ma naij ga niŋöm ajagmidal, rimnap hañ romaŋ kale böŋ nöp kala ga. Pen ñig waŋö u aŋa ginab aka göm apöm han mideila. ⁴Ñin rimnap God ejol ap apöm, ñig waŋö u aŋa gö, nibi bi an nöd ujaŋid ñig waŋö anib yaŋ lugnab u, nipe nan nihön ginab u kamiŋ limidöp. ⁵Pen bi ap nan gö, pör nöp um midö, mi in ñin juöl ado gi da kagoł böŋ daŋ (38) la, ñig waŋö goł au dam lila mideia. ⁶Jisas bi anibu niŋöm, milö padö anigöl midmidöp u niŋöm, nip haga, “Nöp kamiŋ linim, a gimön, niŋban?” ö ga.

⁷Hageia, bi nan ga anibu haga, “Bi kub. Ñig u aŋa gö niŋöl gi, yip ud ñig waŋö aŋ yaŋ löl nibi bi ap midagpal. Yad ñig aŋ yaŋ nöd arnam a gipin u pen nibi bi rimnap yiŋid nöp nöd arbal,” a ga.

⁸Anig hageia, Jisas pen nip haga, “Urakmön, köp ne u winig ud aru,” a ga. ⁹Hageia, magö anibu nöp nip kamiŋ lö niŋöl gi, uraköm köp nipe u winig udöm, ud ara.

Pen Jisas bi anibu nip gö kamiŋ la ñin anibu, Juda kai God nip sabe gep ñin kale u me, ¹⁰Juda bi kub gau, bi kamiŋ la anibu nip hagla, “Ñin i God nip sabe gep ñin hon. Pen ne köp bad ne u ud ajabön u, lo manö hon u wihö göp,” a gila.^p

¹¹Hageila, haga, “Bi yip gajip kamiŋ löp u hagöp, ‘Urakmön, köp bad ne u winig ud aru,’ a gajip u me, ud ajabin,” a ga. ¹²Hageia, hagla, “Bi nöp hagö, köp bad winig ud ajabön bi anibu bi an?” ö gila. ¹³Pen Jisas nipe nibi bi iru mideila aŋ anib au agamij ara rö, bi kamiŋ la anibu, “Bi yip gajip kamiŋ löp me i,” a göm, hagnim rö laga.

¹⁴Hainö pen, Jisas bi anibu nip God sabe gep ram raul u niŋöm haga, “Nöŋ! Nöp kamiŋ löp. Anib u, nan si nan naij gimidan u arö gimön. Wasö u, nöp nan kub yabił ginim rö löp,” a ga.

¹⁵Pen bi anibu nipe ado gi amöm, Juda bi kub gau kalip haga, “Jisas nöp yip gajip kamiŋ löp,” a ga. ¹⁶Anig hageia niŋöm, God nip sabe gep ñin u gö kamiŋ la, a göm, Juda bi gau Jisas nip mulu kal niŋla. ¹⁷Jisas pen kalip haga, “Bapi yad u pör nöp wög göl gi nöp midöp rö, yad u rö nöp ginam,” a ga. ¹⁸Anig hagö, Juda bi kub gau, nöd nip alun, a göm gasi niŋla u, uri klö yabił göm niŋla. Kale hagla, “Nipe God nip sabe gep ñin hon u rił riköm, ‘Yad God Ñi nipe,’ a göp. Anib u, God nipe midöp rö, yad anib unbö rö nöp midpin, a göp,” a gila.^q

Nap haga rö niŋöm, Ñi nipe wög adö ke ke gab

¹⁹Jisas pen kalip haga, “Kalöp niŋö hagabin, Ñi u nipe ke nan ap ginim rö lagöp; Nap nan ginab gau nöp niŋöm ginab. Anib u, Nap ginab rö, Ñi

° 5:8 Mad 9:6 p 5:10 Ne 13:19; Jer 17:21 q 5:18 Mad 26:4; Jon 7:1; 10:30

nipe u rö nöp ginab.^r ²⁰Nap Ñi nipe nip midmagö löm, nan nipe göp göp gau magöñhalö yamöb. Rimnap yamö me, nan ke yabił gau gö niñmim, kale magöñhalö aiö ginabim. ²¹Pen Nap nibi bi umbal gau gö urakpal rö, Ñi nipe u rö nöp, nibi bi rimnap, kalip ginö uraklañ, a ginab u, gö uraknaböl. ²²Nibi bi nihön nihön gipal, gasi nihön nihön niñbal u, Nap niñöm kalip manö kub hagagnab; Ñi nipe nip hagö, nipe kalip magöñhalö manö kub hagnab.^s ²³Anib u me, nibi bi kale Nap hib nipe haglö adö arnab u rö, Ñi nipe hib u abe u rö nöp haglö adö arnab. Pen nibi bi God Ñi nipe u nip niñöm, hib nipe haglö adö aragnab gau, Nap Ñi nipe hag yua u abe u rö nöp hib haglö adö aragnab.^t

²⁴“Kalöp niñö hagabin, nibi bi an manö yad u niñöm, Bi yip hag yuö aunö u nip niñ udpal gau, manö kub hag ilön udep adö u niñagnaböl; kale pör midep u hadö udpal. Anib u, kale umeb adö u arö göm, pör midep adö u hadö midpal.” ²⁵Kalöp niñö yabił hagabin, ñin hain pör abad midpim u söl auab — pen miñi hadö auöp i — nibi bi umöl rö midpal gau, God Ñi nipe manö hagö, manö anibu niñöm niñ udnaböl gau, kamiñ linaböl. ²⁶Bapi nan gau magöñhalö kamiñ midep ił u midöp rö, yad Ñi nipe u rö nöp kamiñ midep ił u midpin. ²⁷Yad Ñi nipe pen, Bi Ñi nipe midpin rö, yip hagö, nibi bi gau kalip manö kub hagem nime linabin. ²⁸Manö hagabin anibu niñmim aiö gagemim: hainö yad hagnö, nibi bi umlö rigöl gila gau, ²⁹magöñhalö manö yad niñöm, uraköm, nibi bi gi aij gila gau, am yad aip kamiñ mideinaböl; pen nibi bi gi naij gila gau, uraköm manö kub niñöm pen ilön kub udnaböl.^v ³⁰Pen yad nan nihön nihön ginabin gau, ke niñem gagnabin; Bapi yip hagnab rö nöp ginabin. Anib u, nibi bi manö kub hagem nime linabin u, Bapi hagnab rö niñem, kabö göl nöp nime linabin. Nihön ginig: yip aij ginab adö u manö kub hagagnabin. Bi yip hag yuö aunö Bi anibu nip aij ginab adö u nöp gasi niñem, manö kub hagem nime linabin.”^w

Yad bi aigale bi rö midpin u niñim, a ga

³¹“Yad ke, ‘God yip yuö aunö,’ a gibnep u, manö anibu kabö rö gagöp a gibep. ³²Pen Bi ap halö^x yad bi aigale bi rö midpin u hagöp. Yad niñbin, manö hagöp anibu niñö nöp hagöp. ³³Kale Juda kai bi kale rimnap hag yube, kale Jon nip amöm, yad bi aigale bi rö midpin, a göm hag niñla u, nipe manö niñö nöp kalip haga me u. ³⁴Jon aka bi ram minöñ ił i bi ap yad bi aigale bi rö midpin u hagnab u, yip nan kub wasö. Pen kale Jon manö haga u niñmim, manö niñö yabił a gimim niñ udmim, kamiñ arnabim a gem, Jon manö yip aniğ göl haga, a gipin. ³⁵Jon manö haga

^r 5:19 Jon 5:30 ^s 5:22 Jon 5:27; Ap 10:42 ^t 5:23 Plp 2:10-11; 1Jn 2:23

^u 5:24 Jon 3:15-18 ^v 5:29 Dan 12:2; Mad 16:27; Ap 24:15 ^w 5:30 Jon 5:19; 6:38

^x 5:32 “Bi ap halö” a ga u, God nipe ke

u, nipe hapö miñan mailö ñab rö midö, kale manö haga anibu mailö rö niñmim, magö pro ulep magö ap nöp miñ miñ gipe.

³⁶“Jon kalöp hag aij ga pen u yiñariñ manö nöp haga. Yad minöñ naböñ il i apem, Bapi yip gimön a ga rö, nan ke yabiñ gau gipin u me, kale Bapi nipe nöp yip hag yua u, a gimim, waiö yabiñ niñbep.”³⁷ Bapi yip hag yua u, nipe ke, yad bi aigale bi rö midpin u, kalöp manö niñö hagab. Pen kale meg magö nipe u apdi niñagpim. Nipe bi aigale bi rö midöp u, a gimim niñagpim.”³⁸ Kale yad bi nipe hag yua manö yad u niñ udagpim rö, God Manö midmagö kalöp anj dan midagöp.

³⁹⁻⁴⁰“Kale, pör midep udun, a gimim, God Manö u amgö li niñ aij gipim u pen manö anibu, yip a göm kali kññ rikla rö niñmim, pör midep udun, a gimim, yip auagpim.”^a

⁴¹“Nibi bi gau hib yad haglö adö arañ a gem hagagabin. ⁴²Pen kale nibi bi aigale bi rö midpin u hadö niñbin. Kale God nip midmagö lagpim u niñem hagabin.

⁴³Bapi nipe ke yip hag yuö aunö u pen yip udagpim. Pen bi yiñariñ ap gasi nipe ke niñöm aueinab u, nip udnabim. ⁴⁴Nibi bi rimnap gau hib kale haglö adö areinab u, kalöp aij ginab. Pen Bi God añi nöp midöp u hanip niñö, aij ginim, a gimim, gasi u niñagpim. Anib u, kale ai gimim yip niñ udnabim?”

⁴⁵“Pen Bapi manö yad udöm, kalöp manö kub hagnab, a gimim, gasi u niñagmim, wasö. Mosis hanip gi ñinab a gipim u pen Bapi nipe Mosis manö nipe haga manö anibu udöm kalöp manö kub hagnab. ⁴⁶Mosis nipe God Manö kali kññ riköm manö rimnap yad bi aigale bi rö midpin manö u kali kññ rika. Pen Mosis manö kali kññ rika manö anibu udagpe rö, manö yad hagabin u rö nöp udagnabim.”^b ⁴⁷Mosis manö kali kññ rika udagpim rö, kale ai gimim manö yad hagabin u udnabim?” ö ga.

Jisas bi unbö paip dausan nan ñö ñiñla
(*Mad 14:13-21; Mak 6:30-44; Luk 9:10-17*)

6 ¹Pen Jisas anig gi midöm, hainö ñig magib udöm, Ñig Wañö Galili juöm, böñ lödañ ara. Ñig Wañö Galili anibu nöp me, hib ap Ñig Wañö Daibirias a gimidal. ²Pen Jisas nipe nibi bi nan ga gau gö kamiñ la u niñmidal rö, nibi bi iru nöp nip hain gila. ³Pen Jisas bi nipe gau aip am dum au gilañ amöm, asik mideila. ⁴Ñin anj anib au Juda kai Pasopa ñin kub kale u söl söl ga. ⁵⁻⁶Jisas bi nipe aip dum au asik midöm, amgö gilañ göm niña, nibi bi iru yabiñ nöp nip aueila. Jisas niñöm, nipe niñhön niñhön ginab u ke niña u pen bi nipe Pilip niñhön hagnab, a göm, nip haga, “Hon nan magö gai nibö udun, nibi bi iru nöp gai i kalip ñino niñnaböl?” ö ga.

⁷Hageia, Pilip haga, “Mani silpa magö unbö ñin juöl siduñ lañ (200) rö yuun, bred rau dapun, ud jö gi pro pro gun, nibi bi anib gai i ñeinabun, magöñhalö nan pro pro niñjöl rö linab,” a ga.

^y 5:36 Jon 3:2; 14:11 ^z 5:37 Mad 3:17; Jon 5:32; 8:18 ^a 5:39-40 Luk 24:27

^b 5:46 Ap 3:22

⁸ Anig hagö, bi nipe Edru, Saimon Pida nimam u haga, ⁹ “Ni pro ap bred bali plaua ud laubal bred magö unbö mamid, kabsa! mihöp halö ud midöp i, pen nan anibu nibi bi iru yabi! gai i nan kub wasö,” ga.

¹⁰ Hageia, Jisas haga, “Nibi bi gau hagpe, asiklañ,” a ga. Hageia, bi nipe gau nibi bi gau kalip hageila, nan uñañ iru nöp ran aij ga gau adö anib gau magöñhalö asikla. Bi gau nöp me, paip dausan (5000) rö ara.

¹¹ Kale anig göm asikla niñöm, Jisas bred magö anib gau udöm, God nip aij a göm, kalip nime la. Kabsa! u, u rö nöp ga. Kalip anig göm nime lö, nibi bi gau kale magöñhalö bred kabsa! aigeg rö udun a gi gasi niñla rö nöp udla. ¹² Anig göl ñiñlö ñiñlö mudun ga arö gila. Jisas bi nipe gau kalip haga, “Nibi bi nan niñöm arö gipal gau, ud ñañ i gagep,” a ga.

¹³ Hageia, bi nipe gau bred adiñ adiñ gau lihu wadi yaglö yaglö, wadi unbö miñan lañ u ajmañ raua.

¹⁴ Nibi bi gau Jisas nan gagep rö ga anibu niñöm hagla, “Hon miñi niñbun, bi i me, Bi God Manö Hagep minöñ naböñ il i aunab a gun pör hagabun bi me u,” a gila. ¹⁵ Pen Jisas niña, nibi bi gau, yip kiñ bi kub kale mideinam a göm apöm yip klö göm ud arnaböl, a gi niñöm nipe kauyañ aramöm dum gau nipe ke halö mideia.^c

Jisas ñig u! adö rauid ara (*Mad 14:22-23; Mak 6:45-52*)

¹⁶ Pen dugo magö u, Jisas bi nipe gau am Ñig Wañö Galili yañ amöm, ¹⁷ Jisas auaga rö, sibön gö, kale nöp ñig magib udöm kauyañ daun pro Kapaneam arnig hadla. ¹⁸ Areila niñöl gi, yigön kub udöm, ñig u rala. ¹⁹ Pen kale rapin ñig magib ñig u! pirik añ au kilomida unbö mamid aka kago! jiñ amöm niñla, Jisas ñig adö u rauid aueia. Kale niñöm midmagö kub ara niñöm piñiñ gila. ²⁰ Pen Jisas haga, “Kale piñiñ gagmim. Yad nöp auabin,” a ga. ²¹ Anig hagö, kale piñiñ gagöm, nip ud ñig magib miñan u lilö niñöl gi, ñig magib u uri nöp ram minöñ arnig gila miñan u amjak ara.

Jisas nip uñhai niñla

²² Ruö nibi bi Ñig Wañö Galili böñ lödañ hanla gau gasi niñöm niñla, rol dugo ñig magib añi ap nöp mideia niñöm Jisas bi nipe gau nöp ñig magib anibu arla; Jisas nipe ke ñig magib anibu araga. ²³ Midlö niñöl gi, ñig magib rimnap nibi bi rimnap daun kub Daibirias nibö apöm, Bi Kub nipe God nip aij a göm nan nö ñiñla ka u ñig go! au pidöñ gila. ²⁴ Pen nibi bi mideila gau niñla, Jisas abe bi nipe gau abe midageila; anibu Jisas nip uñhai niñun a göm, kale ñig magib anib gau amöm Kapaneam arla.

^c 6:15 Jon 18:36

Yad bred rō, yip udmim kamiŋ mideinabim, a ga

²⁵Ŋig Waŋō Galili am am bōŋ lödaŋ amjakōm, Jisas nip niŋōm hagla, “Manō hag űeb bi. Ne magō mai i auban?” ö gila. ²⁶Hageila haga, “Kalöp manō niŋō hagabin, bred űinō űiŋbe mudun ga rō, yip ulhai niŋ ajabim; pen nan gagep rō gipin gau manō iŋ u niŋmim yip ulhai niŋ ajagabim. ²⁷Nan magō hij ginig gab u udun, a gimim wög klō gagmim; God nipe Bi űi nipe niŋebir hagō aua rō, nan magō pör midep nipe űinab u udun, a gimim, wög klō gimim,” a ga.^d

²⁸Anig hageia hagla, “Hon wög niŋhōn gino, God nip aij ginab?” ö gila.

²⁹Hageila, Jisas haga, “God nipe Bi yuō aua u, Bi anibu nip niŋ udeinabim u, God nip aij ginab,” a ga.^e

³⁰Anig hageia hagla, “Hon nan gagep rō ap niŋeinabun u, hagnabun, ‘God nöp nöp yuöp,’ a gun, nöp niŋ udnabun. Anib u, hanip nan gagep niŋhōn rō ginabōn?”^f ³¹Hadame nöp apis bac bi ram minōŋ kabō nöp midmidöp aŋ gau midōm, nan mana a gimidal u űiŋmidal. God Manō kali kŋiŋ rikōm hagla, ‘Nipe bred kumi kabō adō laŋ au nibō rimnap kalip űō űiŋmidal,’ a gila,” a gila.^g

³²Anig hagla u pen Jisas kalip pen haga, “Kalöp manō niŋō yabiŋ hagabin, Mosis hadame gau bred kalip űō űiŋla bred anibu, bred kumi kabō adō laŋ au nibō wasō. Bred kumi kabō adō laŋ au nibō bred niŋō anibu, Bapi yad kalöp űab. ³³God bred nipe u, God hag yuō, kumi kabō adō laŋ au nibō minōŋ nabōŋ iŋ i apōm, nibi bi gau kalip kamiŋ midep magō u űab,” a ga.

³⁴Jisas anig hageia hagla, “Bi Kub. Uri bred anibu hanip pör nöp űöl gi nöp midaimōn,” a gila.

³⁵Hageila, Jisas haga, “Yad nöp me bred kamiŋ midep bred anibu. Nibi bi yip aunaböl gau, kalip kauyaŋ kiyō lagnab. Nibi bi yip niŋ udnaböl gau, kalip kauyaŋ űig nan gagnab.”^h ³⁶Pen kalöp midō nöp hagajin, yip amgō niŋbim u pen yip niŋ udagpim. ³⁷Bapi yip hagöp nibi bi gau kale magōŋhalō yad aunaböl. Nibi bi yad aunaböl gau, hag yuagnabin, wasō yabiŋ. ³⁸Pen niŋhōn: yad kumi kabō adō laŋ au nibō aubin u, gasi yad niŋbin adō u ginam a gem auagpin; Bapi yip yuöp u, gasi nipe niŋōm hagöp rō ginam a gem aubin. ³⁹Bapi nibi bi yip hagöp gau kalip niŋ midnō, ap ur gagnim; manō kub hagep űin u, yad ginō, kale magōŋhalō uraköl. Anig ginab u, Bapi yip yua u, nip aij ginab.”ⁱ ⁴⁰Bapi yad nip aij ginab u, nibi bi an an yip niŋōm niŋ udnaböl gau, kale magōŋhalō pör pör nöp kamiŋ mideinaböl. Pen manō kub hagep űin u, yad ke ginō kale magōŋhalō uraknaböl,” a ga.

^d 6:27 Jon 6:48-58 ^e 6:29 1Jn 3:23 ^f 6:30 Mad 16:1; Jon 2:18 ^g 6:31 Eks 16:14-15; Nab 11:7-9; Sam 78:24 ^h 6:35 Jon 4:14 ⁱ 6:39 Jon 10:28-29; 17:12

⁴¹Pen Jisas, “Yad me, bred kumi kabö adö laŋ au nibö aubin u,” a ga u me, Juda nibi bi gau manö ali gu gu geila. ⁴²Juda nibi bi gau ali gu gu göm hagla, “Bi i, nime nap nipe u hon ke niŋbun. Nipe Josep ñi nipe Jisas nöp. Anib u, nipe aigöl gi hagöp, ‘Yad kumi kabö adö laŋ au nibö aubin,’ a göp?” ö gila.^j

⁴³Anig hageila, Jisas pen haga, “Ali gu gu gagmim. ⁴⁴Nibi bi ap nipe ke yip niŋ udagnab. God nip gasi aij ñö nöp me, yip auö, manö kub hagep ñin hain u yad ginö nipe kauyaŋ uraknab.^k ⁴⁵Bi God manö hagep bi gau kale God Manö kali kliñ riköm hagla, ‘God nipe nibi bi anib gau magöŋhalö kalip hag ñinab,’ a gila. Nibi bi Bap kalip manö hag ñö niŋ udnaböl gau, kale magöŋhalö yip aunaböl.^l ⁴⁶Nibi bi rimnap kale God nip amgö niŋagpal; yad Bi nipe yuö aunö u nöp Bapi nip amgö niŋbin.^m

⁴⁷“Pen yad kalöp niŋö yabił hagabin, nibi bi yip niŋ udnaböl gau, pör midep magö anibu hadö udöm, pör pör nöp mideinaböl.ⁿ ⁴⁸Bred niŋöm kamiŋ mideinaböl u, yad me bred anibu.^o ⁴⁹Nahai iłaŋ bi hadame gau ram minöŋ kabö nöp midmidöp aŋ gau midöm, nan mana u ñiŋla u pen mid damöm umla. ⁵⁰Pen bred Bap hag yuö kumi kabö adö laŋ nibö auöp bred anibu, nibi bi niŋöm, kamiŋ pör pör nöp midöm umagnaböl.

⁵¹“Yad ke bred kamiŋ kumi kabö adö laŋ au nibö aubin u. Nibi bi an an bred anibi niŋ aŋ yaŋ linaböl u, pör nöp pör nöp kamiŋ mideinaböl. Bred hagabin anibi hañ romaŋ yad u me. Nibi bi ram minöŋ ił i pör nöp pör nöp kamiŋ midaiöl, a gem, hañ romaŋ yad u ñinabin,” a ga.

⁵²Jisas anig hageia, Juda nibi bi anib gau kale ke nöp manö pen pen hagöm, rimnap hagla, “Bi i aigöl göm, hanip hañ romaŋ nipe u ñö niŋnabun?” ö gila.

⁵³Hageila, Jisas kalip haga, “Yad kalöp niŋö yabił hagabin, kale Bi Ñi nipe hañ romaŋ nipe, hagape nipe niŋagnabim u, kamiŋ midep magö u kalöp aŋ daŋ midagnab. ⁵⁴Nibi bi an hañ romaŋ yad, hagape yad niŋnab u, nipe kamiŋ pör midep magö u hadö udöp niŋöm manö kub hagep ñin u yad ginö nipe kauyaŋ uraknab.

⁵⁵“Pen niñön: hañ romaŋ yad u nan niñeb yabił; hagape yad u niŋ niñeb yabił. ⁵⁶Nibi bi an an hañ romaŋ hagape yad niŋnaböl gau, yad aŋ daŋ mideinaböl; yad kalip aŋ daŋ mideinabin. ⁵⁷Bapi pör pör nöp kamiŋ midöp u, nipe yip yua u, yip gö kamiŋ midpin u me, nibi bi yip ud aŋ kalip daŋ linaböl gau, kalip u rö nöp gö, kamiŋ mideinaböl.^p ⁵⁸Manö adö anibu me, bred kumi kabö adö laŋ au nibö auöp, a gipin. Bred anibu, apis bac bi nan mana a gipal u niŋöm mid damöm umla rö wasö; nibi bi bred yad hagajin u niŋ aŋ yaŋ linaböl u, kamiŋ pör nöp pör nöp mideinaböl,” a ga.

^j 6:42 Mad 13:55 ^k 6:44 Jon 6:65 ^l 6:45 Ais 54:13 ^m 6:46 Jon 1:18 ⁿ 6:47 Jon 3:15-16
^o 6:48 Jon 6:32,58 ^p 6:57 1Jn 3:24

Nibi bi iru nöp Jisas nip arö gila

⁵⁹Jisas Juda magum gep ram Kapaneam au midöm, manö anibu hagö, ⁶⁰nibi bi nipe gau iru nöp niñöm hagla, “Jisas manö hagab anibu manö klö yabił. Manö nipe niñ udun rö lagöp,” a gila.

⁶¹Kale ali gu gu göm hageila, Jisas ke niñöm haga, “Manö hagpin anibu niñmim gasi iru niñmim arö gun a gipim ar? ⁶²Pen Bi Ñi nipe kumi kabö adö lañ au midöm aua u, nipe ka anib adö au lañ kauyañ ado gi areinab u, kale gasi nihön niñnabim? ⁶³God Ana kamiñ midep magö u ñö, nibi bi kamiñ linaböl; nibi bi klö kale ke kamiñ lagnaböl, wasö yabił. Yad manö kalöp hagpin u, manö anibu gö, God Ana kalöp apöm, kamiñ midep magö u kalöp ñinab niñöm kale kamiñ linabim,” a ga. ⁶⁴Pen Jisas nipe nöd nöp, nibi bi an nip niñ udagnab, an nip mumug niñnab u niña u me, nipe haga, “Kale rimnap yip niñ udagpin,” a ga.^q ⁶⁵Pen manö rimnap halö hagöm haga, “Adö anibu nöp kalöp hagpin, nibi bi ap gasi nipe ke nöp niñöm yip niñ udagnab; Bapi nöp geinab u me, nibi bi ap yip apöm yip niñ udnab,” a ga.^r

⁶⁶Jisas manö anibu hag juö niñöl gi, nibi bi apöm manö nip niñmidal gau, iru nöp nip arö göm, ke ke arla. ⁶⁷Anig göm arlö niñöl gi, Jisas bi nipe unbö migan lañ u kalip hag niñöm haga, “Kale u rö nöp yip arik arnabim aka?” ga.

⁶⁸Hageia, Saimon Pida haga, “Bi Kub. An nip arun? Manö ne hagabön u niñun me, pör pör nöp mideinabun. ⁶⁹Hon nöp niñ udpun rö, hon niñbun, God nipe Bi Uł hanip yuöp u, ne Bi anibu me u, a gi niñbun,” a ga.^s

⁷⁰⁻⁷¹Saimon Pida anig hageia, Jisas pen Saimon Iskariod ñi nipe Judas u, hainö nip mumug niñnab u niñöm, kalip haga, “Yad kalöp bi unbö migan lañ udpin u pen bi kale aña ap kijaki bi nipe,” a ga.

Jisas nimam hain nip manö hagla

7 ¹Hainö pen Juda bi kub gau Jisas nip alnig geila niñöm Jisas ram minöñ Judia gau ajagmidöp; ram minöñ Galili gau nöp ajmidöp.^t ²Pen Juda ñin kub kale, ram bada pro göm ñin rimnap hanbal ñin u söl söl ga niñöm,^u ³Jisas nimam hain gau mideia u apöm nip hagla, “Ne migan anibi arö gimön ram minöñ Judia ammon, nibi bi manö nöp niñbal gau kalip nan gagep rö gipan u gö niñnaböl. ⁴Bi kale bi kub midnig ginaböl gau, nan kale gau pi göm gagnaböl; waiö yabił ginaböl. Anib u, ne nan ke yabił gipan rö, nibi bi iru midpal añ au nan gagep rimnap gö, nibi bi magöñhalö niñnaböl,” a gila. ⁵Pen Jisas nimam nipe ke gau nip niñ udagla.^v

^q 6:64 Jon 13:11 ^r 6:65 Jon 6:44 ^s 6:68-69 Mad 16:16 ^t 7:1 Jon 5:18 ^u 7:2 Lep 23:34

^v 7:5 Ap 1:14

⁶Anig hageila, Jisas pen kalip haga, “Kale ñin mai arun a ginabim u arnig arnabim; pen ñin yad arep u auagöp niñöm yade uri aragnabin. ⁷Nibi bi minöñ naböñ it i gau, kalöp bi mulu kal niñöl it ap midagöp. Pen yad nibi bi minöñ naböñ it i gau, nan si nan naij gipal u hag waiö linö yip mulu kal niñbal. ⁸Anib u, Ram Bada ñin kub söl auab rö, kale Jerusalem armim; pen yad ñin arep u auagöp rö, yad aip aragnabin,” a ga. ⁹Anig hagöm, nipe ram minöñ Galili mideia.

Ram Bada ñin kub aua niñöm Jisas Jerusalem ara

¹⁰Pen Jisas nimam bi gau Jerusalem arla niñöm Jisas nipe agamij hain ara. ¹¹Juda bi kub gau, “Jisas mai?” ö göm, nibi bi iru nöp ap mideila gau kalip hag niñla. ¹²Pen nibi bi yihariñ gau, Jisas manö u kale ke hag niñ hag niñ göm, rimnap hagla, “Nipe bi aij ap,” a gila; rimnap pen hagla, “Wasö, nipe nibi bi gau kalip wai ñöb bi,” a gila. ¹³Pen nibi bi yihariñ gau, Juda bi kub anib gau kalip piñiñ gila rö, kale manö rimnap waiö hagagla.

¹⁴Ram Bada ñin kub kale anibu ñin rimnap padia. Yöp ñin bad ap nöp midö, Jisas apjaköm, God sabe gep ram u amöm, nibi bi gau kalip manö hag ña. ¹⁵Jisas manö hag ñi midö niñöl gi, Juda bi kub gau aiö göm hagla, “Bi i skul hagaga u pen aigöl göm manö gau magöñhalö niñöb?” ö gila.”

¹⁶Anig hageila, Jisas haga, “Manö yad hag ñabin u, gasi yad ke niñem hag ñagabin; Bi yip hag yuö aunö u nöp yip gasi ñö hag ñabin.”^x ¹⁷Nibi bi an, God hagöp rö ginam, a göm, gi ud arnab u, God nipe manö yip ñab hagabin aka manö yad ke hagabin u, niñnab. ¹⁸Kale niñbim, nibi bi an manö nipe ke hagnab u, hib yad ap rannim, a göm, manö gau nibö gau nibö udöm hagnab. Pen bi an nipe bi nipe hag yua hib nipe nöp ap rannim, a gi gasi niñnab u, bi anibu bi kabö göl manö niñö nöp hagab; nipe manö piral rimnap hagagnab.”^y ¹⁹Mosis, God haga haga rö kalip lo manö hag ña u pen lo adö anib gau kale bi ap gagpim. Pen yad manö ap midöp wasö, yip yihariñ alnig gabim,” a ga.”^z

²⁰Jisas anig hagö, nibi bi ap mideila gau hagla, “Nöp an alnig gab? Nöp kijaki abañ lajip hagabön,” a gila.”^a

²¹Hageila, Jisas haga, “Yad nan gagep aña ap ginö, kale magöñhalö pa giñi gipe.”^b ²²⁻²³Kale Mosis God lo manö haga rö, ñi kale gau yag daumim, ñin unbö mudun jiñ u midmim, ruö raleb ñin u wañ hañ rikpim. Giñim anibu, Mosis nipe wasö, nahai itañ bi nöd it göm gimidal nañi adö u me anig giñim. Pen hañ rikep ñin raleb anibu, ñin rimnap God nip sabe gep ñin u nöp linab, pen miñi

^w 7:15 Mad 13:54; Luk 2:47 ^x 7:16 Jon 12:49; 14:10 ^y 7:18 Jon 8:50 ^z 7:19 Ap 7:53; Ro 2:21-24 ^a 7:20 Jon 8:48; 10:20 ^b 7:21 God nip sabe gep ñin u nan gagep ñig wañö Bedesda u ga u niñöm pa giñi gila.

God nip sabe gep ñin u, a gimim, arö gagpim; halöwaŭö hañ rikpim. Gipim anibu rö, yad God nip sabe gep ñin u bi ap nip ginö, hañ romaŋ magöŋhalö kamiŋ löp u, kale ai ginig yip niŋbe mulu lugöp?^c 24 Anib u, hainö manö adö adö nöp niŋmim hagagmim; kabö rö ginab adö u niŋ aij gimim hagmim,” a ga.

“Jisas me Kraiss u aka?” gila

25 Jerusalem nibi bi rimnap hagla, “Juda bi kub gau bi alnig gaböl bi me i aka? 26 Pen niŋim! Nipe nibi bi aŋ kub i manö hagö niŋöl gi, pen manö ap hagagaböl. Anib u, kale ke niŋbal nipe Kraiss u yijig göl rö löp! 27 Pen nipe Kraiss u auböp u, hon nipe ram minöŋ gai nibö auöp u niŋagbnoŋ; pen bi i nipe ram minöŋ gai nibö auöp u hon magöŋhalö niŋbun. Anib u, nipe Kraiss u wasö,” gila.^d

28-29 Pen Jisas nipe God sabe gep ram raul yaŋ manö hag nöl gi nöp midöm, meg magö dap ranöm haga, “Kale gasi niŋbim, kale yip niŋ aij yaŋ gimim, gai nibö aunö u niŋbim. Pen wasö. Gasi yad ke nöp auagnö. Bi yip hag yuö aunö u, nipe Bi kabö göl, Bi manö niŋö nöp hagab. Yad nipe aip midem, yip hag yuö aunö rö, nip niŋbin; pen kale nip niŋagpim,” a ga.^e

30 Anig hagö, nip ud sisi lun a göm niŋla u pen ñin nipe auaga rö, bi ap nip ud sisi laga.^f 31 Pen nibi bi anib gau, nibi bi iru nöp Jisas nan gagep gau ga niŋöm hagla, “Kraiss u hain aunab a gipal u, pen nan gagep iru yaŋ göm, bi aniŋi gab rö ginim rö lagnab,” a gila. Gasi anibu niŋöm kale hagla, “Jisas nipe Kraiss u nöp,” a göm, nip niŋ udla.

Juda bi kub gau, Jisas nip am dauim, a göm, bi rimnap hag yula

32 Pen nibi bi gau Kraiss manö anibu agamij hageila niŋöm, Perisi bi kub gau abe, bi God nip nan sabe gep bi kub gau abe, Jisas nip am ud sisi limim daumim, a göm, God sabe gep ram abad midmidal polisman rimnap hag yula.

33 Jisas pen haga, “Yad rapin magö ap midem, Bi yip yuö aunö u ado gi arnabin. 34 Yip gai aröp a gimim ulhainabim u pen niŋagnabim. Yad arnabin adö u, kale hain gimim rö lagnab,” a ga.^g

35 Anig hageila, Juda bi kub gau kale ke nöp hagla, “Nipe gai arnab, nip niŋagnabun? Nipe am Juda nibi bi ju am Grik nibi bi aip midpal gau amöm, nibi bi anib gau kalip manö hag nöl gi mideinab aka niŋön? 36 Pen nipe ai ginig hagöp, ‘Yip gai aröp a gimim ulhainabim u pen niŋagnabim. Yad arnabin adö u, kale hain gimim rö lagnab,’ a göp?” ö gila.

God Ana ñig ilam ajöŋ rö juöm aunab

37 Juda Ram Bada ñin kub kale anibu, ñin hain, ñin kub yaŋ u, Jisas uraköm, meg magö dap ranöm haga, “Nibi bi an rugu miŋep ginim u, yad apöm

^c 7:22-23 Lep 12:3; Jen 17:9-13; Jon 5:8-10,16 ^d 7:27 Jon 7:41; 9:29

^e 7:28-29 Mad 11:27; Jon 8:55 ^f 7:30 Jon 7:44 ^g 7:34 Jon 8:21; 13:36

ñig ñiñöl.^h ³⁸ Nibi bi yip niñ udnaböl gau, God Manö hagöp rö, ñig kamiñ midep u an kalip dañ nibö ilam juöm aunab,” a ga.ⁱ ³⁹ Ñin anibu Jisas umöm uraköm Nap nip araga adö u me, Jisas nipe Ana u nibi bi gau kalip ñaga. Pen ñig ilam juöm aunab manö haga anibu it anigöl midöp: nibi bi Jisas nip niñ udnaböl gau, Jisas nipe Ana u kalip ñinab, a göm haga.^j

Kale ke ud asik ke ke lila

⁴⁰ Jisas anig hagö, nibi bi iru nöp mideila anib gau, rimnap manö haga anibu niñöm hagla, “Bi i, nipe bi God Manö hagep aunab a gun abad midmidun u,” a gila.^k

⁴¹ Rimnap hagla, “Wasö, nipe Kraiss u!” a gila.

Anig hageila, rimnap pen hagla, “Wasö, Jisas nipe Galili nibö; Kraiss u nipe Galili nibö auagnab!” ⁴² God Manö u hagöp rö, Kraiss u, Depid rikö riklök rik dam dapil göm, Kraiss u Depid daun nipe Bedlehem au yag daunaböl,” a gila.^m ⁴³ Jisas manö anibu hageia niñöm, nibi bi iru mideila anib gau asik ke ke lila. ⁴⁴ Rimnap nip ud sisi lun dam manö kub hagnig ud arun a gila u pen bi añi ap nip udaga.

Juda bi kub gau Jisas manö haga u niñ udagla

⁴⁵ Pen God sabe gep ram polisman gau ado gi arlök niñöl gi, bi God nip nan sabe gep bi kub gau abe, bi Perisi gau abe kalip hagla, “Bi anibu nip nihön ginig dauaggim?” ö gila.

⁴⁶ Hageila, God sabe gep ram polisman anib gau hagla, “Nibi bi rimnap gau bi anibu manö aij yabiñ hagöp rö hagagpal,” a gila.ⁿ

⁴⁷ Anig hageila, pen bi Perisi gau pen hagla, “Bi pir alöp anibu, nibi bi rimnap nipe niñög hagöp a göm niñbal rö, kale u rö nöp niñbim ar?” ⁴⁸ Hon bi kub bi ap aka bi Perisi bi ap Jisas nip niñ udagpun.^o ⁴⁹ Nibi bi gai i kale lo manö u niñagpal rö, God kalip mulu kal niñöm gi naij yabiñ ginab,” a gila.

⁵⁰ Pen bi kale Nikodimas, bi au nöd sibön yañ amöm, Jisas nip manö rimnap hag niña bi anibu me, kalip haga,^p ⁵¹ “Hon Juda lo adö u, bi ap nip yihariñ pen ilön ñun gi naij gagnabun; manö kub hagun manö it ap niñun nöp me, anig ginabun,” a ga.

⁵² Anig hageia hagla, “Ne u rö nöp Galili nibö rö? God Manö u amgö li niñ dammön niñnabön, bi God manö hagep ap Galili nibö auagnab,” a gila.^q ⁵³ Anig hageila kale ke ram kale arla.

Nibi amöm bi ap aip udlö

8 ¹ Pen Jisas Olip Dum ara. ² Ruök ram ru dam la niñöm, kauyañ ado gi God sabe gep ram u auök, nibi bi iru nöp apöm nip binig gigabök

^h 7:37 Lep 23:36; Ais 55:1; Jon 4:14 ⁱ 7:38 Ais 58:11 ^j 7:39 Jon 16:7; 20:22; Ap 2:4

^k 7:40 Jon 6:14 ^l 7:41 Jon 1:46 ^m 7:42 Sam 89:3-4; Mai 5:2 ⁿ 7:46 Mak 1:22

^o 7:48 Jon 12:42 ^p 7:50 Jon 3:1-2 ^q 7:52 Jon 7:41-42

geila niñöm nipe asik midöm, kalip manö hag ñi mideia. ³Jisas anig göl manö hag ñi midö niñöl gi, bi lo manö hag ñeb bi gau rimnap abe, bi Perisi rimnap abe, kale nibi ap am bi ap aip udajip, nibi u nip dap nibi bi mideila amgö ilö adö au urak ñöm, ⁴Jisas nip hagla, “Manö hag ñeb bi. Nibi i bi halö u pen bi ap aip udajil niñun daubun me i. ⁵Mosis lo hanip ña u haga, ‘Nibi anib gau rö, kabö ju pak lilö umöl,’ a ga. Pen ne nihön hagnabön?” ö gila.^r ⁶Kale manö piral hagla anibu, anig hagno, Jisas nihön hagö, nip manö kub hagun a göm hagla.

Pen Jisas nipe ubör yihöy göm, hałpil adö u ñimagö manö magö rimnap kali kliñ riköl gi mideia. ⁷Pen kale Jisas nip manö anibu rö hag niñöl gi mideila, nipe jöl yijig göm kalip haga, “Bi nan si nan naj gagöp ap midainim u, kabö ud nibi anibi nöd paknim,” a ga.^s ⁸Anig hagöm kauyañ giyañ göm, minöy yañ manö magö rimnap kali kliñ rik midö niñöl gi, ⁹bi Jisas nip manö kub hagun a gila anib gau, Jisas manö haga anibu niñöm, bi majö majö arik arla niñöm bi gau magöñhalö añi añi arö göm ke ke am hakla; Jisas aip nibi u aip nöp midailö. ¹⁰Jisas nipe jöl yijig göm, nibi anibu nip haga, “Bi gau mai? Bi nöp manö kub hagnim ap midagöp ar?” a ga. ¹¹Hageia, nibi u haga, “Bi Kub. Bi yip manö kub hagnim ap midagöp,” a ga. Hageia, Jisas haga, “Yad u rö nöp nöp manö kub hagagnabin. Pen nan si nan naj gimidan u hainö gagmön; uri ne aru,” a ga.^t

Nibi bi minöy naböy it i midpal gau mailö kale me Jisas

¹²Jisas manö ap nibi bi gau kalip kauyañ hagöm haga, “Nibi bi minöy naböy it i midpal gau, yad mailö kale midpin. Nibi bi an yip hain göm ajeinab u, sibön añ gau rö ajageinab; pör midep mailö aij u udöm ajeinab,” a ga.^u

¹³Jisas anig hageia, bi Perisi gau nip pen hagla, “Manö ne ke hag ñiban u, hon niñbun manö anibu udun rö lagöp,” a gila.

¹⁴Anig hageila, Jisas haga, “Manö anibu yad ke hagabin u pen manö niñö hagabin. Pen nihön: yad aubin gau niñem, arnabin gau abe niñem gipin. Pen kale, yad aubin gau niñagmim, arnabin gau abe niñagmim gipim.” ¹⁵Kale manö ud asik göl gi, ‘Adö u gi aij gipim; adö u gi naj gipim,’ a gabim u, nibi bi minöy naböy it i gasi niñöm hagpal rö nöp hagabim. Pen yad bi ap nip manö kub hagagabin.” ¹⁶Bapi yip yuö aunö u, nipe yad aip midpul rö, yad manö ud asik ginig, niñö nöp hagem manö ud asik ginabin.^x ¹⁷Lo manö kale adö u hagpim, ‘Nibi bi mihöp manö adö añi nöp hagnabil u me, nibi bi niñöm hagnaböl, u niñö hagpil, a ginaböl,’ a gipim.^y ¹⁸Lo kale hagöp anibu rö, yad aigale bi rö midpin u, yad ke

^r 8:5 Lep 20:10; Dud 22:22-24 ^s 8:7 Dud 17:7 ^t 8:11 Jon 5:14 ^u 8:12 Ais 49:6;
Jon 1:4-9; 9:5; 12:46 ^v 8:14 Jon 5:31-32; 7:28 ^w 8:15 Jon 12:47 ^x 8:16 Jon 5:30; 8:29
^y 8:17 Dud 19:15

manö hadö hagpin; pen Bapi yip yuöp u abe yad aigale bi rö midpin manö u hadö hagöp. Manö hol apil manö añi nöp hagpul u me, niñö hagpil a gibep,” a ga.^z

¹⁹Anig hageia, nip hagla, “Nap ne mai?” ö gila.

Hageila, Jisas pen haga, “Kale yip niñagpin rö, Bapi yad nip u rö nöp niñagpin. Yip niñbep, Bapi yad u rö nöp niñbep,” a ga.

²⁰Jisas God sabe gep ram raul, mani kale God nip ñeb dap yubal migan u, manö anibu hag ñi mideia pen ñin nipe auaga rö, bi ap nip ud sisi laga.^a

Yad arnabin gau kale aragnabim

²¹Jisas kalip kauyan haga, “Yad arik areinabin; yip ulhai niñnabim u pen kale nan si nan naj göl gi nöp midmim umnabim rö, yad arnabin gau kale aragnabim,” a ga.^b

²²Anig hageia, Juda bi kub gau hagla, “Nipe hagöp, ‘Yad arnabin gau kale aragnabim,’ a göp u, niñhön ginig anig hagöp? Nipe ke al pak linig göm anig hagöp aka?” gila.

²³Anig hagla u pen Jisas kalip haga, “Kale yan nibö; yad lañ nibö. Kale minöñ naböñ il i nibö; yad minöñ naböñ il i nibö wasö.^c ²⁴Anib u niñem me hagpin, ‘Kale nan si nan naj göl gi nöp midmim umnabim,’ a gipin. Pen yip, Yad Midpin Rö Midpin,^d niñ udageinabim u, nan si nan naj gac halö midpin rö midmim, umnabim,” a ga.

²⁵Anig hageia, nip hag niñöm hagla, “Ne an?” ö gila.

Hageila, Jisas haga, “Yad kalöp pör nöp hag ñabin rö nöp midpin.

²⁶Kalöp manö kub hag ginam adö u, manö iru nöp midöp. Bi yip hag yuö aunö u, magöñhalö niñ aij göp rö, yip gasi ñö niñöl gi, yad pen nibi bi gau kalip hag ñabin,” a ga.

²⁷Jisas nipe Nap manö hag ña anibu niñagla rö, kalip haga, ²⁸“Bi ñi nipe nip ud gilañ linabim ñin u, ginab ginab rö niñmim ñin añibu niñnabim, Yad Midpin Rö Midpin me. Yad nan ap ke nöp niñem gagpin; Bap manö yip hagöp rö nöp hag ñabin u, niñnabim.^e ²⁹Bi yip yuö aunö u, yad aip midöp. Nip aij göp adö u nöp pör pör gipin rö, yip arö gagöp; yad aip nöp midöp,” a ga.

³⁰Jisas manö anibu hagö niñöl gi, nibi bi iru nöp nip Krai u a göm, niñ udla. ³¹Pen Jisas nipe Juda nibi bi nip Krai u a göm niñla anib gau kalip haga, “Kale manö yad böñ nöp niñ udmim, hagpin rö nöp geinabim u me, niñö nöp nibi bi yad mideinabim. ³²Anig geinabim u, God nipe

^z 8:18 1Jn 5:9 ^a 8:20 Jon 7:30 ^b 8:21 Jon 7:34; 13:33 ^c 8:23 Jon 3:31 ^d 8:24 God Manö adiñ Eksodas u (Eks 3:14) God hib nipe ke hagöm, Yad Midpin Rö Midpin a ga. Pen au Jisas abe hib nipe ke hagöm, Yad Midpin Rö Midpin a ga. Anib u, Juda nibi bi gau rimnap, manö haga u niñöm, Jisas nip mulu kal niñöm, al pak lun a gila. ^e 8:28 Jon 3:14

aigale Bi rö midöp u niñmim, nagi wög rö gipim u arö gimim, mid aij ginabim,” a ga.

³³Anig hageia hagla, “Manö hagpan anibu nihön? Hon bac Ebrahim ñi pai nipe midpun u, hon nibi bi rimnap kalip nagi wög rö gagpun. Anib u, hanip nihön ginig, ‘Nagi wög rö gipim u arö gimim, mid aij ginabim,’ a gipan?” ö gila.^f

³⁴Hageila, Jisas haga, “Yad kalöp niñö yabił hagabin, nibi bi nan si nan naij gipal gau, nan si nan naij gep magö u nöp nagi wög gep nibi bi rö midpal.^g ³⁵Nagi wög gep bi ap, nap nipe ram u pör midagnab; hainö bi ke nibö mani yuöm nip rauö, nap nöd nibö ram nipe u arö göm, ram ke aramöm nap hain nibö u nip nagi wög ginab. Pen ñi ap nap ram au kuö nipe pör pör nöp midnab. ³⁶God Ñi nipe kalöp nibi bi rauöm nagi midpim u hubik yueinab u, kale nagi wög gimidim u böñ nöp arö gimim, mid aij yabił ginabim. ³⁷Kalöp Ebrahim rikö riklök rik dam dapil göm auö midpim u niñbin u pen manö hagpin u udagmim, yip al pak linig gabim. ³⁸Yad Bapi aip midem niñbin rö kalöp hag ñabin; pen kale, nap kale u manö hagöp adö u nöp gabim,” a ga.

³⁹Hageia hagla, “Bapi hon me Ebrahim,” a gila.

Hageila, Jisas haga, “Kale Ebrahim ñi pai nipe midaibep rö, nipe gimidöp rö gibep.^h ⁴⁰Yad God manö hagöp rö niñem, manö niñö yabił u kalöp hag ñibin u pen yip alniğ gabim. Pen kale ginig gabim anibu rö, Ebrahim nipe gaga. ⁴¹Anib u, nap kale ke u göp rö, kale ke anib unbö rö nöp gabim,” a ga.

Anig hageia hagla, “Hanip bi si udöm rikagpal; God aña me Bapi hon yabił,” a gila.ⁱ

Seden ñi pai nipe

⁴²Anig hageila, Jisas pen haga, “ ‘God aña me Bapi hon yabił,’ a gipim u pen God nipe Bapi kale midböp, yad God nibö apem, uri aui midpin u niñmim, yip midmagö libep. Yad gau midem, gasi yad ke niñem auagnö; God aip midul, yip niñebir hag yua, aui aunö. ⁴³Anib u, manö yad u nihön ginig niñ aij gagpimñ Gipim anibu, hon niñagun a gimim gipim. ⁴⁴Kale nap kale kijaki ñi pai nipe midpim u me, nip aij göp adö u nöp gun a gimim niñbim. Nipe nöd it göm, nibi bi gau kalip al pak limidöp rö, nagi adö nipe anibu anig göl nöp midöp. Gasi aij rimnap, gasi niñö rimnap niñagöp yabił; nipe manö niñö rimnap niñagöp. Manö piral hagab u, manö yöl nipe me u. Nipe pör nöp manö pir alab; pir alep it u kijaki me u.^j ⁴⁵Pen yad kalöp manö niñö nöp hagabin u me, kale niñmim udagpim. ⁴⁶Pen yad gipin u niñmim, adö u nan si nan naij gipan, a gimim hagmim rö lagöp. Anib u, yad manö niñö nöp hagpin u niñmim, kale nihön ginig

^f 8:33 Mad 3:9 ^g 8:34 Ro 6:16,20 ^h 8:39 Mad 3:9 ⁱ 8:41 Ais 63:16 ^j 8:44 1Jn 3:8

manö yad niŋ udagpim?^k 47Nibi bi God piŋ midpal gau, manö nipe u udpal. Pen kale niŋ piŋ midagpim rö, manö nipe u udagpim,” a ga.^l

Ebrahim hainö yag daula, yad nöd midpin, a ga

48Juda bi kub gau Jisas niŋ hagla, “Ne bi Sameria nibö, nöŋ kijaki aban alöp, a gipun u, niŋö hagpun aka?” gila.^m

49Hageila, Jisas haga, “Yip kijaki aban alagöp. Yad Bapi hib nipe u hagnö adö arab pen kale hib yad u hagpe au giyan ap lugab. 50Hib yad u ke hagnö adö arnim a gi gasi u niŋagpin; pen God nipe nibi bi nihöŋ nihöŋ gajal niŋ aij göp u, nibi bi hib yad haglö adö aran a gi gasi u niŋöb. 51Kalöp niŋö hagabin, nibi bi an manö yad u niŋöm, hagpin rö ginab u, nipe umagnab; nipe pör nöŋ pör nöŋ kamiŋ mideinab,” a ga.ⁿ

52Jisas aniŋ hageia, kale hagla, “Ne manö hagpan anibu niŋun niŋbun, nöŋ kijaki aban alöp hagabön. Ebrahim abe, bi God manö hagep gau magöŋhalö abe umla, pen ne nihöŋ gimön hagpan, ‘Nibi bi an manö yad u niŋöm, hagpin rö ginab u, umagnab; nipe pör nöŋ pör nöŋ kamiŋ mideinab,’ a gipan? 53Bac hon Ebrahim abe, bi God manö hagep gau magöŋhalö abe umla rö, bi anib gau bi pro, yad bi kub a gi gasi u niŋban aka?” gila.

54Hageila, Jisas haga, “Hib yad ke hagnö adö arböp, nan yiŋariŋ rö liböp. Pen bi hib yad hagö adö arab bi anibu Bapi yad. Kale bi aniŋ anibu nöŋ niŋ, God hon, a gipim. 55God hon, a gipim u pen niŋ niŋagpim; pen yad niŋ niŋbin. ‘Niŋ niŋagpin,’ a gibnep, kale manö piral hagpim rö hagbnep. Anib u, yad niŋ niŋbin u me, manö hagöp rö gipin. 56God hadame nöŋ nap Ebrahim niŋ hagöm, yad Jisas miŋi apem midpin ñin i nöŋ hagöm, ‘Ñin hain u aunab,’ a ga. Pen nap Ebrahim God manö haga u niŋöm, manö anibu God niŋö hagöp, a göm, gasi halö midöm ñiŋi löl gi mideia; ñin anibu niŋöm miŋ miŋ ga,” a ga.

57Aniŋ hageia, Juda bi gau hagla, “Mi ne ñin juöl mihöp ado gi da unbö siduŋ laŋ rö midagpan u pen ne nihöŋ gimön, Ebrahim hadame dagol gau ga u niŋnö, a gipan?” ö gila.

58Hageila, Jisas kalip haga, “Kalöp niŋö yabiŋ hagabin, Ebrahim niŋ yag dauagep adö u, Yad Midpin,” a ga.^o

59Jisas aniŋ hageia, niŋ kabö ju al pak linig geila, pen God sabe gep ram raul mideia u hil gi löm höŋ amöm ara.

Bi ap yag daula ñin u nöŋ amgö we ga, Jisas gö amgö ñil niŋa

9 1Pen Jisas bi nipe gau aip amöl gi niŋla, bi yag daula ñin u nöŋ amgö we ga ap mideia. 2Jisas bi nipe gau bi anibu niŋöm Jisas niŋ

^k 8:46 2Ko 5:21; 1Pi 2:22 ^l 8:47 1Jn 4:6 ^m 8:48 Mak 3:21-22 ⁿ 8:51 Jon 5:24

^o 8:58 Jon 1:1

hagla, “Manö hag ñeb bi. Bi an nan si nan naij gajip, bi anibi yag daula ñin u amgö nipe u we ga? Nipe ke aka nime nap gajil göp?” ö gila.^p

³Hageila, Jisas haga, “Amgö nipe we ga u, nipe ke aka nime nap nan si nan naij gajil gagöp. Pen amgö nipe we ga u, nibi bi gau God nipe Bi klö unbö ke a göm niñ aij gilar a göm ga.^q ⁴Miñi sidö añ magö i, Bi yip yuö aunö u, wög nip u gun. Sib ginig gab niñöm hon wög gun rö lagnab. ⁵Yad minöñ naböñ it i midpin magö i, nibi bi minöñ naböñ it i midpal gau mailö kale u yad midpin,” a ga.^r

⁶Jisas manö anibu hagöm, minöñ yañ kiñu alöm, gö kiñip lö, udöm bi amgö we ga u nip amgö nipe au löm,^s ⁷haga, “Siloam wañö ammön, amgö ne u ñig limön,” a ga. Anig göm hag yuö, am ñig löm, amgö u ñil niñöm, ram nipe ara. Siloam manö it u “Yuö Ara” a gipal.

⁸Pen nibi bi ram yam nipe aip jim ñöl gau abe, nöd nipe nan asib gimidöp niñmidal nibi bi gau abe hagla, “Bi i, bi au asik midöl gi, nan asib gimidöp u rö löp,” a gila. ⁹Hageila, rimnap hagla, “Yau me, bi anibu nöp,” a gila. Rimnap pen hagla, “Wasö. Bi anibu rö löp u pen bi i bi ke nibö,” a gila. Anig hageila, bi anibu nipe ke haga, “Yad me bi anibu,” a ga. ¹⁰Hageia, nip hagla, “Amgö nöp u aige göm kamiñ löp?” ö gila. ¹¹Hageila haga, “Bi Jisas a gipal u, minöñ yañ kiñu alöm, gö kiñip lö, udöm amgö yad u löm hagöp, ‘Siloam wañö ammön, amgö ne u ñig limön,’ a gö, am amgö yad u ñig lem, adiñ amgö ñil niñbin,” a ga. ¹²Hageia hagla, “Bi anibu miñi gai?” ö gila. Hageila haga, “Yad niñagpin,” a ga.

Bi Perisi gau, “Bi amgö we ga u aige göm kamiñ löp?” ö gila

¹³⁻¹⁴Pen Jisas gö amgö ñil niña bi anibu, Juda kai God nip sabe gep ñin kale u anig ga u me, nibi bi rimnap bi anibu nip dam bi Perisi mideila au aula. ¹⁵Bi Perisi bi anibu nip hagla, “Ne aigöl gimön amgö ñil niñban?” ö gila. Hageila haga, “Jisas minöñ kiñip ap udöm, amgö yad u lajip, yad am amgö yad u ñig lem, uri amgö ñil niñbin,” a ga.

¹⁶Anig hageia, bi Perisi rimnap hagla, “God nip sabe gep ñin u anig ga rö, nipe God nip sabe gep ñin lo u rib jua. Anib u, hon niñbun, God nip yuö auagöp,” a gila. Anig hageila, bi kale rimnap pen hagla, “Bi nan si nan naij gep ap midaiböp, nipe aigöl göm nan gagep anibu giböp?” ö gila. Anig hagöm kale ke nöp asik ke ke lila. ¹⁷Bi Perisi gau, bi anibu nip kauyañ hag niñöm hagla, “‘Bi amgö yad gö amgö ñil niñbin,’ a gipan u, ne bi anibu bi nihön, a gi gasi niñban?” ö gila. Hageila haga, “Yad niñbin nipe bi God manö hagep bi ap,” a ga.^t

¹⁸Pen Juda bi kub gau, bi amgö we ga kamiñ la manö anibu udagöm, nime nap hanip auil, a gilö, ber mihau aueilö, ¹⁹hagla, “Ñi i ñi kale aka?”

^p 9:2 Esi 18:20; Luk 13:2,4 ^q 9:3 Jon 11:4 ^r 9:5 Mad 5:14; Jon 8:12 ^s 9:6 Mak 8:23

^t 9:17 Jon 4:19

gila. Hageila haglö, “Yau, ñi u ñi hol,” a gilö. Hageilö hagla, “Kale nip amgö we halö yag daulö aka?” gila. Hageila haglö, “Yau, nip amgö we halö yag daulo,” a gilö. Anig hageilö hagla, “Anib u, uri aigöl göm amgö ñil niñab?” ö gila.

²⁰⁻²³Hageila, kale ber pen hadö niñlö, Juda bi kub anib gau nöd manö klö adö ap hagöm hagla, “Nibi bi an an Jisas nipe Kraiss u a göm waiö hagnaböl gau, Juda magum gep ram anibu kauyañ auagnaböl,” a gila. Manö hagla anibu hadö niñmil me, pirikmil, haglö, “Ñi u, ñi hol midöp u, niñbul; ñi hol anibu amgö we halö yag daulo u abe niñbul; pen miñi aigöl göm amgö ñil niñab u niñagpul; bi an nipe gajip amgö niñab u abe hol niñagpul. Pen nipe ñi pro wasö; nipe ke hag niñeinabim u, hagnab,” a gilö.

²⁴Anig hagailö, bi kub gau bi anibu nip kauyañ wiñ allö aueia hagla, “Nöp kamiñ löp anibu, God amgö ilö nipe u manö niñö nöp hag. Hon niñbun, bi hagajun u, bi anibu bi nan si nan naij gep bi ap,” a gila.

²⁵Anig hageila, bi anibu pen haga, “Nipe bi nan si nan naij gep bi ap aka wasö, yad niñagpin. Yad nan aña ap nöp niñbin. Nöd amgö we gi midainö pen miñi amgö ñil niñbin,” a ga.

²⁶Hageila hagla, “Nöp aigege göm gajip, amgö niñban?” ö gila.

²⁷Hageila haga, “Yad kalöp midö nöp hag ñibin u pen kale manö yad u udagpim. Nihön ginig manö midö nöp hagajin manö u kauyañ hag a gimim hagabim? Kale ke u rö nöp bi nipe ap midun a gimim hag niñabim aka?” ga.

²⁸Anig hageila, nip mulu kal niñöm, nip manö naij hagöm hagla, “Hon Mosis bi nipe me, pen ne bi yihariñ u bi nipe ap! ²⁹God Mosis nip manö hag ñö hagmidöp u niñbun, pen bi i gai nibö auöp u niñagpun!” a gila.

³⁰Hageila haga, “Ake! Bi game! Nipe amgö yip u gö kamiñ löp, pen nipe gai nibö u kale niñagpim me! ³¹Pen hon niñbun, nan si nan naij göl gi, God nip sabe gaiöl u, nipe manö kale udagnab; nibi bi God nip niñ udöm, manö hagöp rö göl gi, nip sabe gaiöl u, nipe manö kale niñnab.”

³²Miñöñ naböñ gi la ñin u riköl, mid dap miñi midpun ñin i, nibi bi amgö we halö yag daula ap gö kamiñ laga. ³³Bi anibu God yuö auagböp, nipe nan ap ginim rö lagböp,” a ga.

³⁴Anig hageila, kale pen hagla, “Name nöp yag daua ñin u, bi nan si nan naij gep u yag daula pen ne hanip manö hag ñinig gabön ar? Anig hagnöm, Juda magum gep ram i kauyañ auagnabön,” a göm, nip ud mamö gi dam höñ yañ yula.”

Nibi bi Jisas nip niñ udagpal gau, amgö we rö midpal

³⁵Pen bi anibu nip ud höñ yula, Jisas manö anibu niñöm, am nip uñhai niñöm haga, “Ne Bi Ñi nipe nip niñ udpan?” ö ga.

³⁶Hageia haga, “Bi Ñi nipe bi an? Bi anibu me u, a gö, yad nip niñ udnam,” a ga.

³⁷Anig hageia, Jisas haga, “Bi anibu midö nöp niñban. Me ne aip manö hagabul i,” a ga.

³⁸Anig hageia, bi anibu Jisas mideia il au kugom yimöm haga, “Bi Kub! Yad nöp niñ udabin,” a ga. ³⁹Hageia, Jisas haga, “Yad minöñ naböñ il i aubin u, nibi bi minöñ naböñ il i midpal gau kalip nime linig aubin. Nibi bi amgö we ga gau mailö apöm niñnaböl; pen nibi bi hon hadö niñ aij gipun a göm, mailö arö göm, sib yañ aramöm niñagnaböl.

⁴⁰Anig hageia, bi Perisi söl anib au mideila rimnap, manö anibu niñöm hagla, “Anig hagpan u, hon abe amgö we göp, a gimön hagabön ar?” a gila.”

⁴¹Hageila, Jisas haga, “Kale amgö we midaibep rö, nan si nan naij gipim u manö kub udagbep; pen niñ aij gipun, a gipim u me, kale gac halö midmim manö kub udnabim,” a ga.

Kaj Sipsip Mukep Bi Aij u

10 ¹Jisas manö ap hod riköm haga, “Yad kalöp niñö yabił hagabin, kaj sipsip midpal waryö raul u arnig, ajöñ il yijig göl migan u midö niñöl gi, yihariñ ramö au rała göm arnaböl gau, kale nan si udep nibi bi. ²Bi sipsip mukep u, yihariñ ramö u rała göm aragnab; ajöñ il yijig göl migan u nöp amöm, waryö raul migan yañ arnab.

³“Pen bi sipsip mukep u amjakö, bi ajöñ il abad midöp u nip niñ aij ginab rö, adan u hiiknab. Pen sipsip gau u rö nöp, bi anibu maj migan nip u niñnaböl rö, sipsip nipe ke gau hib ñöl gi pañid höñ arnab. ⁴Sipsip nipe pañid höñ aramöm, nipe nöd gö niñöl gi, kale maj migan nipe u niñnaböl rö, nip hain ginaböl. ⁵Pen bi ke nibö ap ap hagö, nip hain gagnaböl; maj migan nipe niñagnaböl rö, pirik arnaböl,” a ga. ⁶Jisas aniğöl manö hod riköm haga pen manö hagab adö u a göm rik niñagla.

Jisas nipe Sipsip Mukep Bi Aij u

⁷Jisas manö rik niñagla rö, nipe kauyañ haga, “Yad kalöp niñö yabił hagabin, yad ke sipsip gau ajöñ arep midpin. ⁸Pen, ‘Hon kaj sipsip mukep bi,’ a göm, nöd aula bi gau, kale magöñhalö nan si udep bi midmidal. Sipsip gau manö kale u niñagmidal.” ⁹Pen yad ke sipsip gau ajöñ arep rö midpin. Nibi bi yip apöm waryö raul migan arnaböl gau, kamiñ nöp mideinaböl. Ajöñ amil apil göl gi, nan ułañ ułañ niñnaböl. ¹⁰Bi si udep gau, nan si udnig, wip alnig, gi naij ginig nöp aubal. Pen yad aunö u, kalöp ginö, kale kamiñ pör midep magö anibu udmim, kamiñ mid aij gep adö u nöp midpe arañ a gem aunö.

^w 9:40 Mad 15:14 ^x 10:8 Jer 23:1-2; Esi 34:2-3

¹¹ “Yad Sipsip Mukep Bi Aij. Sipsip Mukep Bi Aij u, kaj sipsip gau a göm umnab.^y ¹² Bi au mani udnig kaj sipsip abad mideinab u, bi kaj sipsip mukep yijig göl wasö; sipsip gau sipsip nipe wasö u me, kain hauł gau auaiöl u niñöm piñiñ gi arnab. Anib u me, kain hauł anib gau sipsip gau kalip yu gi dam ke gau gau yunaböl.^z ¹³ Bi anibu mani udnig kaj sipsip abad midöm, sipsip gau kalip gasi niñagnab u me, piñiñ gi arnab.

¹⁴⁻¹⁵ “Yad Sipsip Mukep Bi Aij. Bapi hol apil pen pen niñ aij gipul rö, yad sipsip gau aip pen pen niñ aij gipun. Anib u, yad kalip a gem umnabin.^a ¹⁶ Sipsip waryö raul migan i midpal nöp wasö, sipsip rimnap halö midpal. Sipsip anib gau u rö nöp udnabin. Kale u rö nöp manö yad u niñnaböl. Sipsip raul migan añi ap magum gi midöm, bi mukep kale añi ap nöp midöm ginab.^b

¹⁷ “Yad kalip nan a gem umem uraknabin rö, Bapi yip midmagö löp.^c ¹⁸ Nibi bi rimnap gasi kale niñöm gilö umagnabin; yad ke umnam a gem umnabin. Yad ke umnam a gem umnabin; yad ke uraknam a gem uraknabin. Anib u, Bapi yad, ne unbö gimön a ga manö nipe u udem, haga rö nöp ginabin,” a ga.

¹⁹ Jisas manö anibu hagö, Juda kai kauyañ asik böñ u ke, böñ u ke löm, ²⁰ rimnap hagla, “Nipe kijaki abañ alö, manö piral hagab u, nihön ginig manö nipe u niñabim?” ö gila.

²¹ Anig hageila, rimnap pen hagla, “Nipe kijaki abañ alböp u, anig hag aij gagböp. Pen kijaki abañ alö, aigöl göm nibi bi amgö we ga gau gö kauyañ niñblap?” ö gila.

²² Pen hainö Juda nibi bi, God sabe gep ram uł aij midöp u miñ miñ gep ñin kub u miñi, a göm, Jerusalem am magum gila. Pen ñin kub anibu, ram yigön ñin u me, ²³ Jisas nipe God sabe gep ram höñ adö “Solomon Ram Bada” a gimidal u ajeia niñöl gi, ²⁴ Juda nibi bi gau Jisas mideia au apöm hagla, “Hanip gö pör nöp abad midagaiun; ne Krais u midaimön u, waiö hagö niñun,” a gila.

²⁵ Hageila, Jisas haga, “Yad kalöp hadö hagnö pen manö yad u manö niñö a gimim niñ udagpe. Bapi yad klö nipe udem nan gagep gau gipin u niñmim, manö yad u manö niñö a gimim niñ udbep. ²⁶ Pen sipsip yad midagpim rö, manö yad u manö niñö a gimim niñ udagpe. ²⁷ Sipsip yad gau manö yad hagabin niñbal; yad kalip niñbin niñöm kale yip hain gipal. ²⁸ Yip hain gipal gau, kalip kamiñ pör midep magö u ñabin u me, kale umagnaböl. Nimagö adö yad midpal rö, nibi bi rimnap apöm kalip lip gi ud aröl rö lagöp.^d ²⁹ Bapi yad kalip ud yip nöb u, nipe Bi klö unbö ke yabił midöp me. Nimagö adö nipe midpal rö, nibi bi rimnap apöm kalip lip gi ud aröl rö lagöp. ³⁰ Bapi ke, yad ke, wasö; hol apil añi yabił midpul,” a ga.

^y 10:11 Sam 23:1; Rep 7:17 ^z 10:12 Ap 20:29 ^a 10:14-15 Mad 11:27; 1Jn 3:16

^b 10:16 Ais 56:8; Esi 34:23 ^c 10:17 Plp 2:8-9 ^d 10:28 Jon 3:16; 6:39

³¹ Jisas anig hageia, Juda kai nip kauyaŋ kabö ju paknig geila. ³² Anig geila, Jisas kalip pen haga, “Bapi yip hagö, kale midaibe niñöl gi, nan aij ke ke iru nöp ginö. Pen nan aij ginö anib gau, adö mai gi naij ginö niñmim, yip al pak linig gabim?” ö ga.

³³ Hageia hagla, “Nan aij adö anib gau niñun, nöp al pak linig gagabun; ne bi yaɓɓ pen, yad God rö midpin, a gimön, God hib nipe dap lug gipan u me, nape al pak linig gabun,” a gila.^e

³⁴ Anig hageila, Jisas haga, “Lo kale ke adiŋ ap kali kliñ riköm hagla, ‘God nipe haga, “Kale ke god rö midpim,” a ga,’ a gila.^f ³⁵ God Manö u manö ap piral hagagnab; pör nöp pör nöp niñö nöp mideinab. God nipe nibi bi yihaŋ gau manö hagajin anibi ñöm, ‘Kale god rö midpim,’ a ga. ³⁶ Pen yad, yad minöŋ naböŋ il i aubin u, Bapi yip wög nipe hag löm hag yuö aubin. Pen yad God Ñi nipe midpin a ginö manö anibu niñmim, kale nihön ginig, God hib nipe hag pro gab, a gimim, yip al pak linig gabim? ³⁷ Yad God wög nipe geinabin u, manö yad niñ udmim. Wasö u, wasö. ³⁸ Pen manö yad niñ udagun, a ginabim u, yad nan gagep rö gipin gau niñmim, niñ udmim. Kale anig göl niñ udmim me, yad Bapi aip midpin Bapi yad aip midöp u niñnabim,” a ga.^g

³⁹ Jisas nip kauyaŋ ud sisi lun a gila u pen agamij hil gi löm ara. ⁴⁰ Jisas anig hil gi amöm, kauyaŋ ñig Jodan juöm böŋ lödaŋ amöm, Jon nöd midöm nibi bi ñig pak ñimidöp ram minöŋ rigoŋ gau am mideia.^h ⁴¹ Nibi bi iru nöp mideia u apöm hagla, “Jon nan gagep rö rimnap gagmidöp, pen nipe bi i nip a göm, manö nihön nihön hagmidöp u, magöŋhalö manö niñö nöp hagmidöp,” a gila. ⁴² Anig hagöm, nibi bi migan anibu mideila gau iru nöp Jisas nip niñ udla.

Lasaras uma

11 ¹ Ram riŋig aŋlö Bedani nibö bi ap nan ga; hib nipe u Lasaras. Bi anibu, niñin nipe mihöp midmidil; ap Maria, ap Mada.ⁱ ² Maria me, Jisas nip ma kid nipe u wel hoŋ gi ñöm, umagö nipe ud lik gi yua nibi anibu. Nimam nipe Lasaras nan ga.^j ³ Lasaras niñin mihau Jisas nip manö big yumil haglö, “Bi Kub! Bi midmagö ne u nan göp,” a gilö.

⁴ Pen Jisas manö hag yulö anibu niñöm haga, “Nipe nan göp pen böŋ nöp umagnab. Pen God nipe ke niñöb rö, nipe klö ke nipe gö, nibi bi gau God hib nipe u abe, God Ñi hib nipe u abe haglö adö arnab, a göm ga,” a ga.^k

⁵ Jisas nipe Mada, niñin nipe Maria, nimam kale Lasaras kalip yam midmagö limidöp. ⁶ Pen Lasaras nan ga manö anibu niñöm, Jisas nip niñniŋ yiñid araga; ram minöŋ mideia au ñin mihöp halö mideia. ⁷ Ñin

^e 10:33 Lep 24:16 ^f 10:34 Sam 82:6 ^g 10:38 Jon 14:10-11 ^h 10:40 Jon 1:28

ⁱ 11:1 Luk 10:38-39 ^j 11:2 Jon 12:3 ^k 11:4 Jon 9:3

mihöp lugö, bi nipe gau kalip haga, “Ram minöñ Judia ado gi arun,” a ga. ⁸Anig hageia, bi nipe gau hagla, “Manö hag ñeb bi. Rol magö u nöp, bi Juda gau nöp kabö ju paknig geila u pen ne kuöyañ ram minöñ anibu ado gi arnig gabön aka?” gila.

⁹Hageila, Jisas haga, “Kale niñbim, ñin añi ap, aua unbö migan lañ nöp midöp. Nibi bi mailö halö ajeinaböl gau, minöñ naböñ mailö anibu mailö ñö, nan rimnap kalpe li ludö arö ap lug pakagnaböl. ¹⁰Pen nibi bi sibön yañ ajeinaböl gau, mailö kale midagö, nan rimnap kalpe li ludö arö ap lug paknaböl,” a ga.

¹¹Jisas anig hagöm, manö ap halö kalip hagöm haga, “Bi niñeb hon Lasaras hon hanab; pen yad amem nip hagnö urak aunab,” a ga.

¹²Hageia, bi nipe gau pen hagla, “Bi Kub. Nipe hanab a gipan rö, kamiñ linab,” a gila. ¹³Jisas nipe Lasaras hadö umöb u niñöm, “Lasaras hon hanab,” a ga. Pen bi nipe gau Jisas manö nipe niñöm, Lasaras yihariñ hon hanab a gi gasi niñla. ¹⁴Bi nipe gau niñagep adö mideila niñöm Jisas kalip waiö hagöm haga, “Lasaras hadö umöb. ¹⁵Pen yad Lasaras aip midagainö umöb u, kalöp nan a gem miñ miñ gipin. Anig göp u me, kale manö yad niñ udmim rö löp. Pen Lasaras midöp au arun,” a ga.

¹⁶Hageia, Domas Didimas nipe Jisas bi nipe rimnap gau kalip haga, “Hon magöñhalö manö hag ñeb bi hon aip ram minöñ Judia arno, nip al pak löm, hanip abe al pak löl,” a ga.^l

Jisas Mada Maria añil mihau kalip manö haga

¹⁷Pen kale ram riñig aglö Bedani amjakeila, nibi bi gau Jisas nip hagla, “Lasaras uma rigöl gino, ñin mihau mihau padiöp,” a gila. ¹⁸Pen ram riñig aglö Bedani anibu, Jerusalem söl au, kilomida unbö mihau nigañ rö nöp midmidöp rö me, ¹⁹Lasaras umö, Juda nibi bi iru nöp apöm, Mada Maria añil mihau mög niñöm miñöñ magö gi mideila. ²⁰Pen Jisas auab, a gilö, Mada niñöm, niñin Maria nip ram u arö göm, am Jisas nip niñnig ara. ²¹Mada nipe am Jisas nip niñöm haga, “Bi Kub. Ne i midaibnap, mam yad Lasaras umagbö. ²²Pen yad niñbin, miñi God nip nan nihön hag niñeinabön, hagnabön rö ginab,” a ga.

²³Hageia, Jisas haga, “Namam kuöyañ uraknab,” a ga. ²⁴Hageia, Mada haga, “Yad niñbin manö kub hagep ñin u uraknab,” a ga.^m

²⁵Hageia, Jisas haga, “Yad ke ginö nibi bi uraknaböl; yad ke ginö nibi bi kamiñ mideinaböl. Nibi bi yip niñ udöm umnaböl gau, kamiñ mideinaböl. ²⁶Nibi bi kamiñ midöm yip niñ udnaböl gau, umagnaböl; pör nöp pör nöp kamiñ mideinaböl. Manö hagabin anibi niñ udpan aka?” ga.

^l 11:16 Mak 14:31 ^m 11:24 Jon 6:40

²⁷Jisas anig hageia, Mada haga, “Bi Kub. Yaue, yad niŋbin, ne me Kraiss u, God Ñi nipe minöŋ naböŋ i aunab, a gimidal u nöp,” a ga.”

²⁸Mada manö anibu hagöm, ram ado gi amöm, niñin nipe Maria nip rimid il gau mumug riköm haga, “Manö hag ñeb bi hadö auub; nöp mai a göm hag niŋab,” a ga. ²⁹Maria manö anibu niñöm yiŋid uraköm, Jisas nip niŋnig ara. ³⁰Pen Jisas ram rilig aŋlō Bedani hadö auaga; Mada nip niŋa migan anib au nöp mideia. ³¹Maria nipe anig yiŋid arö, Juda nibi bi nip aip ram raul mideila gau hag niŋla e, wip rigöl dan miŋöŋ ginig arab, a göm, arö niñöl gi hain arla.

³²Maria am Jisas nip niñöm, mideia ma il au maben yimöm haga, “Bi Kub, ne aui midaibnap, mam yad umagbö!” a ga.

³³Pen Maria abe, Juda nibi bi nipe aip aula gau abe miŋöŋ geila u niñöm, Jisas gasi hibur midmagö nipe mög kub yabił ga. ³⁴Anig gö, Jisas haga, “Nip rigöl gipim gai?” ö ga.

Hageia hagla, “Auö am niñun,” a gila.

³⁵Jisas amgö ñig luga. ³⁶Jisas amgö ñig lugeia u niñöm, Juda nibi bi gau niñöm hagla, “Niñim! Lasaras nip midmagö yabił löp!” a gila.

³⁷Rimnap pen hagla, “Nipe bi amgö we ga u nip gö amgö ñil niŋa rö, nihön ginig nan bi anibi nip ga u gö kamiŋ laga?” ö gila.^o

Jisas Lasaras nip gö, uraka

³⁸Pen Jisas kuöyaŋ gasi hibur midmagö nipe mög kub yabił niñöm, Lasaras nip rigöl gila migan u amjaka. Wip rigöl gila anibu, kabö migan ap rigöl gila; pen kabö kub ap ud aŋöŋ pił gilö mideia. ³⁹Pen Jisas bi gau haga, “Kabö u ud yuim,” a ga.

Jisas anig hageia, bi Lasaras uma anibu niñin nipe Mada haga, “Bi Kub, wip u umö rigöl gino, ñin mihau mihau padiöp u, haŋiŋ naij yabił aunab,” a ga.

⁴⁰Hageia, Jisas pen haga, “Nöp nihön hagajin? Nöp hagpin, ‘Yip niŋ ud midmön me, God klö nipe ke niñnabön,’ a gipin,” a ga.

⁴¹Anig hageia, kabö u ud yulö, Jisas giŋaŋ gi niñöm haga, “Bapi, yad nöp hag niñnö yip niñban u, nöp aij a gabin. ⁴²Yad nöp hag niñnö yip pör niñban u hadö niñbin, pen manö hagabin anibi, nibi bi aui urak midpal gai, ne nöp yip yuö aunö u niŋ udöl, a gem hagabin,” a ga.

⁴³Jisas anig hagöm, meg migan dap ranöm haga, “Lasaras, ne höŋ aui au!” a ga. ⁴⁴Hageia, waŋiŋ ñin ma nip wam wam haluöm, nabic maj migan waŋiŋ wam wam göm, dam rigöl gila waŋiŋ gau, anig göl midö niñöl gi, wip he milö u urak waŋiŋ halö wam wam göm höŋ aua. Auö, Jisas bi gau kalip haga, “Waŋiŋ nip wam halubim gau hubik yube araŋ,” a ga. Hageia, haga rö gila.

^a 11:27 Jon 6:69 ° 11:37 Jon 9:6

Jisas nip alun a göm gasi u niŋla
(*Mad 26:1-5; Mak 14:1-2; Luk 22:1-2*)

⁴⁵ Juda nibi bi Maria nip niŋnig aula anib gau, Jisas Lasaras nip gö uraka u niŋöm, nibi bi iru nöp Jisas nipe Kraiŋ u a göm, nip niŋ udla.^p ⁴⁶ Pen rimnap ado gi bi Perisi mideila au amöm, Jisas ga anibu kalip hag ñila.^q ⁴⁷ Hag ñeila, bi Perisi gau abe, bi God nip nan sabe gep bi kub gau abe, kale Juda Kansol manö ud asik limidal bi kub gau kalip wiñ allö, am magum geila, kalip hagla, “Bi anibu nan gagep iru nöp gab u, hon nihön ginabun? ⁴⁸ Hon niŋun arö gino, nipe anibu nöp gö arö, nibi bi magöŋhalö nip niŋ udöm, kiŋ kub hon a geinaböl u, Rom bi kub gau apöm, God sabe gep ram hon u gi naij göm, hanip Juda nibi bi gi naij göm, ginaböl,” a gila.

⁴⁹ Pen mi anibu nöp, bi ap nip hag lilö, nipe bi God nip nan sabe gep bi kub yabił u mideia. Bi anibu hib nipe Kaiapas. Nipe magum geila aŋ u manö hagöm haga, “Kalöp gasi lagöp. ⁵⁰ Yad kalöp hagabin, bi aŋi ap umö hon magöŋhalö kamiŋ arnabun u aij; hon magöŋhalö umnabun u naij,” a ga.

⁵¹ Kaiapas nipe manö haga anibu, nipe ke hagaga; nipe bi God nip nan sabe gep bi kub yabił mi anibu mideia rö, nipe nan nihön nihön hainö ginab gau gasi niŋöm, Jisas nipe Juda nibi bi gau kalip a göm umnab, a ga. ⁵² Pen Juda kai kalip nöp wasö; nibi bi God ñi pai nipe udnig gab gau magöŋhalö ud jim ñöm lö, ił nipe aŋi yabił mideinaböl, a göm umnab, a ga.^r

⁵³ Anib u, ñin anibu ił göm, Juda bi kub anib gau Jisas nip aige gun alun, a göm, pör nöp manö anibu nöp hag aml apil gi mideila.^s

⁵⁴ Juda bi kub gau Jisas nip alnig geila u niŋöm, Jisas nipe ram minöŋ kale ram minöŋ Judia waiö ajagmidöp; nipe bi nipe gau aip ram minöŋ Judia au ju am Epraim daun amjaköm, minöŋ naböŋ kabö nöp midmidöp goł au midmidal.

⁵⁵ Pen Juda kai Pasopa ñin kub kale u söl söl ga niŋöm, nibi bi iru nöp ram minöŋ kale ke gau arö göm, hon God amgö ilö nibi bi uł aij midun, Pasopa nan niŋun, a göm, wög adö kale hadame gau gimidal rö ginig Jerusalem arla. ⁵⁶ Kale Jerusalem apjaköm, Jisas nip ulhai niŋ mideila. Kale amöm God sabe gep ram raul miŋan u midöm, Jisas mai, a göm, pen hag niŋö pen hag niŋö göm hagla, “Kale nihön gasi niŋbim? Nipe Pasopa ñin i aunab aka wasö?” gila. ⁵⁷ Pen God nip nan sabe gep bi kub gau abe, bi Perisi gau abe, manö ap hagla, “Nibi bi ap Jisas nip niŋainim u, nipe ap hanip hageinab, hon am nip ud sisi lun,” a gila.

Maria Jisas nip wel haŋiŋ aij auep li ña
(*Mad 26:6-13; Mak 14:3-9*)

12 ¹ Pasopa nan niŋnig gila u, ñin unbö kagoł jiŋ u nöp midö niŋöl gi, Jisas Lasaras uma nip gö uraka ram nipe u ara. Ram riŋig aglö

^p 11:45 Jon 7:31 ^q 11:46 Luk 16:31 ^r 11:52 Jon 10:16 ^s 11:53 Jon 5:18

anibu hib Bedani.^t ² Bedani amöm, nan ñiñun, a göm, Jisas u, Lasaras u, nibi bi rimnap abe, asik mideila niñöm, Mada nan magö gau nime la.” ³ Niñin Maria pen, wel hañiñ aij mani kub yabiñ raubal barol ap dapöm, Jisas ma adö u hoñ gi ñöm, umagö nipe u udöm ma nipe liñi ga. Anig geia, wel hañiñ aij anibu, ram raul anibu magöñhalö hañiñ ara.” ⁴ Anig geia, Judas Iskariod, Jisas bi nipe au nip hainö mumug niña bi anibu, hañiñ aij anibu niñöm haga, ⁵ “Mani kub yabiñ raubal wel anibi rö yuöm, mani udöm, nibi bi nan midagöp gau kalip ñiböp u aij. Bi wel anib rö raunig gab u, nipe rakin unbö siduñ lañ wög göm mani udöm amöm wel anibi raunab,” a ga. ⁶ Nipe anig haga u, nibi bi nan midagöp gau mög niñöm hagaga; nipe mani wadi u ud ajöm, rimnap agamij si udmidöp u me anig haga.

⁷ Pen Jisas haga, “Nip hag gagmön. Yip rigöl ginaböl ñin u li ñinig dap löp u, uri dap li ñöb. ⁸ Nibi bi mani midagöp gau aip pör mideinabim; pen yad aip pör midageinabim,” a ga.”

Lasaras nip agamij alun, a gila

⁹ Jisas Bedani ap midöp a gila manö anibu niñöm, Juda nibi bi iru nöp gau nip niñnig arla. Pen Jisas nip nöp niñnig aragla; Lasaras bi uma Jisas gö uraka bi anibu nip abe niñnig arla. ¹⁰⁻¹¹ Pen Lasaras uma Jisas nip gö uraka rö, Juda nibi bi iru nöp nagi adö kale gi midmidal u arö göm, Jisas nip niñ udla. Anig geila, bi God nip nan sabe gep bi kub gau, Lasaras nip abe alnabun, a göm gasi u niñla.^x

Jisas kiñ rö Jerusalem ara

(*Mad 21:1-11; Mak 11:1-11; Luk 19:28-40*)

¹² Ruö, nibi bi iru yabiñ Pasopa nan ñiñnig aula gau, Jisas Jerusalem auab a gila manö anibu niñöm, ¹³ nip am niñun, a göm, galon uñañ rik dap löl gi, wiñ kub alöl gi hagla,

“Bi Kub hib nipe u hagno adö arañ!”

“Bi Kub nipe Bi nipe anibi yuö auöp me i!”

“Nipe Bi aij. Hib nipe hagno adö arañ!”

“Nipe Isrel Kiñ auab me i! Hib nipe hagno adö arañ!”^y

¹⁴ Jisas kaj donki marep ap udöm, adö anibu asiköm areia. Anig ga u, God Manö u kali kliñ riköm hagla rö nöp ga. God Manö adiñ anibu kali kliñ riköm hagla,^z

¹⁵ “Saion pai, ne piñiñ gagmön.

Kiñ ne u kaj donki marep adö u asiköm auab,” a gila.

¹⁶ Ga ñin anibu, Jisas bi nipe gau, God nipe anig ginab a ga rö nöp gab u a göm niñagla; pen hainö Jisas umöm uraköm, God ram minöñ

^t 12:1 Jon 11:1,43 ^u 12:2 Luk 10:40 ^v 12:3 Luk 7:37-38 ^w 12:8 Dud 15:11

^x 12:10-11 Jon 11:45 ^y 12:13 Sam 118:25-26; Jon 1:49 ^z 12:14 Sek 9:9

kumi kabö adö laŋ au hadö ara ñin anibu nöp, Jisas bi nipe gau gasi niŋ aij göm niŋla, Jisas Jerusalem araia ñin anibu nan nihön nihön nip gila gau, nöd God manö hagep bi gau God Manö kali kliŋ riköm hagla rö nöp gila.^a

¹⁷Jisas Lasaras uma nip gö uraka u, nibi bi niŋöl mideila gau manö anibu hag amil apil gi mideila. ¹⁸Anib u, nibi bi iru nöp nan gagep ga anibu niŋöm, Jerusalem arö göm, nip adan aŋ au niŋnig arla. ¹⁹Kale anig gila rö, bi Perisi gau niŋöm, kale ke nöp manö hagöm hagla, “Niŋim! Hon nan ap gun rö lagöp. Nibi bi minöŋ naböŋ iŋ i magöŋhalö bi anibu nip hain gaböl,” a gila.

Grik nibi bi rimnap Jisas nip niŋnig arla

²⁰Pen Pasopa ñin u auab, a göm, God nip sabe ginig Jerusalem arla ñin anibu, Grik nibi bi rimnap aip arla. ²¹Grik nibi bi anib gau apöm, Pilip ram minöŋ Galili au Bedsaida daun nibö bi u nip hagla, “Bi kub niŋeb, hon Jisas nip niŋun,” a gila.

²²Anig hageila, Pilip am Edru nip hag nöm, Edru aip mihöŋgöl ammil Jisas nip hag ñilö. ²³Hag ñailö, Jisas haga, “Miñi God gö, Bi Ñi nipe Bi mailö aij ke halö midöp u niŋnaböl ñin u hadö auöp.”^b ²⁴Yad kalöp niŋö yabiŋ hagabin, wid magö ap minöŋ yaŋ lugöm umagnab u, yihariŋ wid magö aŋi ap nöp mideinab. Pen wid magö anibu minöŋ yaŋ lugöm umeinab u, hainö ranöm magö iru nöp pilnab.^c ²⁵Nibi bi an, ‘Minöŋ naböŋ iŋ i kamiŋ midep magö yad ke nöp gasi niŋem mid aij ginam,’ a göm gö arnab u, nipe umöm böŋ nöp umnab; pen nibi bi an, ‘Minöŋ naböŋ iŋ i kamiŋ midep magö yad ke gasi iru niŋagnam; mid aij ginabin aka mid aij gagnabin u nan kub wasö,’ a göm gö arnab u kamiŋ midep magö nipe u pör nöp pör nöp mideinab.^d ²⁶Pen nibi bi an yip wög ginig ginabin a ginab u, nipe yip hain ginim; yad gai mideinabin u, nibi bi wög gi ñeb yad aip mideinab. Nibi bi an wög yad gi ñinab, Bapi yad nibi bi anibu hib nipe u dap rannab.

Jisas, “Umnabin,” a ga

²⁷“Miñi yip marö gab u nihön hagnam? ‘Bapi yip rarö rauö, yip nan nihön ginig gab u gagnim,’ a gem hagnam aka? Wasö! Marö anibu udnig aunö.”^e ²⁸Pen Bapi, ne gö nibi bi gau niŋnaböl, ne Bi mailö aij ke halö midpan,” a ga.

Jisas anig hagö niŋöl gi, manö ap kumi kabö adö laŋ nibö apöm haga, “Yad ginö, nibi bi gau hadö niŋbal yad Bi mailö aij ke halö midpin. Pen yad kauyaŋ ginö, nibi bi gau kauyaŋ niŋnaböl,” a ga.

^a 12:16 Jon 2:22 ^b 12:23 Jon 13:31-32; 17:1 ^c 12:24 1Ko 15:36 ^d 12:25 Mad 16:25

^e 12:27 Sam 6:3; 42:5; Mad 26:38

²⁹Pen nibi bi mideila gau, God manö haga anibu niñöm, rimnap hagla, “Rimu hagajip,” a gila; rimnap pen hagla, “Ejol ap Jisas nip manö rimnap hagajip,” a gila.

³⁰Anig hagla u pen Jisas kalip haga, “Manö hagajip anibu yip nan a göm hagagöp; kalöp nan a göm hagajip. ³¹Pen nihön: miñi nibi bi minön nabön it i gau, kale nihön nihön gipal u, God nipe ke niñöm, pen ñöm, kale balu ke ke linab. Nibi bi minön nabön it i yip niñ udagpal gau kalip kiñ rö abad midöp bi naij anibu, God nip ridik gi yunab. ³²Yip ud adö au lañ leinaböl u, yad nibi bi ram minön ke gau nibö magöñhalö ñip gi dam udnabin,” a ga.^f ³³Jisas manö haga anibu, yip aige göl gilö umnabin, a göm, haga.^g

³⁴Pen nibi bi iru nöp ap mideila anib gau Jisas nip pen hagla, “Lo manö hon u hagöp, ‘Krais u pör pör nöp kamiñ mideinab,’ a göp u pen ne ai ginig gimön hagabön, ‘Bi Ñi nipe nip ud adö au lañ linaböl,’ a gabön? Pen Bi Ñi nipe a gi hagabön u, an nip hagabön?” ö gila.^h

³⁵Hageila, Jisas haga, “Mailö u pro marap halö kalöp aip mideinab. Anib u, mailö kalöp aip midöp magö i, adan aj aij gimim; wasö u, sib apöm kalöp pañu ginab. Nibi bi an sib au ajeinab, gai arnabin a göm niñagnab.ⁱ ³⁶Mailö kalöp aip midöp magö i, mailö u niñ udmim. Mailö u niñ udeinabim u, mailö ñi pai nipe linabim,” a ga. Jisas anig hagöm, nibi bi anib gau arö göm ke gau aramöm pi göl mideia.^j

Nibi bi gau iru nöp Jisas nip niñ udagla

³⁷Jisas nipe nan gagep iru nöp nibi bi gau amgö ilö adö kale ga niñla pen nip niñ udagla. ³⁸Nibi bi Jisas nip niñ udagla u, bi God manö hagep Aisaia hadame nöp God Manö adiñ ap kali kñiñ riköm haga rö nöp gila. Nipe manö anibu kali kñiñ riköm haga,

“Bi Kub, manö aij ne kalip hag ñibun
pen kale manö anibu manö aij a göm udagpal;
ne klö ke yabiñ ne ke gimön gaina u niñbal u
pen nöp Bi Kub a göm niñ udagpal,” a ga.^k

³⁹⁻⁴⁰Anib u, kale Jisas nip niñ udagla. Anig gila u, Aisaia God Manö adiñ ap kali kñiñ riköm haga rö nöp gila. Nipe manö anibu kali kñiñ riköm haga,

“God nipe nibi bi gau kalip gö
kale amgö we rö midpal;
God nipe gö kale gasi rimid aij midagöp.
God nipe kalip ga anibu,
kale amgö magö niñ aij göm,

^f 12:32 Jon 3:14 ^g 12:33 Jon 19:6 ^h 12:34 Sam 110:4; Ais 9:7; Dan 7:14

ⁱ 12:35 Jon 8:12 ^j 12:36 Ep 5:8 ^k 12:38 Ais 53:1

gasi rimid niŋ aij göm, yip aublap,
 yad ginö kalip kamiŋ liböp, a göm ga,” a ga.
 Adö anibu nöp kale Jisas nip niŋ udöl rö laga. ⁴¹ Aisaia hadame nöp manö haga anibu, nipe Jisas mailö aij nipe u niŋöm anig haga.¹
⁴² Pen Juda bi kub gau kale magöŋhalö Jisas nip arö gagla; bi kub iru nibanö nip niŋ udla. Pen, bi Perisi hanip hag yulö hon Juda magum gep ram raul miŋan u kuöyaŋ arep rö lagnab, a göm me, Jisas niŋ udla u waiö hagagla.^m ⁴³ Jisas niŋ udla u waiö hagagla anibu, nibi bi gau hib hon haglö adö araŋ, a gi gasi niŋöm, anig gila. Pen nan niŋön gino God niŋö, nip aij ginab a göm, gasi anibu niŋagla.”

Jisas manö aij nipe u nöp nibi bi kalip manö kub hagnab

⁴⁴ Pen Jisas meg magö dap ranöm haga, “Nibi bi an yip niŋ udnab u, yip nöp wasö, bi yip hag yuö aunö nip abe niŋ udnab. ⁴⁵ Nibi bi an yip amgö niŋnab u, yip nöp wasö, bi yip hag yuö aunö nip abe amgö niŋnab.”^o
⁴⁶ Yad minöŋ naböŋ iŋ i apem nibi bi gau kalip mailö ñabin. Anib u, nibi bi yip niŋ udnaböl gau, sibön aŋ gau midageinaböl.
⁴⁷ “Nibi bi manö yad u niŋöm hagabin rö gagnaböl gau, kalip manö kub hagagnabin. Pen niŋön: yad nibi bi minöŋ naböŋ iŋ i midpal kalip manö kub hagnig auagnö; kalip ud kamiŋ yunig aunö.”^p ⁴⁸ Pen nibi bi yip udagöm, manö yad udagnaböl gau, manö kub hagep ñin u, manö yad hagpin u nöp kalip manö kub hagnab. ⁴⁹ Niŋön ginig: manö yad hagpin u, ke niŋem hagagpin; Bapi yip hag yua u, anig anig hagnöm, a göp rö nöp hagpin. ⁵⁰ Yad niŋbin, manö nipe u niŋ udeinaböl u, kalip pör midep u ñinab. Anib u, manö yad hagabin u, Bapi manö anig anig rö hagnöm, a göp rö nöp hagabin,” a ga.

Jisas bi nipe gau ma kalip ñig hik gi yua

13 ¹ Ñin kub Pasopa ñiŋeb ñin u rol a göm, Jisas niŋa, Nap nip minöŋ naböŋ iŋ i hag la ñin u padi ara niŋöm nipe ado gi Nap arep ñin u söl aua. Pen nibi bi nipe ke minöŋ naböŋ iŋ i midmagö li midöm, mid damöm, nip al pak lilö, umöm Nap ara. ² Kijaki pen Saimon Iskariod ñi nipe Judas nip gasi ñö, Jisas nip aige gem damem bi kub gau kalip ñinabin a göm, gasi u nöd nöp niŋ pi gi löm, hainö hon Jisas bi nipe gau Jisas aip Pasopa nan ñiŋnig asikno.^q ³ Jisas nipe niŋöb, God nipe nan gau magöŋhalö ud ñimagö adö nipe la. Jisas niŋöb, nipe Nap God aip midöm minöŋ naböŋ iŋ i apöm, midöm, hainö umöm, ado gi Nap midöp arnig ga.^r ⁴ Anib u, Jisas uraköm, waŋj milö kub nipe u ud juöm, raul ap aŋ au gidaŋ piralöm, ⁵ ñig rimnap ud cög miŋan ap hoŋ göm, hanip bi nipe gau ma hon u ñig löl gi, raul pitala anibu ud hik gi yuöl gi mideia.

¹ 12:41 Ais 6:1 ^m 12:42 Jon 9:22 ⁿ 12:43 Jon 5:44 ^o 12:45 Jon 14:9 ^p 12:47 Jon 3:17

^q 13:2 Luk 22:3; Jon 13:27 ^r 13:3 Jon 3:35; 16:28

⁶Jisas anig gi dam dam, Saimon Pida ma nipe ñig linam, a gö, Pida nip haga, “Bi Kub. Ne ke ma yip u ñig hik gi yunig gabön?” ö ga.

⁷Hageia, Jisas haga, “Miñi gabin i, ne uri niñagan, pen midmön hainö niñnabön,” a ga.

⁸Jisas anig hageia, Pida haga, “Uri aka hainö gau, ma yip u ñig hik gi yuagnabön, wasö yabi!” a ga.

Hageia, Jisas pen haga, “Ma nöp ñig hik gi yuagnabin u; bi yad midageinabön,” a ga.

⁹Jisas anig hageia, Saimon Pida haga, “Bi Kub! Anig hagpan u, ma yip u nöp ñig hik gi yuagmön; ñimagö kid, nabic yad abe ñig hik gi yumön!” a ga.

¹⁰Anig haga pen Jisas haga, “Nibi bi an ñig hadö paköp, bi anibu hañ roman nipe magönhalö uł aij midöp. Kuöyan ñig pakagnab; ma kid u nöp ñig hik gi yunab. Kale uł aij midpin; pen kale añi ap nöp uł aij midagöp,” a ga.^s ¹¹Jisas haga u, nip mumug niñnig geia bi anibu nip hadö niña u me, nipe haga, “Kale añi ap nöp uł aij midagöp,” a ga.

¹²Pen Jisas ma hanip u ñig hik gi yu haköm, wañij ud ju la u ud rol göm, am ka nipe au asiköm haga, “Kalöp ma ñig hik gi yubin manö il u, niñbim aka?” ga. ¹³Anig hagöm Jisas haga, “Yip Manö Hag Ñeb Bi aka Bi Kub hagpin u, niñö hagpin. Yad Manö Hag Ñeb Bi kale abe Bi Kub kale abe midpin. ¹⁴Anib u, yad Manö Hag Ñeb Bi kale, Bi Kub kale ma kalöp ñig hik gi yubin rö, kale u rö nöp pen pen ma ñig hik gi yumim, ma ñig hik gi yumim, gimim.^t ¹⁵Yad kalöp gipin rö u niñmim, kale pen am nibi bi rimnap kalip anig unbö rö nöp gimim a gem, kalöp adan aij anibi yambin.^u ¹⁶Kalöp niñö yabił hagabin, bi wög gi ñeb bi u bi kub, bi nip abadöp bi u bi pro, midagöp; u rö nöp bi manö ud arep bi u bi kub, bi nip yua u bi pro, midagöp.^v ¹⁷Nagi aij hagajin niñbim adö anibu gipe arö, kale miñ miñ ginabim.

¹⁸“ ‘Kale añi ap nöp uł aij midagöp,’ a gajin u, kalöp magönhalö a gem hagagin. Pen yad kalöp bi yad udpin gau niñ aij gipin. Bi ap yip mumug ginig ginab u, God Manö u kali kliñ riköm hagla rö nöp ginab. Manö anibu kali kliñ riköm hagla, ‘Bi yad aip nan jim nöl niñailo u, bi kołmał rö löm yip gi naij ga,’ a gila.^w ¹⁹Kalöp nöd, anig göl anig göl ginab a gem hagabin rö, hainö anig unbö rö nöp geinab u, ‘Yad Midpin Rö Midpin’ hagpin manö anibu manö niñö, a gimim niñ udnabim, a gem hagabin.^x

²⁰“Yad kalöp niñö yabił hagabin, nibi bi yad hag yunabin gau, nibi bi an an kalip udnaböl gau, kalip nöp udagnaböl; yip abe udnaböl. Pen nibi bi an yip udnaböl gau, yip nöp udagnaböl; Bi yip hag yuö aunö u abe udnaböl,” a ga.^y

^s 13:10 Jon 15:3; 6:64,70-71 ^t 13:14 Mad 20:28; Luk 22:27 ^u 13:15 Plp 2:5; Kol 3:13; 1Pi 2:21

^v 13:16 Mad 10:24 ^w 13:18 Sam 41:9 ^x 13:19 Jon 14:29; 16:4 ^y 13:20 Mad 10:40

Jon Jisas nip hag niņa, “An nöp mumug ginab?” ö ga

²¹ Jisas manö anibu hagö, gasi hibur midmagö nipe marö yabił gö, haga, “Kalöp niņö yabił hagabin, kale bi ap yip mumug ginab,” a ga.

²² Anig hageia, hon bi nipe gau, an nip hagab, a gun, gasi milö lun amgö pen pen niņno. ²³ Pen Jisas bi nipe midmagö yabił limidöp bi anibu, Jisas mideia söl au asik mideia u me, ²⁴ Saimon Pida bi anibu nip amgö juju göm haga, “An nip hagab u hag nönj,” a ga.

²⁵ Hageia, nipe Jisas mideia söl au hili gi amöm haga, “Bi Kub. Bi anibu bi an hagajan,” ö ga.

²⁶ Hageia, Jisas haga, “Yad bred kid i ud ñig kinaņ yaņ rauem nip ñinabin bi me u,” a ga. Anig hagöm, bred kid udöl midajip u ñig acab yaņ rauöm, ud Saimon Iskariod ñi nipe Judas nip ña. ²⁷ Judas bred kid u udöp magö anibu nöp Seden nipe Judas yuö aņ nipe yaņ hiika. Jisas Judas nip haga, “Nihön ginig gabön u, yiņid gi!” a ga.^z ²⁸ Pen hon Jisas bi nipe, nihön ginig Judas nip anig hagab, a gun niņagno. ²⁹ Judas nipe mani wadi u abad midmidöp rö, hon Jisas bi nipe rimnap gasi niņno, “Ne ammön Pasopa nan ñiņnabun rimnap raumön,” a göm hag yuab, a gi gasi niņno; hon rimnap pen gasi niņno, “Ne ammön nibi bi mani midagöp gau kalip mani rimnap ñimön,” a göm hag yuab, a gi gasi niņno. ³⁰ Pen Judas bred kid anibu udöm hönj ara. Ram hadö sib ga.

Bi Kub lo gisön nibö ña

³¹ Judas hönj ara niņöm Jisas haga, “Söl midöp God nipe gö nibi bi gau niņnaböl, Bi Ñi nipe mailö aij ke halö midöp. Pen Bi Ñi nipe mailö aij ke halö midöp u niņöm, God mailö aij nipe abe niņnaböl.”^a ³² Pen nibi bi kale Bi Ñi nipe niņ udeinaböl u, God mailö aij unbö ke halö midöp u niņnaböl. Anib u, adiņ God gö nibi bi gau Bi Ñi nipe mailö aij unbö ke halö midöp u waiö niņnaböl.^b

³³ “Ñi midmagö yad gai i! Yad kalöp aip rapin midageinabin. Yad areinabin, yip aröp gai a gimim yip ulhai wasö niņnabim. Pen Juda bi kub gau kalip hagpin rö, uri kalöp u rö nöp hagabin: yad arnabin u, kale armim rö lagöp.”^c

³⁴ “Pen miñi kalöp lo hain nibö ap ñabin: pen pen midmagö limim. Yad kalöp midmagö libin rö u, kale u rö nöp pen pen midmagö limim.”^d ³⁵ Pen pen midmagö leinabim u, nibi bi gau magönhalö waiö niņnaböl, kale bi yad midpim,” a ga.

Jisas Pida nip haga, “‘Jisas nip niņagpin,’ a ginabön,” a ga

³⁶ Anig hageia, Saimon Pida haga, “Bi Kub. Gai arniņ gabön?” ö ga.

^z 13:27 Jon 13:2 ^a 13:31 Jon 12:23 ^b 13:32 Jon 17:5 ^c 13:33 Jon 7:33-34

^d 13:34 Jon 15:12,17; 1Jn 3:23; 2Jn 5

Hageia, Jisas haga, “Yad arnabin gau ne miñi hain nimön rö lagöp; pen hainö me, yip hain ginabön,” a ga.

³⁷Hageia, Pida haga, “Nihön ginig miñi nöp hain gagnet? Nöp abadnabin; yip al pak linaböl u, manö midagöp,” a ga.

³⁸Hageia, Jisas pen haga, “Aip umnabin a gajan manö anibu manö niñö hagan aka? Nöp niñö yabił hagabin, kiłakił hainö wiñ alnab; nöd nöp ij mihau nigan hagnabön, ‘Yad Jisas nip niñagpin,’ a ginabön,” a ga.

Jisas nipe adan

14 ¹Pen Jisas haga, “Kale gasi miñör niñmim piñiñ gagemim. Bapi nip niñ udpim rö, yip u rö nöp niñ udmim. ²Bapi yad ram nipe u raul migan iru nöp midöp. Yad amem kau kalöp gi jin ginabin. Wasö u, anig hagagbne. ³Yad am kau kalöp gi jin gem, apem kalöp ul gi dam, yad mideinabin au kale aip seg mideinabun.^e ⁴Yad arnig gabin adan u kale niñbim,” a ga.

⁵Jisas anig hageia, Domas haga, “Bi Kub! Ne gai arnabön u hon niñagpun. Anib u, hon aige gun adan arep niñun?” ö ga.

⁶Hageia, Jisas haga, “Yad nöp adan; yad nöp manö niñö; yad nöp kamiñ midep il u. Nibi bi yip aunaböl gau nöp, Bapi aunaböl. Nibi bi yip auagnaböl gau, Bapi auagnaböl.^f ⁷Yip niñ aij gibep, Bapi yad u rö nöp niñ aij gibep. Pen uri kale Bapi hadö niñbim; amgö magö kale ke Bapi hadö niñbim.^g

⁸Anig hageia, Pilip haga, “Bi Kub! Ne Bapi hanip yammön, niñun, hainö nan ap nöp hag niñagnabun,” a ga.

⁹Hageia, Jisas haga, “Pilip. Yad kalöp aip milö padö midainö u, yip niñagmön anig hagabön ar? Nibi bi yip amgö niñbal gau, Bapi abe hadö amgö niñbal. Anib u, ne nihön ginig hagabön, ‘Bapi hanip yamö niñun,’ a gabön?^h ¹⁰Yad Bapi añ nipe dañ midpin, Bapi añ yad dañ midöp manö u niñ udagpan ar? Manö kalöp hagabin u manö yad ke wasö. Pen Bapi nipe añ yad dañ midöm gö hol apil mihau wög nipe nöp gabul me u.ⁱ ¹¹Anib u, yad Bapi añ nipe dañ midpin, Bapi añ yad dañ midöp manö u, manö niñö a gimim niñ udbep. Pen manö hagpin u niñ udagnabim u, Bapi gö hol apil mihau nan gagep gau gabul u gasi niñmim, ‘Ni u Bapi añ nipe dañ midöp, Bapi Ni nipe añ dañ midöp u me, anig gabil,’ a gimim niñ udmim.^j

¹²“Yad kalöp niñö yabił hagabin, nibi bi yip niñ udnaböl gau, yad nan gagep gipin gau, kale abe u rö nöp ginaböl. Pen yad Bapi arnabin rö, kale unbö rö nöp gagnet; kale ke yabił ginaböl.^k ¹³Pen kale bi yad midpim rö, hib yad u hagemim, nan nihön nihön hag niñnabim u, Bapi mailö aij

^e 14:3 Jon 12:26 ^f 14:6 Jon 11:25; Ro 5:1-2 ^g 14:7 Jon 8:19 ^h 14:9 Jon 12:45; Kol 1:15; Hib 1:3 ⁱ 14:10 Jon 12:49 ^j 14:11 Jon 10:38 ^k 14:12 Mak 16:19-20

ke halö midöp u niñöl, a gem, hagnabim rö ginabin.^l 14 Anib u me, nan nihön nihön hib yad u hagnabim hag niñnabim u, hagnabim rö ginabin,” a ga.

Jisas haga, “Yad kalöp Ana Uł u yunabin,” a ga

15 “Kale yip midmagö leinabim u, kalöp hagpin rö nöp ginabim.^m 16 Kale anig geinabim u, yad pen Bapi nip hagnö, nipe kalöp Bi Ał Ba Gep u yuö apöm, kalöp aip pör pör nöp midöm, yad kalöp gi ñimidin rö, nipe kalöp u rö nöp gi ñinab.ⁿ 17 Bi Ał Ba Gep nipe Ana manö niñö nöp hag ñab u. Nipe God nipe bi aigale bi rö midöp manö niñö anibu hag ñab. Nibi bi minöñ naböñ ił i gau Bi Ał Ba Gep nip amgö niñagpal; nipe bi aigale bi rö midöp u niñagpal. Anib u, nip niñ udöl rö lagöp. Pen miñi Bi Ał Ba Gep nipe kalöp aip midöp; pen hainö añ kale dañ mideinab. Anib u, kale nip hadö niñbim.^o 18 Yad umem, kalöp ñi nap midagöp rö böñ nöp arö gagnabin; yad kalöp ado gi aunabin. 19 Söl midöp, nibi bi minöñ naböñ ił i midpal gau yip niñagnaböl pen kale yip niñnabim. Yad kamiñ mideinabin rö, kale u rö nöp kamiñ mideinabim. 20 Ñin anibu yad Bapi yad añ nipe dañ midpin manö hagnö ił u niñ aij ginabim. Pen kale yip añ dañ midpim, yad kalöp añ dañ midpin ił u u rö nöp niñ aij ginabim.^p 21 Nibi bi manö yad hagpin u niñ udöm, hagpin rö nöp hain gipal gau, yip midmagö löm me, anig gipal. Pen nibi bi yip midmagö libal gau, Bapi yad kalip u rö nöp midmagö linab; yad u rö nöp kalip midmagö lem, yad bi aigale bi rö midpin kalip yamnö, kale yip niñ aij ginaböl,” a ga.

22 Jisas anig hageia, Judas (Judas nip mumug niña u wasö, Judas ke ap) nipe Jisas nip haga, “Bi Kub. Nihön ginig ne bi aigale bi rö midpan u hanip bi nöp yamnabön, pen nibi bi minöñ naböñ ke ke gau nöp niñ udagpal gau kalip yamnabön?” ö ga.

23 Hageia, Jisas haga, “Nibi bi an yip midmagö linab u, manö hagpin u udöm hagpin rö nöp ginab. Bapi yad nip midmagö löm, hol apil nip apul, nip aip mideinabun. 24 Nibi bi an yip midmagö lagnab u, manö hagpin u udöm hagpin rö gagnab. Pen yad manö hagnö niñbim u manö yad ke wasö; Bapi yip hag yuö aunö u, manö nipe me.^q

25 “Yad kalöp aip midpin ñin i me, manö anibi hag ñajin. 26 Yad arnabin pen Bapi nipe Bi Ał Ba Gep u, Ana Uł u, yuö apöm wög yad gipin rö ginab. Ana Uł u nipe kalöp aip midöm manö aij u magöñhalö hag ñi aij göm, kalöp gasi aij ñö, kale yad manö nihön nihön hagpin gau magöñhalö gasi niñöl gi mideinabim. 27 Yad arnabin pen kale agamij mid aij gımim midaimim. Manö anibu nibi bi minöñ naböñ ił i gau yihariñ hagpal rö hagagabin. Yad ke apem ginö, nibi bi agamij mid aij göl rö löp.

^l 14:13 Mad 7:7; Jon 15:16 ^m 14:15 Jon 15:10; 1Jn 5:3 ⁿ 14:16 Jon 14:26; 15:26; Jon 16:7
^o 14:17 Jon 16:13 ^p 14:20 Jon 17:21-23 ^q 14:24 Jon 7:16

Anib u niñem yad kalöp hagabin, agamij mid aij gimim midaimim. Anib u, hibur gasi midmagö miñör niñmim piñij gagmim.

28 “Yad amem ado gi aunabin, a gajin u niñmim, kale ai ginig hibur gasi midmagö miñör niñöl gi midpim? Kale yip midmagö libep u, Jisas amöm Nap God aip midnig gab, a gimim, miñ miñ göl gi midaibep. Ai ginig: nipe yad rö wasö; Bapi nipe Bi kub.”²⁹ Anib u, kalöp arik aragin magö i, kalöp nöd hagabin me u; hainö areinabin, gasi gau ulhai niñagnabim; manö hagpin u niñ udnabim.³⁰ Nibi bi minöñ naböñ il i yip niñ udagpal gau kalip kiñ rö abad midöp bi naij anibu auab u me, yad kalöp aip manö milö kub hag mideinam rö lagöp. Pen bi naij anibu yip gi naij ginabin a gab u, klö nipe midagöp.³¹ Yad Bapi yad midmagö libin u, nibi bi gau niñöl a gem, Bapi yip hagöp rö nöp magöñhalö gabin.

“Pen uri aube hadö arun,” a ga.

Jisas nipe ke nagi wain rö, nibi bi nipe gau nagi lö lö gau rö

15 ¹Jisas manö hagöm haga, “Yad me nagi wain u; Bapi yad me bi wög naböñ nap nibö u. ²Lö kid yad ap magö pilagnab u, Bapi nipe lö kid anibu rib yunab. Pen lö kid pilnab u, hainö magö iru nöp pilnab a göm, nipe rib gi dö gi aij ginab.”^t

³“Yad kalöp manö aij hag ñinö niñbim rö, kale hadö ul aij rö midpim. ⁴Yip añ dañ midaimim; yad kalöp añ dañ mideinabin. Lö kid gau, il halö jim ñöl midöm nöp, magö pilnab; ke nöp midöm magö pilagnab. Anib unbö rö nöp, kale yip jim ñöl midageinabim u, magö rimnap pilagnab.

⁵“Yad me nagi wain u, kale me piñ lö gau. Nibi bi an an yad aip jim ñöl mideinaböl gau, magö iru nöp pilnaböl; pen kale ke halö nöp mideinabim u, nan ap gagnabim. ⁶Anib u, nibi bi an yip añ dañ midageinab u, nagi lö rib gi dö gilö il yañ lugöm miñep ginab rö u mideinab; nagi lö anib gau ud dam laulö innab.”⁷ Pen kale yip añ dañ midmim, manö magö yad añ kalöp dañ niñ udöl gi mideinabim u, nan niñhön niñhön hag niñnabim u, Bapi hagnabim rö ginab. ⁸Kale nan magö iru nibanö pilnab u, nibi bi yad niñö yabiñ mideinabim. Anib u, nibi bi gau kale niñöm, Bapi yad Bi mailö aij ke halö midöp u niñnaböl.”

⁹“Bapi yip midmagö yabiñ löp rö, yad kalöp u rö nöp midmagö yabiñ libin. Anib u, kale yip cig göl gi nöp midaimim, niñem yad kalöp midmagö löl gi mideinabin. ¹⁰Yad Bapi manö nipe u hain ginö, yip midmagö löl gi nöp midöp. Anib unbö rö nöp, kale manö yad u hain geinabim u, yad kalöp midmagö löl gi nöp mideinabin.”

¹¹“Manö kalöp hagabin anibi, yad ai ginig gem hagabin? Yad miñ miñ yabiñ gipin rö, kale u rö nöp miñ miñ yabiñ gimim, a gem, manö anibi

^r 14:28 Jon 20:17 ^s 14:29 Jon 13:19 ^t 15:2 Mad 3:10 ^u 15:6 Mad 7:19; 13:42

^v 15:8 Mad 5:16 ^w 15:10 Jon 14:15 1Jn 2:5

hagabin. ¹²Yad pen kalöp manö klö ap hagnabin: yad kalöp midmagö yabił libin rö u, kale abe u rö nöp pen pen midmagö yabił limim.^x ¹³Bi ap nipe bi niheb nipe gau gasi niñöm kalip a göm umnab u, bi anibu bi niheb nipe midmagö yabił löm me, anig ginab.^y ¹⁴Yad hagnabin rö ginabim u, kale bi niheb yad mideinabim.^z ¹⁵Pen uri yad kalöp bi wög gi ñeb yad hagagabin; kalöp bi niheb yad hagabin. Bi wög gi ñeb gau, bi abad midep kale, nan kale adö u niñagpal. Pen yad Bapi manö nihön nihön yip hag ñöb u, kalöp waiö hag ñibin rö, kalöp bi niheb yad hagabin. ¹⁶Kale yip udun a gimim gagpe; yad me kalöp udnam a gem kalöp udnö. Kale arammim, nan magö iru nöp, nan magö pör pör nöp mideinab u pilnim a gem, kalöp wög anibu hag libin. Kale anig geinabim u, Bapi nip hib yad hagemim, nan nihön nihön hag niñnabim u, hagnabim rö kalöp ñinab.

¹⁷“Yad kalöp manö klö hagem hagabin, pen pen midmagö limim,” a ga.^a

Nibi bi minöñ naböñ it i gau, kale Jisas nibi bi kalip mulu kal niñbal

¹⁸Jisas bi nipe gau kalip manö rimnap halö hagöm haga, “Nibi bi minöñ naböñ it i kalöp mulu kal niñnaböl u, gasi kub anibu niñagmim; Jisas nip nöd mulu kal niñla rö, hanip gaböl, a gimim gasi u niñmim. ¹⁹Kale nibi bi minöñ naböñ it i yip niñ udagpal gau rö midaibep u, kalöp, nibi bi hon a göm, ud midmagö liblap. Kalöp udagnö ñin u, minöñ naböñ it i gasi niñbal rö gasi niñmidim u pen kalöp udnabin a gem udnö bi yad midpim. Anib u me, nibi bi minöñ naböñ it i kalöp mulu kal niñbal.^b ²⁰Pen nöd kalöp manö hagnö u hauł gagmim: ‘Bi wög gi ñeb bi u bi kub, bi nip abad midöp bi u bi pro, midagöp.’ Anib u, nibi bi gau rimnap yip gi naij gipal rö, nibi bi gau rimnap kalöp u rö nöp gi naij ginaböl; pen nibi bi gau rimnap manö yad niñ udöm hain gipal gau rö, nibi bi gau rimnap manö kale hag ñinabim u u rö nöp udöm hain ginaböl.^c ²¹Kale bi yip yuö aunö u nip niñagpal rö, kale bi yad midpim u niñöm, kalöp gi naij ginaböl.

²²“Yad apem kalip manö aij hagagbnep u, nan si nan naij göm manö kub yabił udagblap. Pen yad apem kalip hag ñi aij ginö rö, adan kale arep ap midagöp; kale nan si nan naij gipal u hadö niñbal, pen uri kale u rö nöp nan si nan naij niñebir gaböl. ²³Pen yip mulu kal niñbal rö, yip nöp wasö, Bapi nip abe mulu kal niñbal.^d ²⁴Yad kalip aip midem, nan gagep gau gagbnep u, nan si nan naij göm manö kub yabił udagblap. Pen yad apem nan gagep gau ginö yip mulu kal niñbal rö, Bapi yad abe nip mulu kal niñbal u me, manö kub anibu udnaböl.

^x 15:12 Jon 13:34 ^y 15:13 Jon 10:11 1Jn 3:16 ^z 15:14 Mad 12:50 ^a 15:17 Jon 13:34

^b 15:19 Jon 17:14 ^c 15:20 Jon 13:16 ^d 15:23 Luk 10:16

25 “Gipal anibu, Depid nipe God Manö au Juda kai lo hon a gipal manö rimnap kali kliñ riköm haga rö nöp gipal. Nipe manö anibu kali kliñ riköm haga, ‘Manö it midö wasö, yip yihariñ nöp mulu kal niñbal,’ a ga.^e

26 “Pen yad am Bapi nip hagnö, nipe pen Bi Ał Ba Gep u nip yuö, apöm kalöp abad mideinab. Ana manö niñö nöp hag ñab u, yad bi aigale bi rö midpin u, kalöp gasi ñö, niñnabim.^f 27 Pen kale yad aip pör ajmidim u rö, kale abe arammim nibi bi gau kalip, yad aigale bi rö midpin manö u hag ñibe arañ,” a ga.

16 ¹Jisas manö hagöm haga, “Yad kalöp manö hagnin anibi, niñ aij gimim me, hainö nihön gö, yip arö gimim ap lug pakagnabim, a gem hagnin. ²Pen kalöp Juda magum gep ram gau hag hön yuöm, ‘Kuöyañ auagmim,’ a ginaböl. Pen anibu nöp wasö; hainö kalöp al pak linig ginaböl u, anig ginabun God nip aij ginab a gi gasi niñnaböl.^g ³Anig ginaböl u, Bapi hol apil niñagpal rö, anig ginaböl.^h ⁴Yad kalöp nöd, anig göl anig göl ginab a gem manö hagajin anibu, hainö anig unbö rö nöp geinab u, Jisas hanip anig ginab a ga rö nöp gab a gimim niñnabim a gem, kalöp manö anibi hagabin.

Jisas, “Ana Uł aunab,” a ga

“Pen nöd yad kale aip midmidin rö, kalöp manö anibu nöd hagnö. ⁵Miñi Bi yip yuö aunö u ado gi arabin pen kale bi ap yip, ‘Gai arabön?’ ö göm, hag niñagab. ⁶Manö yad anibi niñmim, midmagö kalöp u big ñö, gasi milö niñabim. ⁷Pen kalöp niñö hagabin, yad areinabin u, kalöp aij ginab. Pen nihön: yad aragnabin u, Bi Ał Ba Gep u kalöp auagnab; pen yad areinabin u, yad nip hag yunö, kalöp aunab.ⁱ ⁸Nipe apöm, nibi bi minöñ naböñ it i midpal gau kalip gasi klö ñö, kale nan si nan naji göm gac halö midpal it u niñöm, kale aige göm kamiñ aij mideinaböl it u niñöm, God kalip manö kub hagnab it u niñöm, niñnaböl. ⁹Anib u, yip niñ udagpal rö, Bi Ał Ba Gep u kalip nan si nan naji gep it u yijig göl hag ñöm, ‘Gac halö midpim,’ a ginab. ¹⁰Yad am Bapi aip mideinabin niñöm kale yip niñagnaböl rö, Bi Ał Ba Gep u nibi bi gau kalip kamiñ aij midep it u yijig göl hag ñöm, ‘Gac halö midpim,’ a ginab. ¹¹Pen nibi bi minöñ naböñ it i yip niñ udagpal gau kalip kiñ rö abad midöp bi naji anibu, God nipe nip manö kub hadö haga rö, Bi Ał Ba Gep u, Seden nibi bi nipe gau u rö nöp manö kub niñnaböl, a ginab.^j

¹²“Manö yad iru nöp midöp pen manö anib gau miñi udmim rö lagöp.^k ¹³Pen Ana nipe aueinab u, God nipe bi aigale bi rö midöp manö niñö anibu magönhalö kalöp hag ñi aij ginab. Manö nipe adö rimnap ke udöm hagagnab; manö apdi niñnab manö anibu nöp hag ñöl gi, hainö ginab

^e 15:25 Sam 35:19; 69:4 ^f 15:26 Jon 14:26 ^g 16:2 Mad 24:9; Luk 6:22; Jon 9:22

^h 16:3 Jon 15:21 ⁱ 16:7 Jon 14:16 ^j 16:11 Jon 12:31 ^k 16:12 1Ko 3:1-2

manö adö u kalöp hag ñinab. ¹⁴Manö yad u udöm, kalöp hag ñinab. Nipe anig gö, nibi bi gau mailö aij ke yad u niñnaböl. ¹⁵Pen Bapi nan nipe nihön nihön midöp gau, magöñhalö nan yad midöp. Anib u me hagpin, ‘Ana nipe manö yad u udöm, kalöp hag ñinab,’ a gipin.

¹⁶“Yöp magö ap midöp, yip niñagnabim; pen hainö yöp magö ap midmim, yip kauyañ niñnabim,” a ga.¹

¹⁷Jisas anig hageia, bi nipe gau kale ke nöp hagla, “Manö au hagöp, ‘Yöp magö ap midöp, yip niñagnabim; pen hainö yöp magö ap midmim, yip kauyañ niñnabim,’ a göp u, manö anibu il nihön midöp? Pen manö ap hagöp, ‘Yad Bapi arnabin,’ a göp u, nihön manö hagöp?” ö gila. ¹⁸Anig hagöm, kale pen hag niñ pen hag niñ göm hagla, “Manö au hagöp, ‘Yöp magö ap’ a göp u, nihön ginig göm hagöp? Hagöp u hon il ap niñagpun,” a gila.

¹⁹Anig hagöm, Jisas nip hag niñnig geila, nipe ke niñöm haga, “‘Yöp magö ap midöp, yip niñagnabim; pen hainö yöp magö ap midmim, yip kauyañ niñnabim,’ a gipin manö u niñmim me, pen pen hag niñabim ar? ²⁰Yad kalöp niñö yabiñ hagabin, nibi bi minöñ naböñ il i yip niñ udagpal gau, nan kale ke gau nöp gasi niñöm miñ miñ ginaböl; pen kale mög gö miñöl göl gi mideinabim. Miñöl gi mideinabim pen hainö kale kauyañ miñ miñ yabiñ gi mideinabim. ²¹Nibi ap ñi pai niñö niñöl gi, ilön kub udöp, pen hainö ñi pai rik dap löm, magö u nöp nipe niññan gisön ram minöñ aui auub u niñöm, ilön mab u hauñ göm, miñ miñ göl gi nöp mideinab. ²²Kale unbö rö, miñi midmagö ilön kale abe big ñöl midöp pen yip kauyañ niñmim, miñ miñ yabiñ ginabim. Nibi bi rimnap apöm miñ miñ gep kale u udagnaböl.

²³“Ñin hain anibu, kale nan ap yip hag niñagnabim. Kalöp niñö yabiñ hagabin, Bapi nip hib yad hagemim hag niñeinabim u, hagnabim rö ginab.” ²⁴Kale nöd Bapi nip hagemim, hib yad hagemim, nan ap hag niñagpin. Pen miñi, hib yad hagemim hag niñbe, hag niñnabim rö nöp ginab niñöm kale miñ miñ yabiñ ginabim.

²⁵“Bapi manö nipe adö u hagem, pör manö ba gau lem hagpin u pen miñi söl midöp, manö anibu rö hagagnabin; waiö nöp hagnabin. ²⁶Ñin anibu auö, Bapi nip hag niñnabim u, hib yad hagemim hag niñnabim. Pen hib yad hag niñnabim u, yad ke Bapi hag niñnabim adö u hagagnabin, wasö; kale ke hib yad hagemim Bapi hag niñnabim u, niñnab. ²⁷Pen nihön: Bapi nöp yip yuö aunö u niñ udmim, yip midmagö libim u me, nipe ke kalöp midmagö löp.” ²⁸Bapi aip midul arö gem minöñ naböñ il i aunö; miñi minöñ naböñ il i arö gem kauyañ Bapi midöp u amem aip mideinabul,” a ga.

²⁹Jisas anig hageia, bi nipe gau hagla, “Miñi manö ba gau limön hagagabön; waiö yabiñ hagabön. ³⁰Uri hon niñbun, ne manö gau

¹ 16:16 Jon 14:19 ^m 16:23 Mad 7:7 ⁿ 16:27 Jon 14:21,23

magõňhalö hadö niňban. Nibi bi rimnap manö hag niňeb kale mideinab u, nöp hag niňagpal magö u, ne ke niňmön kalip hag ñinabön. Gipan anibu hon niňbun, ne God aip midmön auna,” a gila.

³¹Aniğ hageila, Jisas haga, “Anib u, ‘Hon uri niň udpun,’ a gi gasi niňbim ar? ³²Söl auab — pen miñi hadö auöp I — yip arö gimim kale ram ke ke arbe, yad ke halö mideinabin. Pen yad ke halö midageinabin; Bapi midöp rö, aip mideinabul.^o

³³“Pen kalöp manö hag ñajin anibi, yad aň daň nöp midmim, agamij mid aij gimim a gem hag ñajin. Minöň naböň it i midpim rö, kalöp miňör ñinaböl. Pen gasi halö midaimim, nan niñön niñön minöň naböň it i kalöp ginab u, yad klö anibu magõňhalö ud raťa migan yad u hadö libin,” a ga.^p

Jisas Nap nip sabe ga

17 ¹Jisas manö anibu hag pis göm, kumi kabö laň niňöm haga, “Bapi. Ñin yip hagna u miñi auöp. Anib u, ne gimön, nibi bi gau niňnaböl, yad Ñi ne mailö aij unbö ke halö midpin; pen yad Ñi ne ginö, kale niňnaböl, ne Bapi mailö aij unbö ke halö midpan. ²Nihön ginig: yip ke hagna rö, nibi bi gau gau magõňhalö abad midem, nibi bi yip hag lina gau kalip udem, kamiň pör midep magö u kalöp ñinabin. ³Nibi bi kale, ne God niňö aňi nöp midpan u niňöm, yip Jisas Krais yuna u niňnaböl nibi bi gau, pör pör nöp kamiň mideinaböl.^q ⁴Wög yip ram minöň it i hagna u, gi damem gi hakpin u me, nibi bi minöň naböň it i midpal gau kale niňbal, ne Bi mailö aij unbö ke midpan.^r ⁵Pen Bapi. Miñi ne gimön, nöd ram minöň gi laglo ñin u, hol apil mailö aij unbö ke halö midailo u rö, uri kuöyaň anib unbö rö nöp mideinabul.^s

Jisas bi nipe gau a göm Nap nip sabe ga

⁶“Nibi bi minöň naböň it i gau rimnap yip ñina. Nibi bi anib gau, kale nibi bi ne mideila u pen yip ñina. Ne aigale bi rö midpan u kalip hag ñinö. Yad manö aij ne kalip hag ñinö, kale niň udöm, hagöp rö nöp gipal. ⁷Uri kale hadö niňbal, yad nan niñön gipin gau, yad ke gagpin. Kale niňbal nan niñön ne yip ñiban u nöp udem kalip ñibin. ⁸Manö niñön niñön yip hagna u, kalip hag ñinö niň udpal. Anib u, yad nöd ne aip midmidul, ne yip hag yuö minöň naböň it i aunö manö u, niň udpal.

⁹“Kalip nöp sabe gabin. Nibi bi minöň naböň it i nöp niñlö mulu lugöp gau sabe gagabin. Nibi bi yip hagna gau nöp, nibi bi ne midpal

^o 16:32 Mad 26:31,56 ^p 16:33 Jon 14:27; Ro 5:1; 1Jn 5:4 ^q 17:3 1Jn 5:20

^r 17:4 Jon 4:34 ^s 17:5 Jon 1:1

rö, nöp sabe gabin. ¹⁰Nibi bi yad gau ke, nibi bi ne gau ke wasö, nibi bi hol apil aipen midpal me. Kale gipal anibu niñöm, nibi bi rimnap gau niñbal, yad bi mailö aij ke halö midpin. ¹¹Pen uri yad midpan u ninabin rö, kale ke halö mideinaböl. Bapi U! Ne klö ke halö midpan rö, yip hagaina yad u rö nöp midpin. Hib klö ke yabił ne u udmön, kalip rarö raumön, hol apil jim ñöl midpul rö, kale anib unbö rö nöp jim ñöl midaiöl. ¹²Yad kalip aip midem, hib ne klö anibu yip ñina u udem, kalip rarö rauem abad mid aij gipin. Bi ap ur gagöp. God Manö kali kliñ riköm, bi ap böñ nöp ap lug paköm ilön kub udnab a gila rö, bi anibu nöp ur ga. Ga anibu, God Manö nöd kali kliñ rikla rö nöp ga.^t

¹³“Pen ne midpan au ninig gabin rö, miñi ıtep magö ap minöñ naböñ it i midnabin u, kale niñ midlö niñöl gi, nöp manö anibi hagabin. Anib u, yad miñ miñ yabił gabin rö, kale u rö nöp miñ miñ yabił göl. ¹⁴Manö aij ne u kalip hag ñinö niñ udpal rö, nibi bi minöñ naböñ it i gau kalip mulu kal niñbal. Yad nibi bi minöñ naböñ it i gasi niñbal rö gasi niñagpin rö, kale u rö nöp nibi bi minöñ naböñ it i gasi niñbal rö gasi niñagpal. Anib u me, nibi bi minöñ naböñ it i kalip mulu kal niñbal. ¹⁵Pen kalip minöñ naböñ it i nibö dam ne midpan au ud aru, a gem hagagabin; kalip minöñ naböñ it i abad midaimön, Seden kalip gi naij gagan, a gem hagabin.” ¹⁶Yad nibi bi minöñ naböñ it i gasi niñbal rö gasi niñagpin; kale u rö nöp nibi bi minöñ naböñ it i gasi niñbal rö gasi niñagpal. ¹⁷Manö ne u, manö niñö nöp anibu, kalip hag ñimön, kale uł midnaböl. ¹⁸Ne yip nibi bi minöñ naböñ it i midpal añ gau yuna rö, yad kalip u rö nöp nibi bi minöñ naböñ it i midpal añ gau yubin.” ¹⁹Wög nihön nihön yip ñiban u, yad gi haknabin. Yad anig gabin u, bi yad gau kale yip niñöm, wög kale nihön nihön mideinab u, kale u rö nöp gi haklañ a gem, gabin.

Jisas nibi bi niñe gau magöñhalö a göm, nap nip sabe ga

²⁰“Yad nöp sabe gabin i, bi uri hagajin kalip nöp sabe gagabin; kale manö hag ñilö, nibi bi gau manö kale niñ udöm, yip niñ udnaböl gau, kalip abe sabe gabin. ²¹Bapi, ne yad añ dañ midpan, yad nöp añ dañ midpin. Hol apil jim ñöl midpul rö, kale magöñhalö anib unbö rö nöp hol apil aip jim ñöl midaiöl. Anig gınab u, ne nöp yip hag yuö aunö u, nibi bi minöñ naböñ it i midpal gau niñ udöl. ²²Hol apil jim ñöl midpul rö, kale u rö nöp jim ñöl midaiöl, a gem, ne mailö aij unbö ke yip ñina u, yad pen kalip abe u rö nöp ñibin.” ²³Anib u, ne yad añ dañ midpan rö, yad kalip añ dañ midnö me,

^t 17:12 Jon 6:39; 13:18 ^u 17:15 Mad 6:13; 2De 3:3 ^v 17:18 Jon 20:21 ^w 17:22 Ap 4:32

kale jim ñöl yabił midaiöl. Anig gö me, nibi bi minöñ naböñ it i gau niñnaböl, ne nöp yip yuö aunö niñöm ne yip midmagö liban rö, kalip u rö nöp midmagö liban.

24 “Bapi! Yip aij göp u, nibi bi yip ñiban gau, am yad mideinabin au aip midöm, minöñ naböñ gi laglo ñin u, yip midmagö limön mailö aij unbö ke yip ñina u niñöl.

25 “Bapi! Ne me bi asiñ midagöp! Nibi bi minöñ naböñ it i gau kale nöp niñagpal. Pen yad nöp niñbin. Nibi bi yad gai i ne nöp yip yuö aunö u, niñbal. 26 Ne aigale bi rö midpan u, yad kalip hag ñinö. Pen hainö u rö nöp, ne aigale bi rö midpan u yad kalip hag ñi aij ginabin. Anig gem, yad ke kalip añ ñan midnö, ne yip midmagö liban rö niñ aij göm, kale u rö nöp pen pen midmagö löl,” a ga.

Jisas níp ud sisi lila

(Mad 26:47-56; Mak 14:43-50; Luk 22:47-53)

18 1 Jisas Nap níp sabe gi pis göm, bi nipe gau aip ñig pro Kidron juöm, böñ lödañ amöm, mab olip wög adiñ u arla. 2 Mab olip wög adiñ anibu Jisas bi nipe gau aip pör am magum gimidal rö, Judas bi Jisas níp mumug niñniñ geia u, migan anibu niñ aij ga. 3 Perisi bi gau abe, bi God níp nan sabe gep bi kub gau abe, Judas níp hageila, nipe am ami bi rimnap uł göm, God sabe gep ram polisman rimnap uł göm, dam Jisas mideia au amjaka. Kale pen pen alep nan rimnap udöm, hapö rimnap lam rimnap lau udöm, aueila. 4 Jisas níp nan nihön ginig ga u niña u me, aueila u amöm haga, “An níp ulhai niñ ajabim?” ö ga.

5 Hageia hagla, “Jisas, bi Nasared nibö u,” a gila.

Hageila, Jisas haga, “Bi anibu me yad i,” a ga. Pen magö anibu, bi níp mumug niña u, Judas, kale aip anib au mideia. 6 Pen Jisas, “Bi anibu me yad i,” a gö, kale jöl adö lihi gi amöm gi dam pak la.

7 Jisas pen kalip kauyañ haga, “An níp ulhai niñ ajabim?” ö ga.

Hageia hagla, “Jisas, bi Nasared nibö u,” a gila.

8 Hageila, Jisas haga, “Kalöp midö nöp haggpin, ‘Bi anibu me yad i.’ Yip ulhai niñ ajpim rö, bi gai i kalip arö gipe aröl,” a ga.

9 Ga anibu, Jisas nöd Nap níp haga rö nöp ga. Nipe Nap níp haga, “Bapi. Bi yip ñina gau, aña ap ur gagöp,” a ga.^x

10 Pen magö anibu nöp, Saimon Pida ru milö kid daua u lip gi udöm, bi ap níp rimid yijig lau böñ nöp rib gi dö gi yua. Bi anibu hib nipe Malkas. Nipe God níp nan sabe gep bi kub yabił u níp bi wög gi ñeb nipe u midmidöp. 11 Pida anig geia, Jisas haga, “Ru milö kid udpan kuöyañ lö arañ! Ne Bapi ñig asi yip ñöb u niñagnabin a gimön niñban ar?” a ga.^y

^x 18:9 Jon 17:12 ^y 18:11 Mad 26:39

Jisas ud Anas mideia au arla

¹² Jisas anig hagö niñöl gi, ami bi gau abe, God sabe gep ram polisman gau abe, Jisas nip ud sisi lõm, nagi li pidõñ göm, ¹³ kale nõd Jisas dam Anas mideia au arla. Bi Anas anibu, Kaiapas nima nipe. Kaiapas me, mi añi anibu, God nip nan sabe gep bi kub yabił wög u hag lilo, wög gi mideia. ¹⁴ Kaiapas nipe me nõd Juda bi manö ud asikep kalip haga, “Bi añi ap umö hon magõñhalö kamiñ arnabun u aij,” a ga.^z

Pida, “Jisas nip niñagpin,” a ga

(Mad 26:69-70; Mak 14:66-68; Luk 22:55-57)

¹⁵ Pen Jisas nip anig göm, dam Anas ram u areila niñöm, Saimon Pida aip, yad Jon aip, holmiñ hain hain arlo. Bi God nip nan sabe gep bi kub yabił u yip niñ aij ga rö, yad amem böñ nõp ram nipe manö kub hagnidam waryö raul yañ arnö; ¹⁶ pen Pida nipe höñ löyañ adö mideia. Yad pen ado gi apem, nibi ajõñ il abad mideia u nip hagem, Pida nip ul gi waryö raul yañ arlo. ¹⁷ Pen nibi ajõñ il abad mideia u, Pida nip haga, “Ne u rö nõp Jisas bi nipe ap ar?” a ga.

Hageia, Pida haga, “Yad wasö,” ga.

¹⁸ Pen Kaiapas nip wög gi ñeila bi gau abe, God sabe gep ram polisman gau abe, kalip yigön gö, mab bic run magö añ anib au piböñ mideia, uraköl mali mideila. Pida nip u rö nõp yigön gö, ap añ anib au se göl, kalip aip mab mali mideia.

Anas Jisas nip manö hag niña

(Mad 26:59-66; Mak 14:55-64; Luk 22:66-71)

¹⁹ Pen Anas, bi God nip nan sabe gep bi kub yabił nõd midmidöp u, Jisas nip hag niña, “Nibi bi ne nibi bi an? Ne manö nihön nihön nibi bi ne hag ñiban?” a gi niña. ²⁰ Hageia, Jisas pen haga, “Yad manö rimnap pi gem hag ñagnö; bi kale gau niñ midlõ niñöl gi, Juda magum gep ram gau abe, God sabe gep ram u abe, pör waiö hag ñibin. ²¹ Anib u, nihön ginig yip manö hag niñabön? Nibi bi manö hagnö niñ mideila rimnap daumim hag niñmim. Manö nihön nihön hagnö u niñbal me,” a ga.

²² Jisas anig hageia, God sabe gep ram abad midmidöp polisman ap, nip alaun u paköm haga, “Nihön ginig bi God nip nan sabe gep bi kub yabił u nip manö anibu rö hagabön?” ö ga.

²³ Hageia, Jisas haga, “Yad manö piral ap hagpin a gimön, manö piral hagpin anibu nibi bi gai i kalip waiö hag ñimön. Pen manö niñö hagpin u, ne nihön ginig yip pakajan?” ö ga.

²⁴ Jisas nip nagi li ribik gila rö midö niñöl gi, Anas hagö kale Jisas nip dam, bi God nip nan sabe gep bi kub yabił hain nibö u, Kaiapas, ud arla.

^z 18:14 Jon 11:49-51

Pida kuöyaŋ, “Jisas nip niŋagpin,” a ga

²⁵Pen Pida nipe anig uraköl gi midöm mab mali midö niŋöl gi, bi rimnap nip hagla, “Bi anibu bi ap me ne i ar?” a gila.

Hageila, Pida hag haluöm haga, “Yad wasö,” ga. ²⁶Pen bi au Pida rimid rib gi dö ga u, bi ridik lö lö nipe ap God nip nan sabe gep bi kub u nip wög gi mideia. Nipe apöm, Pida nip haga, “Yad nöp niŋbin, ne bi anibu aip mab olip wög adiŋ au midajan ar?” a ga.

²⁷Hageia Pida kauyaŋ hag haluöm haga, “Yad wasö,” ga. Anig hagö niŋöl gi, adiŋ kilakiŋ wiŋ ala.^a

Jisas nip dam Pailod mideia au arla
(*Mad 27:1-2,11-14; Mak 15:1-5; Luk 23:1-5*)

²⁸Ram rik dam lö niŋöl gi, Juda kai kale Jisas nip Kaiapas ram anibu nibö dam Rom gapman bi kub Pailod ram kub u arla. Juda kai hagla, “Hon Rom bi ram raul i arno, hanip asiŋ uŋ ginab niŋöm hon Pasopa nan niŋun rö lagnab,” a göm, höŋ giyaŋ mideila. ²⁹Anib u, Pailod höŋ amöm haga, “Bi i nip nihön manö niŋmim daubim?” ö ga.

³⁰Hageia, kale hagla, “Nipe nan naj ap gagbö, nöp anig dauagbnop,” a gila.

³¹Hageila, Pailod haga, “Kale dam lo kale adö u ke hagöp rö niŋmim, manö kub hagim,” a ga.

Hageia, Juda kai pen hagla, “Hon nibi bi gau kalip manö kub hagun, al pak lino umöl, lo adö u midagöp. Rom gapman gau hanip wasö gipal,” a gila.^b

³²Juda kai anig gila u, Jisas yip aigöl gilö umnabin, a göm, haga rö nöp gila.^c

³³Pen Juda kai anig hageila, Pailod kauyaŋ ado gi ram raul yaŋ amöm, Jisas auyaŋ a gö, aueia nip haga, “Ne Juda kai kiŋ kale u aka?” ga.

³⁴Hageia, Jisas haga, “Manö yip hag niŋabön u, maj migan ne u ke hagabön aka nibi bi rimnap maj migan kale u udmön hagabön?” ö ga.

³⁵Hageia, Pailod haga, “Yad Juda bi wasö. Juda kai ne gau nöp, bi God nip nan sabe gep bi kub ne gau nöp me, nöp dapöm niŋmagö yad niŋal. Ne nan nihön gaina anig gipal?” ö ga.^d

³⁶Hageia, Jisas haga, “Yad nibi bi udem abad mideinabin u, kiŋ minöŋ naböŋ iŋ i midpal rö, midageinabin. Yad minöŋ naböŋ iŋ i kiŋ midniŋ gaibnep, Juda nibi bi gau yip nagi lun, a gilö, nibi bi yad gau uraköm kale aip pen pen alblap. Pen yad nibi bi udem abad mideinabin nagi u ke midöp; minöŋ naböŋ iŋ i rö wasö,” ga.

³⁷Anig hageia, Pailod haga, “Anib u, ne kiŋ ap aka?” ga.

Hageia, Jisas haga, “Me ne hagpan me u. Adö anibu nöp me, Bapi God gö, yip minöŋ naböŋ iŋ i yag daulö, majö gem, manö niŋö yuö yabiŋ u hag

^a 18:27 Jon 13:38 ^b 18:31 Jon 19:6-7 ^c 18:32 Jon 3:14; 12:33 ^d 18:35 Jon 1:11

ñibin. Nibi bi manö niñö yabił udun, a gi gasi niñbal gau, manö yad u udpal,” a ga.

³⁸Anig hageia, Pailod haga, “Pen manö gau nibö gau nibö ke ke iru nöp midöp u, hon aigöl gun manö niñö yabił me u, a gun niñun?” ö ga.

Juda nibi bi Pailod nip hagla, “Jisas nip al pak limim,” a gila
(*Mad 27:15-31; Mak 15:6-20; Luk 23:13-25*)

Pailod manö anibu hagöm, kauyañ höñ amöm, Juda kai kalip haga, “Yad nipe nan naij ap gajip niñagpin. ³⁹Pen hon Rom gapman, mi u mi u, Pasopa ñin kub u auajip, bi nagiman kale ap yihariñ hubik yubun. Anib u, Juda kai kiñ kale u, yihariñ hubik yunö arnim aka?” ga. ⁴⁰Hageia, meg migan dap ranöm hagla, “Nip wasö! Hon Barabas nip hubik yumön!” a gila. Bi Barabas anibu, nibi bi gau wañ wañ gö gapman kai kalip aip pen pen alla.

Pailod Jisas manö kub haga

19 ¹Anig hageila, Pailod ami bi nipe gau hagö, Jisas nip nagi udöm pak ado malo gila. ²Anig göl paköm, nan kali kali halö rimnap udöm, kiñ libal rö usajil bad ap göm, Jisas nip rol gi ñöm, wañj mu milö bö ap li ñöm,^e ³nip kuöyañ amöm kuöyañ amöm hagla, “Ne Juda kai kiñ kale, ne pör nöp midaimön!” a gila. Anig hagöl gi, nip mulu maj migan pakla.

⁴Pen Pailod kuöyañ höñ amöm, Juda nibi bi kalip haga, “Niñim! Yad Jisas nip höñ i daunabin niñöm kale niñnabim, yad nipe nan naij göp it ap ulhai niñagpin,” a ga. ⁵Pen Jisas nip usajil kali kali halö bad u rol gi ñöm, wañj mu milö bö adö li ñila u halö auö niñöl gi, Pailod kalip haga, “Nip niñim!” a ga.

⁶Anig hageia, bi God nip nan sabe gep bi kub gau abe, God sabe gep ram polisman gau abe, Jisas nip niñöm manö blaťö göm hagla, “Nip mab ba lañ al pak limim! Nip mab ba lañ al pak limim!” a gila. Anig hageila, Pailod haga, “Kale ke nip dammim, mab ba lañ al pak limim. Yad nan naij göp it ap ulhai niñagpin!” a ga.

⁷Hageia, Juda kai hagla, “Nipe, ‘Yad God Ñi nipe,’ a ga u, lo hon ap hagöp, ‘Umnim,’ a göp,” a gila.

⁸Anig hageila, Pailod niñöm, rapin piñiñ göm, ⁹kuöyañ ram raul yañ amöm, Jisas nip hag niñöm haga, “Ne ram minöñ gai nibö?” ö ga. Hageia, Jisas manö ap pen hagaga.^f ¹⁰Pailod haga, “Ne yip manö hagagnabön ar? Ne niñban. Yad nöp abad midpin. Anib u, nöp hubik yunig hubik yunabin; pen nöp mab ba lañ al pak löl, a ginö, al pak linaböl,” a ga.

^e 19:2 Luk 23:11 ^f 19:9 Mad 27:12

¹¹Hageia, Jisas haga, “Pen ne yip abad midpan u, ne ke wasö, God nöp hagö abad midpan. Anib u, yip gi naij gabön marö u, ne nöp udagnabön; bi yip udöm nöp ñöb u, marö kub yabił u udnab,” a ga.^g

¹²Jisas anig hageia, Pailod nip yiharij hag yuin, a göm, gasi niņa u pen Juda kai nip blałö gi hagöm hagla, “Ne Jisas nip hubik yunabön u, Rom bi kub Sisa bi niņeb nipe midageinabön. Bi, yad kiņ midpin, a gipal gau, Sisa aip pen pen al lun, a göm me, manö anibu rö hagpal,” a gila.^h

¹³Anig hageila, Pailod manö anibu niņöm, am Jisas nip uł gi höņ amöm, nipe am bi manö ud asikep sea adö au laņ gila adö u asika. Ka asika anibu, “Kabö Adan” a gimidal. Pen Arameik manö löm, “Gabada” a gimidal.

¹⁴Pen ñin anibu, Juda nibi bi Pasopa nan kale magum gep ñin. Sidö aņ kub laņ magö u, Pailod kalip haga, “Kiņ kale me i!” a ga. ¹⁵Hageia, meg magö dap ranöm hagla, “Nip al pak li! Nip mab ba laņ al pak li!” a gila.

Hageila, Pailod haga, “Kiņ kale anibi mab ba laņ al pak linam?” ö ga.

Hageia, bi God nip nan sabe gep bi kub gau hagla, “Kiņ hon ap midagöp; Rom bi kub Sisa nöp midöp,” a gila.

¹⁶Pen anig gi hag damöm, Pailod manö kalip u udöm, ami bi gau kalip haga, “Jisas nip dam mab ba laņ al pak limim,” a ga.

Jisas nip mab ba laņ al pak lila

(Mad 27:32-44; Mak 15:21-32; Luk 23:26-43)

¹⁷Pen nip al pak linig gila mab u, Jisas nip ñilö, nipe dam “Wip Nabic Cög Ij” a gipal dum u apjaka. Dum anibu, Arameik manö löm “Golgoda” a gimidal. ¹⁸Jisas nip mab kros cipił pak löm, bi mihöp, ap böņ lap, ap böņ lap, al pak lila. Jisas aņ au mideia.

¹⁹Pen Pailod hagö, bi nipe gau mab po ap udöm kali kliš riköm, Jisas nip al pak lila mab ba nabic au gidaņ dıam gila. Kali kliš rikla manö u:

JISAS NASARED NİBÖ JUDA KAI KIŃ KALE ME I.

²⁰Manö aņi adö anibu nöp, Arameik manö kali kliš riköm, Ladin manö kali kliš riköm, Grik manö kali kliš riköm gila me, Jerusalem söl anib au mideia rö, Juda nibi bi iru nöp amgö li niņla. ²¹Pen God nip nan sabe gep bi kub gau am Pailod nip hagla, “Manö kali kliš rikpan u kabö rö gagöp. ‘Juda kai kiņ kale’ manö u midagainim; yiharij haggöm, ‘Nipe hagöp, ‘Yad Juda kai kiņ kale midpin,’ a göp,’ a gimön, manö anibu nöp kali kliš rikmön,” a gila.

²²Anig hageila pen Pailod pen haga, “Yad manö nihön kali kliš rikpin u, anig göl nöp midnab,” a ga.

²³Pen Jisas nip mab ba laņ al pak löm, ami bi mihau mihau Jisas waļj nipe gau balu ke ke udöm, waļj milö bö göm al dör gagla u, u rö nöp

^g 19:11 Jon 10:18; Ap 2:23; Ro 13:1 ^h 19:12 Luk 23:2; Ap 17:7

balu udnig hagla, ²⁴“Pabu gagun! Yihariṅ sadu rö gun, bi an udnim u, nipe udnab,” a gila. Gila anibu, God hadame nöp nibi bi gau kalip gasi ñö, God Manö u kali kliñ riköm, hainö anig ginaböl, a gila u me, hainö anig unbö rö nöp gila. Manö anibu kali kliñ riköm hagla,

“Waiṅ yad u balu ke ke udöm,

waiṅ milö bö yad u, sadu rö gun udun, a gila,” a gila.ⁱ

²⁵Pen ñin anibu, Jisas nime u, nimañ u, Klopas nibin Maria u, Maria Magdala u, ap Jisas nip al pak lila goṭ söl anib au mideila.^j ²⁶Yad Jon, Jisas yip midmagö limidöp bi u, u rö nöp ap söl anib au midainö u me, Jisas yip niṅöm, nime Maria nip haga, “Nibi me, ñi ne me u,” a ga.^k ²⁷Anig hagöm, nipe pen nime Maria niṅöm yip haga, “Name ne me u,” a ga. Anig hagö niṅöl gi, ñin anibu, Jisas nime nip uṭ gi ram yad u damem, aip midmidul.

Jisas uma

(*Mad 27:45-56; Mak 15:33-41; Luk 23:44-49*)

²⁸Jisas niṅa, wög adö nipe u magöṅhalö gi haka u me, God Manö haga u niṅö linim a göm haga, “Yip rugu miṭep göp,” a ga.^l ²⁹Pen ñig wain asi barol ap dap anib au lilö mideia u me, ami bi ap, nan hain bad ap udöm, wain asi anibu löm, ud mab hisop lö adiṅ u abös alöm, dap ranöm Jisas maj hañ adö nip u la.^m ³⁰Jisas ñig wain asi anibu niṅöm haga, “Naböṅ juöp,” a göm, ubör yihöṅ göm, ana nipe ña.

Jisas riglöm nipe u biniṅ gila

³¹Pen Juda bi kub gau, kagoṭ ñin u dugo magö u hadö auajip niṅöm hagla, “Rol God nip sabe gep ñin hon u, wip gau mab ba laṅ midagaiöl,” a göm, am Pailod nip hagla, “Bi mab ba laṅ al pak libal gau, ami bi gau ma kalip gau pa jö gilö, yiṅid umlö, ud minöṅ yaṅ löṭ,” a gila.ⁿ ³²Hageila, Pailod ami bi gau kalip hagö, am bi Jisas aip al pak lila mihau, ma kalip gau pa jö gila. ³³Pen Jisas ma nip u pa jö gun a göm niṅla, nipe hadö uma. Anig ga u me, ma nipe u pa jö gagla. ³⁴Pen ami bi ap, waiṭab ap udöm, Jisas nip riglöm adiṅ au biniṅ gö, adiṅ hagape halö, ñig halö luga. ³⁵Anib u, kale nibi bi manö kali kliñ rikabin anibi niṅnabim gau abe Jisas nip niṅ udmim, a gem, yad Jon, Jisas nip ga u amgö yad ke niṅbin rö, kalöp manö niṅö yabiṭ anibi hagem kali kliñ rikabin.^o ³⁶Pen ga anibu, God hadame nöp nibi bi gau kalip gasi ñö, God Manö u kali kliñ riköm, hainö anig ginaböl, a gila u me, hainö anig unbö rö nöp gila. God Manö u kali kliñ riköm hagla, “Le nipe u, ap pa jö gagnaböl,” a gila.^p ³⁷Pen manö ap hagla, “Bi nip biniṅ gajal u nip niṅnaböl,” a gila.^q

ⁱ 19:24 Sam 22:18 ^j 19:25 Mad 27:55-56 ^k 19:26 Jon 13:23 ^l 19:28 Sam 22:15

^m 19:29 Sam 69:21 ⁿ 19:31 Dud 21:22-23 ^o 19:35 Jon 21:24 ^p 19:36 Eks 12:46;

Nab 9:12; Sam 34:20 ^q 19:37 Sek 12:10; Rep 1:7

Josep nipe Jisas hañ romaŋ dam rigöl ga
(*Mad 27:57-61; Mak 15:42-47; Luk 23:50-56*)

³⁸Bi Arimadia daun nibö ap, Jisas manö nipe niŋ uda u pen, Juda bi kub kalip piñiŋ göm, Jisas nip niŋ udpin, a göm, waiö hagagmidöp. Bi anibu hib nipe Josep. Nipe Jisas nip dam rigöl ginam, a göm, am Pailod nip hag niŋö, yau a gö, ud ara. ³⁹Nikodimas nipe Josep aip arlö. Nikodimas, bi au nöd am Jisas nip sibön yaŋ niŋa bi u. Nikodimas nan hañiŋ aij auep iru nöp, kilo unbö ñinjuöl ado gi da unbö ajiŋ böŋ daŋ (35) rö, udöm ara. Nan hañiŋ aij auep anibu, mab mö cil u abe, mab alos cil u abe udöm gila.^r ⁴⁰Pen kale mihöp am wip he u ud asik dap lugmil, Juda nibi bi gimidal rö, mab cil ud ara u, wip he gau anöŋ li ñimil, linin ud wañiŋ rud gila pro milö u udmil, wam wam gilö. ⁴¹Jisas mab ba laŋ al pak lila ka anib söl au wög adiŋ ap mideia. Wög adiŋ anibu aŋ au kabö migan gisön nöp luöm, wip rigöl gagla ap mideia. ⁴²Juda kai God nip sabe gep ñin kale u söl söl ga rö, yiŋid rigöl gul a gimil, kabö migan yöp söl anib au rigöl gilö.

Wip rigöl gila u kuö nöp mideia
(*Mad 28:1-8; Mak 16:1-8; Luk 24:1-12*)

20 ¹Sade ñin u, ram rikniŋ gö niŋöl gi, Maria Magdala wip rigöl gila migan amöm niŋa, kabö kub wip rigöl piñ gila u, hiñ gi am goñ au mideia. ²Nipe niŋöm, kauyaŋ gi dö gi ap Saimon Pida hol mihöŋ midailo u apöm haga, “Bi Kub u nip agamij ud arbal; pen dap libal au niŋagpun,” a ga.

³⁻⁴Anig hageia, Pida hol mihöŋ niŋniŋ gi dö yabiñ gul hadlo. Yad nöd amjakem, ⁵höŋ adö löyaŋ nöp midem, kabö migan jiŋ sipsip niŋnö wañiŋ bad gau nöp mideia. ⁶⁻⁷Pen Saimon Pida nipe hain apöm, kabö migan u hiikid amöm niŋa, Jisas nip wañiŋ wam halö yula gau hubik gaga; rigöl gila rö nöp mideia. Pen wañiŋ nabiñ jiŋ piral wam gigabö gila u, u rö nöp hubikaga; piral gigabö gila rö nöp asik gi ke au mideia. ⁸Yad nöd wip rigöl gila au apjaknö pen uri yad u rö nöp kabö migan hiikid amem niŋnö, wañiŋ gau wam halula rö mideia u me, anibu Jisas uraköp, a gem niŋ udnö. ⁹Pen ñin anibu, God Manö kali kñiñ riköm, Jisas umöm urakniñ, a gila manö u, hol niŋ aij gaglo.^s ¹⁰Anig niŋul ado gi ram arlo.

Maria Magdala Jisas waiö lö niŋa
(*Mad 28:9-10; Mak 16:9-11*)

¹¹⁻¹²Pen Maria wip rigöl gila rigöl migan anibu höŋ adö au uraköl midöm miñöŋ göl gi mideia. Miñöŋ göl gi midöl gi, jöl magö dudu gi kabö

^r 19:39 Jon 3:1-2 ^s 20:9 Ap 2:24-32; 1Ko 15:4

migan jin sipsip niŋa, ejol waliŋ rud lilö miŋau, Jisas wip he nöd mideia ka anibu asik midöl gi, ap nabic adiŋ jin, ap ma adiŋ miŋ, midailö. ¹³Ejol anib miŋau Maria nip haglö, “Nihön ginig miŋöŋ gabön?” ö gilö.

Hagailö haga, “Bi Kub yad u nip damöm gai dam libal u niŋagpin!” a ga. ¹⁴Anig hagöm, ado göm niŋa, Jisas urak mideia. Pen nip niŋö, bi unbö ke rö la. Jisas niŋa u pen u Jisas nöp a göm niŋaga.[†]

¹⁵Jisas pen Maria nip haga, “Nibi me. Nihön ginig miŋöŋ gabön? An nip ulhai niŋabön?” ö ga.

Hageia, Maria haga e, bi wög adiŋ nap nibö u nöp yip hagab, a göm haga, “Bi kub niŋeb. Wip u ud arbin, a gimön, gai dam liban u yip hagaimön, yad ud arnam,” a ga.

¹⁶Hageia, Jisas haga, “Maria!” a ga.

Hageia, Maria, Arameik manö löm, “Rabonai!” a ga. Manö haga anibu, “Manö Hag Ñeb Bi.”

¹⁷Hageia, Jisas haga, “Yad ram minöŋ iŋ i arö gem, Bapi ado gi au laŋ aragin rö, yip ud midagaimön. Pen ne arammön, mam bi kalip hagmön, ‘Jisas hagöp, “Yad Bapi yad, Bapi kale, God yad, God kale midöp u ado gi arabin,” a göp,’ a gimön,” a ga.[‡]

¹⁸Jisas anig hageia, Maria Magdala am Jisas bi nipe gau kalip haga, “Yad Bi Kub u nip niŋem auabin,” a ga. Anig hagöm, Jisas manö nihön nihön nip haga u, Maria nipe Jisas bi nipe kalip manö anibu haga.

Jisas waiö lö bi nipe gau niŋla

(Mak 16:14-18; Luk 24:36-49)

¹⁹Pen Sade ñin u, sidö wad ara niŋöm, bi nipe gau Juda bi kub gau kalip piŋiŋ göm, ram raul amöm aŋöŋ u giŋ pidöŋ göm, agamij mideia niŋöm, Jisas ap aŋ anib au waiö löm haga, “God kalöp abad mideiaŋ,” a ga. ²⁰Anig hagöm, ñimagö ur nipe gau kalip yamöm, riglöm böŋ lau yamöm ga. Bi nipe gau niŋöm, u Bi Kub nöp, a göm, miŋ miŋ yabiŋ gila.[¶]

²¹Jisas pen kalip kuöyaŋ haga, “God kalöp abad mideiaŋ. Bapi yip hag yuö apem wög nipe gipin rö, kalöp pen abe hag yuabin,” a ga. ²²Anig hagöm, kalip pu göl gi haga, “Ana Uŋ u udmim. ²³Nibi bi rimnap nan si nan naiŋ gipal gau niŋmim arö ginabim u, God u rö nöp niŋöm arö ginab. Pen niŋmim arö gagnabim u, God u rö nöp niŋöm arö gagnab,” a ga.[¶]

Jisas waiö lö bi nipe Domas nip niŋa

²⁴Pen Jisas ap waiö löm kalip manö haga ñin anibu, bi nipe Domas, hib ap Ñi Ramö a gimidal u, kalip aip midageia. ²⁵Anib u, hainö Jisas bi nipe Domas nip hagla, “Bi Kub u niŋbun,” a gila.

[†] 20:14 Luk 24:16; Jon 21:4 [‡] 20:17 Ro 8:29; Hib 2:11-12 [¶] 20:20 Jon 16:22; 1Jn 1:1

[¶] 20:23 Mad 16:19

Hageila, nipe pen haga, “Anig hagabim u pen ñimagö nipe cipil pakla u abe, riglöm biniñ gila u abe, amgö yad ke niñem ñimagö yad ud niñnabin u me, manö anibu niñ udem, uraköp, a gem niñ udnabin; wasö u wasö,” ga.

²⁶ Anig hagöm, pen wik añi ap midöm, Jisas bi nipe gau Domas aip kuöyañ ram raul u mideila. Ajöñ giñ pidöñ gila u pen Jisas nipe ap añ anib au waiö löm haga, “God kalöp abad mideiañ,” a ga. ²⁷ Jisas anig hagöm, Domas nip haga, “Ñimagö ne u, yip cipil pakla u ud nöñ. Ñimagö yad nöñ. Riglöm böñ yad biniñ gila aui abe ud nöñ. Gasi milö lagmön, yip niñ udmön,” a ga.

²⁸ Hageia, Domas haga, “Bi Kub yad, God yad!” a ga.

²⁹ Pen Jisas Domas nip haga, “Yip waiö niñmön me, yip niñ udpan. Pen nibi bi yip waiö niñagöm, yip niñ udnaböl gau, miñ miñ yabiñ ginaböl,” a ga.^x

Jon manö anibi nihön ginig kali kliñ rika

³⁰ Pen manö kali kliñ rikabin anibi, hon Jisas bi nipe gau niñ midno niñöl gi, Jisas nan gagep ke ke iru nöp gimidöp rö, magöñhalö kali kliñ rikagpin. ³¹ Pen kale, Jisas nöp me, Krai u, God Ñi nipe yabiñ u nöp, a gimim, nip niñ udpe, kalöp udö, nip aip kamiñ mideinabim, a gem, manö anibi kali kliñ rikpin.^y

Jisas waiö lö bi nipe unbö mudun jiñ u nip niñla

21 ¹ Pen hainö hon Jisas bi nipe gau Ñig Wañö Daibirias au midaino niñöm Jisas nipe waiö lö niñno. Nihön ga u hagnig gabin.

² Saimon Pida u, Domas u (hib ap Ñi Ramö a gal u), Nadanyel Kena daun, ram minöñ Galili au nibö u, Sebedi ñi Jems hol mamil mihau, Jisas bi nipe mihöp halö aip, jim ñöl am Ñig Wañö Daibirias au midaino.

³ Saimon Pida hanip haga, “Yad kabsañ nan arabin,” a ga. Hageia, “Hon aip arnabun,” a gun, am nip aip ñig magib udun, gi ajno ajno ram rua pen kabsañ rimnap udagno.^z

⁴ Pen sidö lim gö niñöl gi, Jisas ap ñig wañö goñ au mideia. Nip niñno pen u Jisas nöp a gun niñagno. ⁵ Nipe hanip haga, “Ñi game. Kale kabsañ nan gi aj wasö niñbim ar?” a ga. Hageia, hon yau a gino. ⁶ Anig hagaino, hanip haga, “Uben u ud ñig magib ñimagö yijig kid lau adö yumim me, kabsañ rimnap udnabim!” a ga. Hageia, uben u ud ñig añ yañ yuun, kabsañ iru yabiñ nöp udun, lip gino aunim rö laga. ⁷ Anig geia, yad Jon, Pida nip hagnö, “Bi anibu Bi Kub u nöp,” a ginö. Anig hagainö, Pida niñöm, waliñ nipe au la u ud hib nab añ au gidañ piralöm, ujañid ñig añ yañ la.^a ⁸ Hon bi rimnap ñig magib adö u midun, uben kabsañ halö ap

^x 20:29 1Pi 1:8 ^y 20:31 Jon 3:15; Ro 1:17; 1Jn 5:13 ^z 21:3-6 Luk 5:4-7

^a 21:7 Jon 13:23; Mad 14:29

ran jaköm mideia u, ñip gi dap, milö gau wasö, mida unbö ñinjuöl mamid (100) rö nöp, ñig goł au auno.

⁹Goł anib au apun niño, mab in bic ara adö u, kabsał rimnap in mideia. Bred rimnap u rö nöp mideia. ¹⁰Pen Jisas hanip haga, “Kabsał miñi udpim gau, rimnap dauim,” a ga. ¹¹Hageia, Saimon Pida ñig magib adö u amöm, nipe aip uben kabsał iru nöp (153) mideia anibu kabö kułup adö au ñip gi dauno. Uben u marö ga pen pa gi dö gaga.^b

¹²Jisas pen hanip haga, “Apim, nan ñiñim,” a ga. Hon pen nable gö, ne bi an ammön midpan a gun nip hag niñagno; u Bi Kub u nöp a gun, niñun arö gino. ¹³Jisas nipe am bred u udöm, hanip nime löm, kabsał abe ud hanip nime löm gö, ñiño.

¹⁴Pen Jisas umöm uraköm, hanip bi nipe gau ij mihau nigan waiö lö nip niño.^c

Jisas Pida nip manö haga

¹⁵Pen hon nan ñiñ pis gun, Jisas Saimon Pida nip hag niña, “Saimon Jon ñi nipe. Bi gai i rö wasö; ne yip niño nöp midmagö liban aka?” ga.

Hageia, Pida haga, “Bi Kub. Yad nöp midmagö libin u, ne niñban me,” a ga.

Anig hageia, Jisas haga, “Sipsip pi yad gau, abad midaimön,” a ga.

¹⁶Jisas anig hagöm, kauyañ hag niña, “Saimon Jon ñi nipe. Ne yip niño nöp midmagö liban aka?” ga.

Hageia, Pida haga, “Bi Kub. Yad nöp midmagö libin u, ne niñban me,” a ga.

Anig hageia, Jisas haga, “Sipsip yad gau abad midaimön,” a ga.^d

¹⁷Jisas kauyañ pen hag niña, “Saimon Jon ñi nipe. Ne yip midmagö liban aka?” ga.

Pen Jisas anig göm, manö adö añi anibu nöp, “Ne yip midmagö liban aka?” hag niñöm hag niñöm gö me, Pida gasi iru niñöl gi haga, “Bi Kub. Ne nan gau magöñhalö niñban. Anib u, yad nöp midmagö libin u, ne hadö niñban me,” a ga.

Hageia, Jisas haga, “Anib u, sipsip yad gau abad midaimön. ¹⁸Yad nöp niño yabił hagabin, ne bi praj rö midaina ñin u, wałi gasi ne ke niñna rö ud limön ajmidan. Pen ne hainö bi miłep linabön ñin u, ne ñimagö ne gilañ gi midö niñöl gi, bi ke nibö ap nöp nagi adiköm, aragnabön mol u uł gi ud arnab,” a ga. ¹⁹Jisas manö haga anibu, nibi bi rimnap hainö Pida al pak linaböl u, Jisas nöd niña me u. Nibi bi hain nibö gau, Pida nip nan nihön ginaböl umnab u niñöm, God nipe mailö aij unbö ke halö midöp u niñnaböl. Pen Jisas Pida nip haga, “Yip hain gimön,” a ga.^e

²⁰Jisas manö anibu haga niñöm Pida ado göm niña, yad bi Jisas midmagö limidöp u midainö. Yad bi anibu me, nöd Jisas Pasopa nan ñiñ

^b 21:11 Luk 5:6 ^c 21:14 Jon 20:19,26 ^d 21:16 Ap 20:28 ^e 21:19 Mad 16:24-25; 2Pi 1:14

mideia it au asik midem hag niɲnō, “Bi Kub. An nöp mumug ginab?” ö ginō.^f ²¹Pida yip niɲöm Jisas níp haga, “Bi Kub. Bi i níp nihön ginab?” ö ga.

²²Hageia, Jisas haga, “U gasi yad. Yad hagnö nipe midep nöp midö niɲöl gi, ado gi aunabin u, manö ne wasö. Pen ne yip hain gimön,” a ga.

²³Jisas manö haga anibu, nibi bi níp niɲ udla rimnap hagla, “Jisas bi nipe anibu umagnab,” a gila. Pen Jisas bi nipe anibu umagnab a göm manö anibu hagaga; nipe yi hariɲ haga, “Yad hagnö, nipe midep nöp midö niɲöl gi, ado gi aunabin u, manö ne wasö,” ga.

²⁴Jisas bi nipe anibu me, nipe ke manö anibi kali kliñ riköm, magöŋhalö manö niɲö yabiɭ nöp midöp u niɲöm, kali kliñ riköp me u.^g

²⁵Jisas nan adö ke ke iru nöp ga u pen manö anibu yöp rimnap nöp aɲ aui kali kliñ riköp. Yad niɲnō, manö anib gau magöŋhalö kali kliñ rik buk iru nöp yaɲ liblap, minöŋ naböŋ i pro gö, dam lep ka u midagaiböp.^h

^f 21:20 Jon 13:23-25 ^g 21:24 Jon 19:35 ^h 21:25 Jon 20:30